

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

¹ Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.*

John the Baptizer

² Ὡς[†] γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις‡—«Ἴδού, ἐγὼ[§] ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου.»* ³ «Φωνὴ βοῶντος· <Ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.>»—
⁴ Ἐγένετο Ἰωάννης[†] βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρῦσσω βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ⁵ Καὶ ἐξεπορεύετο‡ πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται, καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες[§] ἐν τῷ Ἰορδάνῃ

* **1:1** υἱου του θεου **f**³⁵ A (98.4%) HF,RP,CP,TR,OC | υἱου θεου B,D,W (0.4%) [NU] | — κ (0.8%) | two other variants (0.4%) † **1:2** ως **f**³⁵ A,D,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | καθως κB [3%] NU ‡ **1:2** τοις προφηταις **f**³⁵ A,W (96.7%) HF,RP,CP,TR,OC | τω ησαια τω προφητη κB (1.3%) NU | ησαια τω προφητη D (1.8%) | one other variant (0.2%) [The first quote is from Malachi; only the second is from Isaiah.] § **1:2** εγω **f**³⁵ κA,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,D [1%] NU * **1:2** εμπροσθεν σου **f**³⁵ A (96.7%) HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W (3.3%) NU † **1:4** ιωαννης **f**³⁵ A(D)W (99.4%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 ο κB (0.6%) [NU] ‡ **1:5** εξεπορευετο **f**³⁵ κA,B,D,W [70%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | εξεπορευοντο [30%] § **1:5** και εβαπτιζοντο παντες **f**³⁵ A,W [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 132 [2%] | 312 B,D [1%] NU | 32 κ | 12 [1%]

ποταμῶ ὑπ' αὐτοῦ,* ἑξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.

⁶ Ἦν δὲ ὁ † Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. ⁷ Καὶ ἐκήρυσσεν λέγων· «Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. ⁸ Ἐγὼ μὲν‡ ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν§ ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.»

Jesus is baptized

⁹ Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν ὁ * Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρετ† τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην.‡
¹⁰ Καὶ εὐθέως§ ἀναβαίνων ἀπὸ* τοῦ ὕδατος

* **1:5** ἐν τῷ ἰορδανῇ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ **f**³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 561234 κB [1%] NU | 12356 W [1%] | 1356 D
† **1:6** ἦν δε ο **f**³⁵ [94%] HF,RP,CP,OC | 12 A,D,W [5%] TR | καὶ 13 κB [1%] NU | two other variants ‡ **1:8** μὲν **f**³⁵ A(D)W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [2%] NU § **1:8** ἐν **f**³⁵ A(D)W (95.5%) HF,RP,CP,TR,OC | — κB (4%) NU | four other variants (0.5%)
* **1:9** ο **f**³⁵ D [45%] CP,OC | — κA,B,W [55%] HF,RP,TR,NU † **1:9** ναζαρετ **f**³⁵ κB [70%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | ναζαρεθ D,W [29%] | ναζαρατ A [1%] ‡ **1:9** ὑπο ἰωαννου εἰς τὸν ἰορδανην **f**³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 34512 κ(B,D) [3%] NU § **1:10** εὐθεως **f**³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | εὐθυς κB [1%] NU | — D (In Hellenistic Greek εὐθεως is the normal adverbial form for the adjective εὐθυς. People with a bias toward classical Greek, both in ancient Alexandria and in more modern times, have preferred εὐθυς as the adverbial form as well.) * **1:10** ἀπο **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | εκ κB,D,W [3%] NU

εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ Πνεῦμα, ὡσεὶ† περιστεράν, καταβαῖνον ἐπ’‡ αὐτόν. ¹¹ Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· «Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς μου, ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ § εὐδόκησα.»*

Jesus is tested

¹² Καὶ εὐθὺς† τὸ Πνεῦμα αὐτόν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. ¹³ Καὶ ἦν ἐκεῖ‡ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα§ πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων· καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

Jesus ministers in Galilee

¹⁴ Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν* Ἰωάννην, ἦλθεν ὁ † Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας‡ τοῦ Θεοῦ ¹⁵ καὶ§ λέγων ὅτι «Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν

† **1:10** ὡσεὶ **f**³⁵ (W) [70%] HE,RP,CP,TR | ὡς **κ**A,B,D [30%] OC,NU ‡ **1:10** ἐπ **f**³⁵ **κ**A,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | εἰς B,D [2%] NU § **1:11** ὦ **f**³⁵ A,W [90%] HE,RP,CP,TR | σοὶ **κ**B,D [10%] OC,NU * **1:11** εὐδοκησα *rell* | ηὐδοκησα W [10%] OC † **1:12** εὐθεως **f**³⁵ A,D [40%] OC | εὐθους **κ**B,W [60%] HE,RP,CP,TR,NU (Were one to follow the majority variant here, the idea would presumably be ‘straight into the wilderness’, which makes good sense.) ‡ **1:13** ἐκεῖ **f**³⁵ W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | — **κ**A,B,D [2%] NU § **1:13** ημερας τεσσαρακοντα **f**³⁵ [98%] HE,RP,CP,TR,OC | 1 τεσσαρακοντα A [1%] | 21 [0.5%] | τεσσαρακοντα 1 B [0.5%] NU | 1 μ D | μ 1 **κ**W * **1:14** τον **f**³⁵ **κ**B,D,W [75%] HE,RP,CP,TR,NU | — A [25%] OC † **1:14** ο **f**³⁵ **κ**B,D [60%] HE,RP,CP,TR,OC,NU | — A,W [40%] ‡ **1:14** της βασιλειας **f**³⁵ A,D,W (97.9%) HE,RP,CP,TR,OC | — **κ**B (2.1%) NU § **1:15** και **f**³⁵ B,W (79.4%) HE,RP,CP,TR,OC,NU | — (**κ**)A,D (19.9%) | long omission (0.6%)

ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.»

Peter, Andrew, James, John

16 Περιπατῶν δὲ* παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τοῦ Σίμωνος,† βάλλοντας ἀμφίβληστρον‡ ἐν τῇ θαλάσῃ, ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. 17 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων.» 18 Καὶ εὐθέως§ ἀφέντες τὰ δίκτυα αὐτῶν* ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 Καὶ προβάς ἐκεῖθεν† ὀλίγον εἶδεν‡ Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας

* **1:16** περιπατων δε f³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | και παραγων κB,D [2%] NU | παραγων 2 [1%] † **1:16** αυτου του σιμωνος f³⁵ [90%] HF,RP,CP,OC | 1 D,W [5%] TR | 23 A [4%] | 3 κB [1%] NU (Is the reading of the majority a conflation of D and A? It seems more likely that all the shorter readings are simplifications of the long one, especially if it seemed to be difficult, but why should Simon not be named after his father, in the event?) ‡ **1:16** βαλλοντας αμφιβληστρον f³⁵ (83.1%) HF,RP,CP,TR,OC | 21 (3%) | βαλλοντος 2 (0.4%) | 1 αμφιβληστρα (0.4%) | αμφιβληστρα 1 (1.2%) | αμφιβαλλοντας 2 (A)W (10.7%) | αμφιβαλλοντας τα δικτυα D (0.9%) | αμφιβαλλοντας κB (0.3%) NU (The reading of A,W could be a conflation. The reading of B was probably a stylistic retouching of that of f³⁵, that went on to contaminate A and D, etc.) § **1:18** ευθεως f³⁵ A,B,C,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθους κ [1%] NU * **1:18** τα δικτυα αυτων f³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 κB,C,W [3%] NU | παντα D † **1:19** εκειθεν f³⁵ (κ)A,C [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,D,W [3%] NU ‡ **1:19** ειδεν *rell* | ιδεν κA,C [10%]

τὰ δίκτυα. § 20 Καὶ εὐθέως* ἐκάλεσεν αὐτούς, καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

A demonized man

21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναοῦμ.† Καὶ εὐθέως‡ τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν§ συναγωγὴν ἐδίδασκεν. 22 Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἣν γὰρ διδάσκων αὐτούς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

23 Καὶ* ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ· καὶ ἀνέκραξεν 24 λέγων· «Ἐα,† τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; Ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; Οἶδά σε τίς εἶ—ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ.» 25 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· «Φιμώθητι καὶ ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ.»‡ 26 Καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ κράξαν§ φωνῇ μεγάλη ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. 27 Καὶ ἐθαμβήθησαν

§ 1:19 δικτυα *rell* | 1 αυτων [15%] * 1:20 ευθεως **f**³⁵ A,C,D(W) [99%] HE,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB [1%] NU † 1:21 καπερναουμ **f**³⁵ A,C [98%] HE,RP,CP,TR,OC | καφαρναουμ κB,D,W [2%] NU ‡ 1:21 ευθεως **f**³⁵ A,B,C,D,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | ευθυς κ [2%] NU § 1:21 την *rell* | — [20%] some TRs * 1:23 και **f**³⁵ A,C,D,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | 1 ευθυς κB [1%] NU † 1:24 εα **f**³⁵ A,C [99%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU ‡ 1:25 εξ αυτου **f**³⁵ κA,B,C (88.7%) HE,RP,CP,TR,OC,NU | απ 2 (10.9%) | εκ του ανθρωπου πνευμα ακαθαρτον D,W | εκ του ανθρωπου το πνευμα το ακαθαρτον (0.2%) § 1:26 κραξαν **f**³⁵ A,C [99%] HE,RP,CP,TR,OC | κραξας (D) | ανεκραγεν (W) | φωνησαν κB [1%] NU

πάντες,* ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς,† λέγοντας‡ «Τί ἐστιν τοῦτο; Τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; Ὅτι§ κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασιν τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.» 28 Ἐξῆλθεν δὲ* ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθύς† εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

Peter's mother-in-law

29 Καὶ εὐθέως‡ ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξεληθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου, μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 30 Ἡ δὲ πενθερὰ τοῦ§ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθέως* λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. 31 Καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτήν, κρατήσας τῆς

* **1:27** παντες **f**³⁵ A,C,D,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | απαντες κB [1%] NU † **1:27** εαυτους **f**³⁵ A,C,D,W (95%) HE,RP,CP,OC,NU | αυτους (κB) (3%) TR | αλληλους (1.7%) | five other variants (0.3%) ‡ **1:27** λεγοντας **f**³⁵ κB,D (79.8%) HE,RP,CP,TR,OC,NU | λεγοντες A,C,W (20%) | — (0.2%) § **1:27** τις η διδαχη η καινη αυτη οτι **f**³⁵ C [98%] HE,RP,CP,TR,OC | 123456 W | 123 εκεινη 456 η εξουσια 7 D | 125637 A [1%] | 35 κB [0.5%] NU (A, D and W are closer to the majority reading than to B, and presumably derive from it; B looks like typical Alexandrian editing.) * **1:28** εξηλθεν δε **f**³⁵ A [97%] HE,RP,CP,TR | και 1 κB,C,D,W [3%] OC,NU † **1:28** ευθυς **f**³⁵ A,D [96%] HE,RP,CP,TR,OC | ευθυς πανταχου B,C [1%] NU | πανταχου W | — κ [3%] (Observe the contrast with the next footnote. Here ευθυς is more like an adjective; not an adverb of time as in the following case.) ‡ **1:29** ευθεως **f**³⁵ A,C [97%] HE,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB [3%] NU | — D,W § **1:30** του **f**³⁵ [30%] CP | — κA,B,C(D,W) [70%] HE,RP,TR,OC,NU * **1:30** ευθεως **f**³⁵ A,C [98%] HE,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,D [2%] NU | — W

χειρὸς αὐτῆς,† καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως‡ καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Many healings

32 Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. 33 Καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν§ πρὸς τὴν θύραν, 34 καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν· καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτὸν Χριστὸν εἶναι.*

Alone to pray

35 Καὶ πρῶτῃ ἔννυχον† λίαν ἀναστάς, ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν‡ εἰς ἔρημον τόπον, κάκεῖ προσήχετο. 36 Καὶ κατεδίωξαν§ αὐτὸν ὁ * Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, 37 καὶ

† **1:31** αὐτης **f**³⁵ A,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB(D,W) [0.5%] NU ‡ **1:31** ευθεως **f**³⁵ A(D) [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κBC,W [3%] NU § **1:33** η πολις ολη επισυνηγμενη ην **f**³⁵ A(W) [97%] HF,RP,CP,TR | 53124 B,C,D [2%] NU | 12354 [1%] | 51234 OC | — κ | four other variants * **1:34** χριστον ειναι **f**³⁵ B,W (28%) OC | τον 12 (C) (11.6%) | 2 τον 1 (1.2%) | — κA(D) (58.9%) HF,RP,CP,TR,NU | five other variants (0.4%) † **1:35** εννυχον **f**³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR | εννυχα κB,C,D(W) [2%] OC,NU ‡ **1:35** απηλθεν **f**³⁵ κA,C,D (71.7%) HF,RP,TR,OC,NU | 1 ο ιησους (26.5%) CP | ο ιησους (0.3%) | — B,W (1.3%) | three other variants (0.2%) § **1:36** κατεδιωξαν **f**³⁵ A,C,D,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | κατεδιωξεν κB [5%] NU * **1:36** ο **f**³⁵ A,C [89%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 τε [10%] | το D | — κB,W [1%] NU

εὐρόντες† αὐτὸν‡ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι «Πάντες σε ζητοῦσιν.»§ 38 Καὶ λέγει αὐτοῖς· «Ἄγωμεν* εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ† κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐλήλυθα.»‡

39 Καὶ ἦν§ κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς* αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

The hinge—proof, evaluation, rejection, blasphemy

A leper—the proof

40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν αὐτὸν† καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι «Ἐὰν θέλῃς, δύνασάί με καθάρισαι.»
41 Ὁ δὲ Ἰησοῦς‡ σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ§ καὶ λέγει αὐτῷ,

† 1:37 ευροντες f³⁵ A,C [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευρον κB(D) [1%] NU | — (W) ‡ 1:37 αυτον f³⁵ A,C,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 και κB [1%] NU | — (W) § 1:37 σε ζητουσιν f³⁵ A [90%] HF,RP,CP,OC | 21 κB,C,D(W) [10%] TR,NU * 1:38 αγωμεν f³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 αλλαχου κB,C [1%] NU † 1:38 και εκει f³⁵ A,B,C [85%] HF,RP,CP,OC,NU | κακει κD [14%] TR | 2 [1%] | — W ‡ 1:38 εληλυθα f³⁵ W [40%] | εξεληλυθα A,D [59%] HF,RP,CP,TR,OC | εξηλθον κB,C [1%] NU § 1:39 ην f³⁵ A,C,D,W (99.5%) HF,RP,CP,TR,OC | ηλθεν κB (0.5%) NU * 1:39 εν ταις συναγωγαῖς f³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR,OC | εις τας συναγωγας κA,B,C,D,W [10%] NU † 1:40 και γονυπετων αυτον f³⁵ A,C (86.2%) HF,RP,CP,TR,OC | 12 αυτω (3.7%) | 12 κ (6%) [NU] | — B,D,W (4.1%) ‡ 1:41 ο δε Ιησους f³⁵ A,C,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | και κB,D [0.5%] NU § 1:41 ηψατο αυτου f³⁵ A,C,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB [1%] NU | 212 D

«Θέλω· καθαρίσθητι.» ⁴² Καὶ εἰπόντος αὐτοῦ,* εὐθέως† ἀπῆλθεν ἀπ’ αὐτοῦ ἡ λέπρα,‡ καὶ ἐκαθαρίσθη. ⁴³ Καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ, εὐθέως§ ἐξέβαλεν αὐτόν, ⁴⁴ καὶ λέγει αὐτῷ· «Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπης· ἀλλ’* ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκαι† περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωσῆς,‡ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.» ⁴⁵ Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλ’ ἔξω ἐν§ ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.*

2

A paralytic—the evaluation

¹ Καὶ εἰσηλθεν πάλιν* εἰς Καπερναοὺμ† δι’

* **1:42** ειποντος αυτου **f**³⁵ A,C (96%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 αυτω (0.4%) | — κB,D,W (2.3%) NU | long omission (1.2%) † **1:42** ευθεως **f**³⁵ A,C,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB [1%] NU ‡ **1:42** απ αυτου η λεπρα *rell* | 3412 A(C) [10%] § **1:43** ευθεως **f**³⁵ (A)C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,D [2%] NU | W omits verse 43 * **1:44** αλλ **f**³⁵ [85%] HF,RP,TR,OC | αλλα κA,B,C,D,W [15%] CP,NU † **1:44** προσενεγκαι **f**³⁵ C [25%] | προσενεγκε κA,B,D,W [75%] HF,RP,CP,TR,OC,NU ‡ **1:44** μωσης **f**³⁵ A,C [85%] HF,RP,CP,TR | μωυσης κB,D,W [15%] OC,NU § **1:45** εν **f**³⁵ A,C,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | επ κB,W [1%] NU * **1:45** πανταχοθεν **f**³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR,OC | παντοθεν κA,B,C,D,W [10%] NU * **2:1** εισηλθεν παλιν **f**³⁵ A,C [92%] HF,RP,CP,OC | εισηλθων 2 κB,D [2%] NU | 21 [5%] TR | 2 ερχεται W | 1 [1%] † **2:1** καπερναουμ **f**³⁵ A,C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | καφαρναουμ κB,D,W [2%] NU

ἡμερῶν, καὶ‡ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν§ ἐστίν.
 2 Καὶ εὐθέως* συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε
 μηκέτι χωρεῖν, μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ
 ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. 3 Καὶ ἔρχονται πρὸς
 αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες,† αἰρόμενον ὑπὸ
 τεσσάρων. 4 Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι‡
 αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην
 ὅπου ἦν· καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσιν τὸν
 κράββατον§ ἐφ' ᾧ* ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.
 5 Ἴδων δὲ† ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει
 τῷ παραλυτικῷ, «Τέκνον, ἀφέωνταί‡ σοι αἱ
 ἁμαρτίαι σου.»§

6 Ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ
 καθήμενοι, καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς
 καρδίαις αὐτῶν· 7 «Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ

‡ 2:1 καὶ f³⁵ A,C,D,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [5%] NU
 § 2:1 εἰς οἶκον f³⁵ A,C (98.7%) HF,RP,CP,TR,OC | ἐν οἰκῷ
 p⁸⁸κB,D,W (1%) NU | one other variant (0.2%) * 2:2 εὐθεως
 f³⁵ A,C,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — p^{88v}κB,W [1%] NU † 2:3
 πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες f³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC
 | 1243 C,D(W) [3%] | 4123 p⁸⁸κB [1%] NU ‡ 2:4 προσεγγίσαι
 f³⁵ A,C(D) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | προσενεγκαὶ κB [1%] NU |
 προσελθεῖν W § 2:4 κρᾶββατον f³⁵ [65%] HF,RP,CP,TR |
 κρᾶβαττον A,C,D,W [33%] OC,NU | κρᾶβακτον κ | κρᾶβατον B
 [1%] | κρᾶβατγον [1%] (A similar statement obtains in verses 9,
 11, 12.) * 2:4 ἐφ' ᾧ f³⁵ A,C [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ἐφ' οὐ [1%]
 | ἐφ' ο [1%] | οἴκου κB(D) [1%] NU | εἰς οὐ W † 2:5 ἰδων
 δε f³⁵ A,D,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | καὶ ἰδων p⁸⁸κB,C [2%]
 NU ‡ 2:5 ἀφεωνταί f³⁵ p⁸⁸κA,C,D,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC
 | ἀφεονταί [1%] | ἀφιενταί B [1%] NU § 2:5 σοὶ αἱ ἁμαρτίαι
 σου f³⁵ (A) [92%] HF,RP,CP,TR,OC | 123 C [1%] | 4234 [4%] | 423
 p^{88v}κB,D,W [3%] NU

βλασφημίας;* Τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός;» ⁸ Καὶ εὐθέως† ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως αὐτοῖ‡ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς εἶπεν§ αὐτοῖς· «Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁹ Τί ἐστὶν εὐκοπώτερον· εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, <Ἀφέωνταί* σου† αἱ ἁμαρτίαι,> ἢ εἰπεῖν, <Ἐγειραι‡ καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου§ καὶ περιπάτει>; ¹⁰ Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας»*—λέγει τῷ παραλυτικῷ· ¹¹ «Σοὶ λέγω, ἔγειραι† καὶ‡ ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν

* **2:7** βλασφημίας **f**³⁵ A,C,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | βλασφημει **ϕ**⁸⁸κΒ,D [0.5%] NU † **2:8** ευθεως **f**³⁵ A,C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς **ϕ**^{88v}κΒ [1%] NU | — D,W [1%] ‡ **2:8** αυτοι **f**³⁵ A,C [90%] HF,RP,CP,OC | — **ϕ**^{88v}κΒ,D,W [10%] TR,NU § **2:8** ειπεν **f**³⁵ A,C,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | λεγει κΒ(W) [1%] NU * **2:9** αφεωνται **f**³⁵ A,C(D)W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | αφιενται κΒ [1%] NU | three other variants † **2:9** σου **f**³⁵ **ϕ**⁸⁸κΒ,W [90%] HF,RP,CP,OC,NU | σοι A,C(D) [10%] TR ‡ **2:9** εγειραι **f**³⁵ [65%] HF,RP,CP,TR | εγειρε κΑ,C(D)W [34%] OC,NU | εγειρου B [1%] § **2:9** τον κραββατον σου **f**³⁵ **ϕ**⁸⁸κΑ,B,C(D) [40%] CP,OC,NU | 312 [59%] HF,RP,TR | — W [1%] * **2:10** επι της γης αφιεναι αμαρτιας **f**³⁵ **ϕ**⁸⁸κC,D (47.7%) | 41235 A (46.6%) HF,RP,CP,TR,OC | 45123 B (3.2%) NU | 45 W (1.5%) | long omissions (0.9%) | one other variant † **2:11** σοι λεγω εγειραι **f**³⁵ [45%] HF,RP,CP,TR | 12 εγειρε A,B,C,D [54%] OC,NU | εγειρε 12 **ϕ**^{88v}κ | εγειρε W [1%] | two other variants ‡ **2:11** και **f**³⁵ A,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — **ϕ**⁸⁸κΒ,C,D [2%] NU

σου.» 12 Καὶ ἠγέρθη εὐθέως καὶ[§] ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν ἐναντίον* πάντων· ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν, λέγοντας ὅτι «Οὐδέποτε οὕτως[†] εἶδομεν.»

Matthew called

13 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. 14 Καὶ παράγων,[‡] εἶδεν[§] Λευὶν* τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ, «Ἀκολουθεῖ μοι.» Καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

15 Καὶ ἐγένετο,[†] ἐν τῷ[‡] κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθησαν[§] αὐτῷ. 16 Καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ

§ 2:12 ευθεως και f³⁵ A(D) [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 C [1%] | 2 ευθυς p⁸⁸κΒ [1%] NU | 2 W [1%] * 2:12 εναντιον f³⁵ A,C,D [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ενωπιον [1%] | εμπροσθεν p⁸⁸κΒ(W) [1%] NU † 2:12 ουδεποτε ουτως f³⁵ A,C [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 p⁸⁸κΒ,D,W [1%] NU ‡ 2:14 παραγων *rell* | 1 ο ιησους [15%] § 2:14 ειδεν *rell* | ιδεν A,C [10%] * 2:14 λευιν f³⁵ p⁸⁸C [70%] HF,CP,TR,OC,NU | λευι A [26.5%] RP | λευειν B,W [2%] | λευει κ | six further variations based on Levi [0.6%] | ιακωβον D (0.9%) (*TuT* has garbled the evidence here.) † 2:15 εγενετο f³⁵ A,C,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | γινεται p⁸⁸κ(B,W) [1%] NU ‡ 2:15 εν τω f³⁵ A,C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — p⁸⁸κΒ(D,W) [2%] NU § 2:15 ηκολουθησαν f³⁵ A,C,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ηκολουθουν κΒ [1%] NU

οἱ Φαρισαῖοι,* ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίουντα† μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν,‡ ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, «Τί ὅτι§ μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει;»* 17 Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς:† «Οὐ χρειαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ’ οἱ κακῶς ἔχοντες. Οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.»‡

Fasting

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων§ νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, «Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ* τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν;» 19 Καὶ

* **2:16** και οι φαρισαιοι **f**³⁵ A,C(D) (99%) HF,RP,CP,TR,OC | των φαρισαιων και **p**^{88v}κ (0.5%) | των φαρισαιων B,W (0.2%) NU
 † **2:16** αυτον εσθιοντα **f**³⁵ (A)C (97.7%) HF,RP,CP,TR,OC | οτι εσθιει B (0.3%) NU | οτι ησθιεν **p**⁸⁸κ(D) (0.4%) | 1 (1.2%) | five other variants W (0.4%) ‡ **2:16** τελωνων και αμαρτωλων **f**³⁵ κ(A)C (98.3%) HF,RP,CP,TR,OC | 321 (**p**⁸⁸)B(D) (0.6%) NU | 1 (0.7%) | four other variants W (0.4%) § **2:16** τι οτι **f**³⁵ A (96%) HF,RP,CP,TR,OC | 2 B,C (1.8%) NU | δια 1 κD,W (0.4%) | 1 (0.2%) | long omission (1.4%) | three other variants (0.2%) * **2:16** εσθιει και πινει **f**³⁵ **p**^{88A} (93.3%) HF,RP,CP,TR,OC | εσθιετε 2 πινετε (0.9%) | 123 ο διδασκολος υμων (C) (4.9%) | 1 B,D,W (0.7%) NU | 1 ο διδασκολος υμων κ (0.2%) † **2:17** αυτοις **f**³⁵ κA,C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 οτι B [1%] NU | — D,W [1%] | οτι **p**⁸⁸ ‡ **2:17** εις μετανοιαν **f**³⁵ C [90%] HF,RP,CP,TR,OC | — **p**⁸⁸κA,B,D,W [10%] NU § **2:18** των φαρισαιων **f**³⁵ (W) (93.4%) HF,RP,CP,TR,OC | φαρισαιοι **p**⁸⁸κA,B,C,D (6.4%) NU * **2:18** οι **f**³⁵ D [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 μαθηται **p**⁸⁸κB,C [1%] NU | — A,W [0.5%]

εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἔστιν, νηστεύειν; Ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσιν τὸν νυμφίον† οὐ δύνανται νηστεύειν. 20 Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν, ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.‡

Cloth and wineskins

21 »Καὶ§ οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκουσ ἀγνάφου ἐπιρράπτει* ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ,† εἰ δὲ μῆ,‡ αἶρει τὸ πλήρωμα αὐτοῦ§ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χειρὸν σχίσμα γίνεται. 22 Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούσ παλαιούς, εἰ δὲ μῆ, ῥήσσει* ὁ οἶνος ὁ νέος† τοὺς ἀσκούσ, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ

† 2:19 μεθ εαυτων εχουσιν τον νυμφιον f³⁵ A [91.4%] HF,RP,CP,TR,OC | μετ αυτων 345 (1.7%) | 31245 (1.2%) | 3 μετ αυτων 45 (0.5%) | 34512 p⁸⁸ (0.3%) | 345 μετ αυτων κB,C (0.7%) NU | 12 εστιν 45 (0.2%) | μετ αυτων 45 (0.3%) | — D,W (3.4%) | three further variants (0.3%) ‡ 2:20 εκαιναισ ταισ ημεραισ f³⁵ [85%] HF,RP,CP,TR,OC | εκεινη τη ημερα κA,B,C,D,W [15%] NU § 2:21 και f³⁵ [75%] HF,RP,CP,TR | — κA,B,C,W [23%] OC,NU | δε D [2%] * 2:21 επιρραπτει f³⁵ [80%] HF,RP,CP,TR,OC | επιραπτει κA,B,C [20%] NU | επισυρραπει D(W) † 2:21 ιματιω παλαιω f³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ιματιον παλαιον p⁸⁸ κB,C,D [1%] NU ‡ 2:21 μη rell | μηγε [5%] OC § 2:21 το πληρωμα αυτου f³⁵ C [93%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 απ 3 [3%] NU | απ 312 A,W [3%] | 12 D [1%] | 2 απ 3 κ | 12 αφ εαυτου B * 2:22 ρησσει f³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ρηξει p⁸⁸ κB,C,D [2%] NU | διαρρησσουνται W † 2:22 ο νεοσ f³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | — p⁸⁸ κB,C,D(W) [4%] NU

ἀπολοῦνται·‡ ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.»§

Jesus is Lord of the Sabbath

²³ Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτόν, ἐν τοῖς σάββασιν,* διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ† ὁδὸν ποιεῖν, τίλλοντες τοὺς στάχυας. ²⁴ Καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, «Ἴδε, τί ποιοῦσιν ἐν‡ τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν;» ²⁵ Καὶ αὐτὸς ἔλεγεν§ αὐτοῖς· «Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ, ὅτε χρεῖαν ἔσχεν καὶ ἐπέινασεν, αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ²⁶ Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ (ἐπὶ Ἀβιάθαρ* ἀρχιερέως) καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν,† καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὔσιν;»

‡ **2:22** εκχειται και οι ασκοι απολουνται **f**³⁵ **κ**A,C(W) [99.5%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 2345 **D** | απολλυται 234 **φ**⁸⁸**B** [0.5%] **NU** § **2:22** βλητεον **f**³⁵ **φ**⁸⁸**A,C** (99.4%) **HF,RP,CP,TR,OC** | — **κ**B (0.3%) **NU** | βαλλουσιν **W** | long omission **D** (0.2%)

* **2:23** παραπορευεσθαι αυτον εν τοις σαββασιν **f**³⁵ **A** [90%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 1245 [6%] | 23451 (διαπορευεσθαι **B,D** πορευεσθαι **W**) **φ**⁸⁸**κ**(**B,D,W**) [3%] **NU** | 45 διαπορευεσθαι 2 **C** [1%] | at least four further variations † **2:23** ηρξαντο οι μαθηται αυτου **f**³⁵ **A** [97%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 2341 **φ**⁸⁸**κ****B,C(D)W** [3%] **NU** ‡ **2:24** εν **f**³⁵ [95%] **HF,RP,CP,TR,OC** | — **κ**(**A**)**B,C,D,W** [5%] **NU** § **2:25** αυτος ελεγεν **f**³⁵ **A** [96.5%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 1 λεγει [0.5%] | 2 **φ**⁸⁸**B** [0.5%] | λεγει **κ****C,W** [2%] **NU** | αποκριθεις ειπεν **D** [0.5%] * **2:26** αβιαθαρ **f**³⁵ **φ**⁸⁸**κ****B** (83.7%) **HF,RP,OC,NU** | 1 του **A,C** (15.8%) **CP,TR** | — **D,W** (0.4%) † **2:26** τοις ιερευσιν **f**³⁵ **A,C,(D,W)** [97%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 12 μονοις [2%] | 1 αρχιερευσιν [0.5%] | τους ιερεις **κ****B** [0.5%] **NU**

27 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· «Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο,‡ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον. 28 Ὡστε Κύριός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.»

3

A Sabbath healing—the rejection

1 Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. 2 Καὶ παρετήρουν αὐτόν, εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 3 Καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα,* «Ἐγειραι† εἰς τὸ μέσον.» 4 Καὶ λέγει αὐτοῖς· «Ἐξεστὶν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι‡ ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι;» § Οἱ δὲ ἐσιώπων. 5 Καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ’ ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, «Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου.»* Καὶ ἐξέτεινεν,

‡ **2:27** ἐγενετο **f**³⁵ A (98.6%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 και κB,C (0.9%) NU | εκτισθη W (0.5%) | — D * **3:3** εξηραμμενην εχοντι την χειρα **f**³⁵ A (94.4%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 εχων 34 (3.1%) | 1 εχοντα 34 (0.5%) | 2341 D (0.3%) | 3421 (0.2%) | 342 ξηραν B (0.4%) | 3 ξηραν 42 κC (0.3%) NU | ξηραν 234 (0.3%) | two other variations W (0.2%) | long omission (0.2%) † **3:3** εγειραι **f**³⁵ [60%] HF,RP,CP,TR | εγειρε κA,B,C,D,W [40%] OC,NU ‡ **3:4** αγαθοποιησαι **f**³⁵ A,B,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | αγαθου ποιησαι κ(D)W,NU § **3:4** αποκτειναι *rell* | απολεσαι W [10%] * **3:5** σου **f**³⁵ κA,C,D,W [85%] HF,RP,CP,TR,OC | — B [15%] NU

καὶ ἀποκατεστάθη† ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιῆς ὡς ἡ ἄλλη.‡ 6 Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθέως§ μετὰ τῶν Ἱερωδιανῶν συμβούλιον ἐποιοῦν* κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Healings by the Sea

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ† πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν‡ αὐτῷ§—καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας 8 καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ οἱ* περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα. Πλῆθος πολὺ, ἀκούσαντες† ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. 9 Καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν. 10 Πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν

† 3:5 ἀποκατεσταθη f³⁵ D [65%] HE,RP,CP,TR,OC | ἀπεκατεσταθη κA,B(C)W [35%] NU ‡ 3:5 υγιης ως η αλλη f³⁵ [95%] HE,RP,CP,TR,OC | — κA,B,C(D)W [5%] NU § 3:6 ευθεως f³⁵ A [98%] HE,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C [1%] NU | — D,W [1%] * 3:6 εποιουν f³⁵ A (92.7%) HE,RP,CP,TR,OC | εποιησαν κC (5.1%) | ποιουντες D (0.1%) | εποιουντο W (0.6%) | εδιδουν B (1.3%) NU | two other variants (0.2%) † 3:7 ανεχωρησεν μετα των μαθητων αυτου f³⁵ A,W [97%] HE,RP,CP,TR,OC | 23451 κB,C,D [3%] NU ‡ 3:7 ηκολουθησεν f³⁵ A,B (46.1%) CP[NU] | ηκολουθησαν (κC) (52.5%) HE,RP,TR,OC | ηκολουθουν (0.5%) | — D,W (0.5%) | ηκολουθη (0.2%) | long omission (0.2%) § 3:7 αυτω f³⁵ A (98.6%) HE,RP,CP,TR,OC | — κB,C(D,W) (1%) NU | two other variants (0.2%) | long omission (0.2%) * 3:8 οι f³⁵ A,D [99%] HE,RP,CP,TR,OC | — (κ)B,C,W [1%] NU † 3:8 ακουσαντες f³⁵ A,C,D [97%] HE,RP,CP,TR,OC | ακουοντες κB(W) [3%] NU

αὐτῶ ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. ¹¹ Καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα — ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, † προσέπιπτεν § αὐτῶ καὶ ἔκραζεν, * λέγοντα † ὅτι «Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.» ¹² Καὶ πολλὰ ἐπέτιμα αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερόν αὐτὸν † ποιήσωσιν.

The Twelve Chosen

¹³ Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἠθέλεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. ¹⁴ Καὶ ἐποίησεν δώδεκα, § ἵνα ᾧσιν μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν ¹⁵ — καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσους καὶ * ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. ¹⁶ Καὶ † ἐπέθηκεν τῷ Σίμωνι ὄνομα † Πέτρον, ¹⁷ καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου (καὶ ἐπέθηκεν

‡ **3:11** εθεωρει f³⁵ A [95%] HF,RP,CP,TR | εθεωρουν κB,C,D [5%] OC,NU | ιδου W § **3:11** προσεπιπτεν f³⁵ [70%] HF,RP,CP,TR | προσεπιπτον κA,C,D,W [30%] OC,NU | προσεπιπταν B * **3:11** εκραζεν f³⁵ [70%] HF,RP,CP,TR | εκραζον κA,B,C,D,W [29%] OC,NU | three other variants [1%] † **3:11** λεγοντα f³⁵ A,B,C [99%] HF,RP,CP,TR,OC | λεγοντες κD,W [1%] NU ‡ **3:12** φανερον αυτον f³⁵ A [96%] HF,RP,CP,OC | 21 κB,C,D,W [4%] TR,NU § **3:14** δωδεκα f³⁵ A(D) (98%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 ους και αποστολους ωνομασεν κB(C)(W) (1.8%) [NU] | long omissions (0.2%) * **3:15** θεραπευειν τας νοσους και f³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C [1%] NU † **3:16** και f³⁵ A,D (98.8%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 εποιησεν τους δωδεκα 1 κB,C (0.5%) [NU] | πρωτον σιμωνα (0.5%) | W is wild ‡ **3:16** τω σιμωνι ονομα f³⁵ A(D) [98.5%] HF,RP,CP,TR | 312 κB,C(W) [1%] OC,NU | ονοματα τω σιμωνι [0.5%]

αὐτοῖς ὀνόματα[§] <Βοανεργές,>* ὃ ἐστὶν <Υἱοὶ
βροντῆς>·¹⁸ καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ
Βαρθολομαῖον καὶ Ματθαῖον[†] καὶ Θωμᾶν
καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον
καὶ Σίμωνα τὸν Κανανίτην·[‡] ¹⁹ καὶ Ἰούδαν
Ἰσκαριώτην,[§] ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

²⁰ Καὶ ἔρχονται* εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται
πάλιν[†] ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ[‡]
ἄρτον φαγεῖν. ²¹ Καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ’
αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ
ὅτι «Ἐξέστη.»

Scribes blaspheme the Holy Spirit

²² Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων
καταβάντες ἔλεγον ὅτι «Βεελζεβούλ ἔχει,» καὶ
ὅτι «Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει
τὰ δαιμόνια.» ²³ Καὶ προσκαλεσάμενος
αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς· «Πῶς
δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; ²⁴ Καὶ
ἐὰν βασιλεία ἐφ’ ἐαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται
σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη. ²⁵ Καὶ ἐὰν οἰκία

§ 3:17 ονοματα f³⁵ κA,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | ονομα
B,D [0.5%] | W is wild * 3:17 βοανεργες f³⁵ [95%]
HF,RP,CP,TR,OC | βοανηργες κA,B,C [5%] NU | βοανεργης
D | βοανανηργε W † 3:18 ματθαιον f³⁵ κA,C [99.5%]
HF,RP,CP,TR,OC | μαθθαιον B,D,NU | μαθθεος W ‡ 3:18
κανανιτην f³⁵ (A) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | καναναιον κB,C,D
[1%] NU | κανανεος W § 3:19 ισκαριωτην f³⁵ A(W) (98.8%)
HF,RP,CP,TR,OC | ισκαριωθ κB,C (0.9%) NU | σκαριωθ D | —
(0.2%) * 3:20 ερχονται f³⁵ A,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC |
ερχεται κB,W [0.5%] NU | εισερχονται D † 3:20 παλιν f³⁵
κC,W (92.4%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 ο A,B,D (7.5%) [NU] ‡ 3:20
μηδε f³⁵ A,B,W [30%] OC,NU | μητε κC,D [70%] HF,RP,CP,TR

ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῆ, οὐ δύναται ὁ σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκεῖνη.* 26 Καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ μεμέρισται,† οὐ δύναται σταθῆναι,‡ ἀλλὰ τέλος ἔχει. 27 Οὐδεὶς δύναται ὁ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν* αὐτοῦ, διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ—καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ.†

28 »Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τὰ ἀμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων,‡ καὶ ὁ βλασφημίαι ὅσας* ἂν† βλασφημήσωσιν· 29 ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' † ἔνοχος ἐστίν

§ 3:25 δυναται f³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | δυνασεται κB,C [1%] NU * 3:25 σταθηναι η οικια εκεινη f³⁵ A [96.5%] HF,RP,CP,TR,OC | στηναι 234 [2%] | 1 W | 2341 κ,C [0.5%] NU | 234 στηναι B [1%] | 234 εσταναι D † 3:26 και μεμερισται f³⁵ A [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 2 D | 1 εμερισθη B [0.5%] NU | εμερισθη 1 κ,C | εμερισθη W ‡ 3:26 σταθηναι f³⁵ A [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 η βασιλευα αυτου D,W [0.5%] | στηναι κ,B,C [1%] NU § 3:27 ουδεις δυναται f³⁵ A,D,W [97%] HF,RP,CP,OC | αλλ 12 [2%] | αλλ ου 21 κB,C [0.5%] NU | ου 21 TR | two other variants * 3:27 τα σκευη του ισχυρου εισελθων εις την οικιαν f³⁵ A,D(W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 67834512 B,C [1%] NU | 56783412 κ † 3:27 διαρπαση f³⁵ A,W [60%] HF,RP,CP | διαρπασει κB,C [40%] TR,OC,NU | διαρπαζει D ‡ 3:28 τα αμαρτηματα τοις υιοις των ανθρωπων f³⁵ (W) [96%] HF,RP,CP,TR | 345612 κA,B,C,D [3%] OC,NU | three other variants [1%] § 3:28 και f³⁵ D [90%] HF,RP,CP,TR | 1 αι κA,B,C,W [10%] OC,NU * 3:28 οσας f³⁵ A,C [95%] HF,RP,CP,TR,OC | οσα κB,D [5%] NU | — W † 3:28 αν f³⁵ κA,D [97%] HF,RP,CP,TR | εαν B,C [3%] OC,NU | — W ‡ 3:29 αλλ *rell* | αλλα κA,D,W [1%] NU

αἰωνίου κρίσεως» § 30 — ὅτι ἔλεγον, «Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.»

Jesus goes on the offensive

New relationships

31 Ἔρχονται οὖν* οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ,† καὶ ἕξω ἐστῶτες‡ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν, φωνοῦντες § αὐτόν. 32 Καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν.* εἶπον δὲ† αὐτῶ, «Ἰδού, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου‡ ἕξω ζητοῦσίν σε.» 33 Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, § «Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου ἢ* οἱ ἀδελφοί

§ 3:29 κρίσεως f³⁵ A (97.3%) HF,RP,CP,TR,OC | αμαρτηματος κB (0.7%) NU | αμαρτίας C^VD,W (0.6%) | κολασσεως (1%) | three other variants (0.4%) * 3:31 ερχονται ουν f³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ερχεται και κD,W [1.5%] NU | και 1 B,C [1.5%] | two other variants † 3:31 οι αδελφοι και η μητηρ αυτου f³⁵ (81.4%) HF,RP,CP,TR | 1263456 A (13.5%) | 456312 (1.5%) | 453126 (0.7%) | 4563126 κB,C,D(W) (2.8%) OC,NU | three other variants (0.2%) ‡ 3:31 εστωτες f³⁵ A,D,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | στηκοντες B,C [0.5%] NU | εστηκοτες [1%] | σταντες κ § 3:31 φωνουντες f³⁵ D (96.9%) HF,RP,CP,TR,OC | καλουντες κB,C,W (1.7%) NU | ζητουντες A | — (1.4%) * 3:32 οχλος περι αυτον f³⁵ [85%] HF,RP,CP,TR | 231 A,B,C,W [15%] OC,NU | προς 31 κ | προς τον οχλον D † 3:32 ειπον δε f³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ειποντων 2 [1%] | και λεγουσιν κB,C,D,W [2%] NU ‡ 3:32 και αι αδελφαι σου f³⁵ A,D (70.9%) HF,RP,CP[NU] | — κB,C,W (28.9%) TR,OC | long omissions (0.1%) (A not very difficult case of homoioteleuton.) § 3:33 απεκριθη αυτοις λεγων f³⁵ A,D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 και λεγει [2%] | αποκριθεις 2 λεγει κB(C) [1%] NU | αποκριθεις και ειπεν 2 W * 3:33 η f³⁵ A(D) [60%] HF,RP,CP,TR,OC | και κB,C(W) [40%] NU

μου;»† 34 Καὶ περιβλεψάμενος κύκλω τοὺς περὶ αὐτὸν‡ καθήμενους λέγει· «Ἴδου§ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 Ὅς γὰρ* ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή μου† καὶ μήτηρ μου ‡ ἐστίν.»

4

Many parables

1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. Καὶ συνήχθη* πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολὺς,† ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον‡ καθῆσθαι, ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐπὶ τῆς γῆς, ἦν.§ 2 Καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·

Parable of the soils

† 3:33 μου f³⁵ κA,C,W [99.8%] HE,RP,CP,TR,OC[NU] | — B,D
 ‡ 3:34 κυκλω τους περι αυτον f³⁵ A [97%] HE,RP,CP,TR,OC | 2134 [2%] | 2341 κB,C [1%] NU | 21 D | 1 αυτου 2 (W)
 § 3:34 ιδου f³⁵ A,D [50%] | ιδε B,C [50%] HE,RP,CP,TR,OC,NU | ειδε κW * 3:35 ος γαρ f³⁵ κA,C,D (99.4%) HE,RP,CP,TR,OC[NU] | 1 B (0.3%) | και 1 W | four other variants (0.2%) † 3:35 μου f³⁵ C [90%] HE,RP,CP,TR,OC | — κA,B,D,W [10%] NU ‡ 3:35 μου f³⁵ [35%] | — κA,B,C,D,W [65%] HE,RP,CP,TR,OC,NU * 4:1 συνηχθη f³⁵ D,W [97%] HE,RP,CP,TR,OC | συναγεται κB,C [1.5%] NU | συνηχθησαν A [1%] | three other variants [0.5%] † 4:1 πολυς f³⁵ A,D [99%] HE,RP,CP,TR,OC | πλειστος κB,C,W [1%] NU ‡ 4:1 εμβαντα εις το πλοιον f³⁵ A [96%] HE,RP,CP,TR,OC | 2341 D,W [0.5%] | 124 [2.5%] | 241 κB,C [1%] NU § 4:1 ην f³⁵ A,D,W [99%] HE,RP,CP,TR | ησαν κB,C [1%] OC,NU

3 «Ἀκούετε· ἰδοῦ, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ* σπεῖραι. 4 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ† τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν‡ τὰ πετεινὰ§ καὶ κατέφαγεν αὐτό. 5 Ἄλλο δὲ* ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως† ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. 6 Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος‡ ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη. 7 Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8 Καὶ ἄλλο§ ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξάνοντα*—καὶ ἔφερεν ἐν† τριάκοντα καὶ ἐν‡ ἐξήκοντα καὶ ἐν§ ἑκατόν.» 9 Καὶ ἔλεγεν,* «Ὁ ἔχων† ὧτα ἀκούειν, ἀκούέτω.»

* **4:3** του **f**³⁵ A,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB(D)W [0.5%] NU
† **4:4** παρα *rell* | επι [1%] OC ‡ **4:4** ηλθεν *rell* | ηλθον [3%] OC
§ **4:4** πετεινα **f**³⁵ κA,B,C [95%] HF,RP,CP,OC,NU | 1 του ουρανου D [5%] TR * **4:5** αλλο δε **f**³⁵ A [97.5%] HF,RP,CP,TR | και 1 κB,C [1%] OC,NU | και αλλα D [0.5%] | αλλα 1 W [1%] † **4:5** ευθεως **f**³⁵ A,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C,D [0.5%] NU ‡ **4:6** ηλιου δε ανατειλαντος **f**³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | και οτε ανετειλεν ο ηλιος κB,C,D [1%] NU § **4:8** αλλο **f**³⁵ A,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | αλλα κB,C,W [1%] NU * **4:8** αυξανοντα **f**³⁵ C [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | αυξανομενα κB [0.5%] NU | αυξανομενον A,D,W [1%] † **4:8** εν **f**³⁵ [97%] RP,OC | εν [2%] HF,CP,TR,NU | εις κB,C^V [0.5%] | το εν W (uncials without breathing are ambiguous) ‡ **4:8** εν **f**³⁵ [97%] RP,OC | εν [2%] HF,CP,TR,NU | εις κC^V [0.5%] | το εν W § **4:8** *Ibid.* * **4:9** ελεγεν **f**³⁵ κA,B,C,D,W [95%] HF,RP,CP,NU | 1 αυτοις [5%] TR,OC † **4:9** ο εχων **f**³⁵ A,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ος εχει κB,C,D [0.5%] NU

The why of parables

10 Ὅτε δὲ † ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν[§] αὐτὸν οἱ περὶ αὐτόν, σὺν τοῖς δώδεκα, τὴν παραβολήν.* 11 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· «Ἵμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον† τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, 12 ἵνα· <Βλέποντες βλέπωσιν, καὶ μὴ ἴδωσιν· καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν, καὶ μὴ συνιῶσιν· μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἀμαρτήματα.>» ‡

'The soils' explained

13 Καὶ λέγει αὐτοῖς· «Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; Καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνῶσεσθε; 14 Ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. 15 Οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος· καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθέως[§] ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν

‡ 4:10 οτε δε f³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR,OC | και οτε κB,C,D,W [2%] NU § 4:10 ηρωτησαν f³⁵ [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ηρωτων A,B [1%] NU | ηρωτων κC [0.5%] | επηρωτων D [0.5%] | επηρωτησαν W [2%] * 4:10 την παραβολην f³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | τας παραβολας κB,C [1%] NU | τις η παραβολη αυτη D,W [2%] † 4:11 δεδοται γνωνα το μυστηριον f³⁵ D [92%] HF,RP,CP,TR | 12 τα μυστηρια [3.5%] OC | 341 κB,C^V [0.5%] NU | 134 A,W [4%] ‡ 4:12 τα αμαρτηματα f³⁵ A,D [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,W [2%] NU § 4:15 ευθεως f³⁵ A,D [98%] HF,RP,CP,TR | ευθυς κB,C,W [1%] OC,NU | — [1%]

ταῖς καρδίαις αὐτῶν.* 16 Καὶ οὗτοι εἰσιν ὁμοίως† οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι· οἱ, ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον, εὐθέως‡ μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν — εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθέως§ σκανδαλίζονται. 18 Καὶ οὗτοι* εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι·† οἱ τὸν λόγον ἀκούοντες,‡ 19 καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος τούτου§ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. 20 Καὶ οὗτοι* εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες· οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν

* **4:15** ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν **f**³⁵ D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | εἰς αὐτοὺς B,W [2%] NU | 1 αὐτοῖς κC [1%] | ἀπο τῆς καρδίας 4 A † **4:16** εἰσιν ὁμοίως **f**³⁵ A,B (95.8%) HF,RP,CP,TR | 21 κC (1.8%) OC | 1 D,W (2.1%) NU | one other variant (0.1%) | long omissions (0.2%) ‡ **4:16** εὐθεως **f**³⁵ A,W [96%] HF,RP,CP,TR | εὐθους κB,C [2%] OC,NU | — D [2%] § **4:17** εὐθεως **f**³⁵ A,D [97%] HF,RP,TR | εὐθους κB,C(W) [2%] CP,OC,NU | — [1%] * **4:18** οὗτοι **f**³⁵ A [97.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ἄλλοι κB,C,D [0.5%] NU | — W [2%] † **4:18** σπειρομενοι **f**³⁵ A [90%] HF,RP,CP,OC | 1 οὗτοι εἰσιν κB,C,D,W [10%] TR,NU ‡ **4:18** τον λογον ακουοντες **f**³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 ακουσαντες B,C,D [3%] NU | ακουσαντες 12 κ § **4:19** αιωνος τουτου **f**³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | αιωνος κB,C [2%] NU | βιου D,W [2%] * **4:20** ουτοι **f**³⁵ A,D(W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | εκεινοι κB,C [0.5%] NU | — [0.5%]

—ἐν† τριάκοντα καὶ ἐν‡ ἑξήκοντα καὶ ἐν§ ἑκατόν.»

The candlestick

21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· «Μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται* ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῆ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; Οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐπιτεθῆ;†
22 Οὐ γὰρ ἐστὶν‡ κρυπτὸν ὃ ἐὰν§ μὴ* φανερωθῆ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ’ ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ.† 23 Εἴ τις ἔχει ὧτα ἀκούειν, ἀκούέτω.»
24 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· «Βλέπετε τί ἀκούετε. Ἐν ὧ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται‡ ὑμῖν· καὶ προστεθήσεται ὑμῖν§ τοῖς ἀκούουσιν.* 25 Ὅς

† **4:20** ἐν **f**³⁵ [99%] RP,OC | ἐν [0.5%] HF,CP,TR,NU | το ἐν W (uncials without breathing are ambiguous) ‡ **4:20** ἐν **f**³⁵ [99%] RP,OC | ἐν [0.5%] HF,CP,TR,NU | το ἐν W | — B,C^V § **4:20** ἐν **f**³⁵ [99%] RP,OC | ἐν [0.5%] HF,CP,TR,NU | το ἐν W | — B
* **4:21** ὁ λυχνος ἐρχεται **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR | 312 κB,C [2%] OC,NU | ὁ λυχνος καίεται W [1%] | ἀπεται ὁ λυχνος D
† **4:21** ἐπιτεθῆ **f**³⁵ A [80%] HF,RP,CP,TR,OC | τεθῆ κB,C,D,W [20%] NU ‡ **4:22** ἐστὶν **f**³⁵ B,D,W [50%] OC,NU | 1 τι κA,C [50%] HF,RP,CP,TR § **4:22** ὁ εἰν **f**³⁵ [93%] HF,RP,CP,TR,OC | 2 κA,B,C [1%] NU | 1 οὐ [1%] | εἰ [2%] | ἀλλ D,W | — [3%] | two other variants * **4:22** μὴ **f**³⁵ A,C [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 ἵνα κB [3%] NU | ἵνα D,W † **4:22** εἰς φανερον ἐλθῆ **f**³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR | 312 κC,D [1%] OC,NU | φανερωθῆ B ‡ **4:24** ἀντιμετρηθήσεται **f**³⁵ [30%] | μετρηθήσεται κA,B,C,D,W [69%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | — [1%] § **4:24** καὶ προστεθήσεται ὑμῖν **f**³⁵ κA,B,C (91.9%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | 12 (0.8%) | — D,W (7.1%) | long omissions (0.2%) (five variations on the verb garner 0.9%) * **4:24** τοῖς ἀκούουσιν **f**³⁵ A (98.3%) HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D,W (1.2%) NU | αὐτοῖς (0.3%) | long omissions (0.2%)

γὰρ ἂν ἔχη,† δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.»

Spontaneous growth

26 Καὶ ἔλεγεν· «Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὡς ἐὰν‡ ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς 27 καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγειρηταῖς νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστάνῃ* καὶ μηκύνῃται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. 28 Αὐτομάτη γὰρ† ἡ γῆ καρποφορεῖ· πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον‡ ἐν τῷ στάχυϊ. 29 Ὅταν δὲ παραδῶς ὁ καρπός, εὐθέως* ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.»

The mustard seed

† 4:25 ἀν ἐχη f³⁵ A [90%] HF,RP,CP,TR,OC | εἰαν 2 [4%] | 1 ἐχει D [4%] | ἐχει κB,C,W [2%] NU ‡ 4:26 εἰαν f³⁵ A [96.5%] HF,RP,CP,TR | ἀν C,OC | — κB,D(W) [2%] NU | ὡσπερ [1%] | σταν [0.5%] § 4:27 ἐγειρηται *rell* | ἐγειρεται κW [20%] | ἐγερθη D * 4:27 βλαστανη f³⁵ κA [90%] HF,RP,CP,TR,OC | βλαστανει [9%] | βλαστα B,C,D,W [1%] NU † 4:28 γὰρ f³⁵ W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κA,B,C [1%] NU | οτι (D) [0.5%] ‡ 4:28 πληρη σιτον f³⁵ κA [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | πληρης σιτον [0.5%] [NU] | πληρες σιτον C | 1 τον 2 [0.5%] | πληρης οσειτος D,W | πληρες σειτος B § 4:29 παραδω f³⁵ A,C,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | παραδοι κB,D [1%] NU * 4:29 ευθεως f³⁵ A,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C [0.5%] NU | τοτε [0.5%] | — W

30 Καὶ ἔλεγεν· «Τίνι† ὁμοιώσομεν‡ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐν ποίᾳ§ παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν;* 31 Ὡς κόκκον† σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερος‡ πάντων§ τῶν σπερμάτων ἐστὶν* τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, 32 καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων† καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.»

33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἐδύναντο‡ ἀκούειν. 34 Χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς,§ κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ* ἐπέλυεν πάντα.

† 4:30 τινι f³⁵ A,D [98%] HF,RP,CP,TR | πως κB,C,W [2%] OC,NU
‡ 4:30 ομοιωσομεν f³⁵ C [55%] HF | ομοιωσωμεν κA,B,D,W [43%] RP,CP,TR,OC,NU | ομοιωσω [2%] § 4:30 ποια f³⁵ A,D [97%] HF,RP,CP,TR | τινι κB,C,W [3%] OC,NU * 4:30 παραβολη παραβαλωμεν αυτην f³⁵ A,D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 31 θωμεν κB,C [3%] NU | την παραβολην δωμεν W † 4:31 κοκκον f³⁵ A,C,W [90%] HF,RP,CP,OC | κοκκω κB,D [10%] TR,NU ‡ 4:31 μικροτερος f³⁵ A,C [95%] HF,RP,CP,TR,OC | μικροτερον B,D,W [5%] NU | ο μικροτερον κ § 4:31 παντων f³⁵ A,C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ον 1 κB [1%] NU | ων 1 W | εστιν 1 D [1%]
* 4:31 εστιν f³⁵ (A)C [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,W [1%] NU | α εισιν D † 4:32 παντων των λαχανων μειζων f³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR | 4123 D [5%] OC | μειζον 123 κB,C,W [1%] NU | 123 μειζον A [4%] ‡ 4:33 εδυνατο f³⁵ A,D,W [80%] HF,RP,CP | ηδυνατο κB,C [20%] TR,OC,NU § 4:34 αυτοις *rell* | 1 του λογον [1%] OC * 4:34 μαθηταις αυτου f³⁵ A,D,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ιδιοις 1 κB,C [1%] NU | 1 [0.5%]

A supernatural tempest

³⁵ Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης, «Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.» ³⁶ Καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον, παραλαμβάνουσιν αὐτόν, ὡς ἦν ἐν τῷ πλοῖῳ (καὶ ἄλλα δὲ† πλοιάρια‡ ἦν μετ' αὐτοῦ). ³⁷ Καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλης,§ τὰ δὲ* κύματα ἐπέβαλεν† εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε αὐτὸ ἤδη γεμίζεσθαι.‡ ³⁸ Καὶ ἦν αὐτὸς§ ἐπὶ* τῇ πρύμνῃ, ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διεγείρουσιν† αὐτόν καὶ λέγουσιν αὐτῷ, «Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;» ³⁹ Καὶ διεγερθεὶς, ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ, «Σιώπα· πεφίμωσο.» Καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ⁴⁰ Καὶ εἶπεν

† **4:36** δε **f**³⁵ A,D [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C(W) [1%] NU | τα οντα [1%] ‡ **4:36** πλοιαρια **f**³⁵ [80%] HF,RP,CP,TR | πλοια κA,B,C [20%] OC,NU | πλοιαι D | πολλοι W § **4:37** ανεμου μεγαλη **f**³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 ϣ^{45v}B,D [3%] NU | 1 μεγαλου C [1%] | μεγας 1 κ | μεγαλου 1 W * **4:37** τα δε **f**³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | και 1 κB,C,D,W [4%] NU † **4:37** επεβαλεν **f**³⁵ κ [70%] HF,CP | επεβαλλον A,B,C [28%] RP,TR,OC,NU | εβαλεν D | εισεβαλλον W | επεβαλλον [1%] | three other variants ‡ **4:37** αυτο ηδη γεμιζεσθαι **f**³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR | 23 το πλοιον ϣ^{45v}B,C,D [1%] NU | 12 βυθιζεσθαι [1%] | 21 βυθιζεσθαι OC | — κ | four other variants [1%] § **4:38** ην αυτος **f**³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C [1%] NU * **4:38** επι **f**³⁵ [96%] HF,RP,CP,TR,OC | εν κA,B,C,D,W [4%] NU † **4:38** διεγειρουσιν **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | εγειρουσιν κB,C [1%] NU | διεγειραντες D,W [1%] | εγειραντες [1%]

αὐτοῖς· «Τί δειλοί ἐστε οὕτως;‡ Πῶς οὐκ[§] ἔχετε πίστιν;» ⁴¹ Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, «Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;»*

5

The 'legion'

¹ Καὶ ἦλθον* εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν.† ² Καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ‡ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθέως[§] ἀπήντησεν* αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ ³ —ὸς τὴν οἴκησιν† εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν.‡ Καὶ οὔτε[§] ἀλύσεσιν*

‡ **4:40** οὕτως **f**³⁵ (ϕ^{45v})_{A,C,W} (98.7%) _{HF,RP,CP,TR,OC} | — _{κB,D} (1.3%) _{NU} § **4:40** πῶς οὐκ **f**³⁵ _{A,C} (97.4%) _{HF,RP,CP,TR,OC} | 2 (0.5%) | 1 (0.1%) | οὐπω ϕ^{45v}_{κB,D} (1.9%) _{NU} | — **W** * **4:41** υπακουουσιν αυτω **f**³⁵ _{A,W} (97.1%) _{HF,RP,CP,TR,OC} | 1 αυτου (1.3%) | 1 **D** | 2 υπακουει **κC** (1.3%) | υπακουει 2 **B** (0.3%) _{NU} * **5:1** ηλθον *rell* | ηλθεν **C** [10%] | ηλθαν **W** † **5:1** γαδαρηνων **f**³⁵ _{A,C} (95.5%) _{HF,RP,CP,TR} | γεργεσηνων (4.1%) _{OC} | γερασσηνων _{κB,D} (0.3%) _{NU} | γεργυστηνων **W** ‡ **5:2** εξελθοντι αυτω **f**³⁵ **A** [96%] _{HF,RP,CP,TR} | εξελθοντος αυτου _{κB,C} [4%] _{OC,NU} | εξελθοντων αυτων **D,W** § **5:2** ευθεως **f**³⁵ **A** [99%] _{HF,RP,CP,TR,OC} | ευθυς **κC** [1%] _{NU} | — **B,W** * **5:2** απηνητησεν **f**³⁵ _{A,W} [95%] _{HF,RP,CP,TR,OC} | υπηνητησεν _{κB,C,D} [5%] _{NU} † **5:3** οικησιν **f**³⁵ [30%] | κατοικησιν _{κA,B,C(D,W)} [70%] _{HF,RP,CP,TR,OC,NU} ‡ **5:3** μνημασιν *rell* | μνημειοις **D,W** [5%] _{TR} § **5:3** ουτε **f**³⁵ **A** [98%] _{HF,RP,CP,TR,OC} | ουδε _{κB,C,D,W} [2%] _{NU} * **5:3** αλυσεσιν **f**³⁵ **A** [97%] _{HF,RP,CP,TR,OC} | 1 ουκετι **κD** [2%] | αλυσει ουκετι **B,C(W)** [1%] _{NU}

οὐδεὶς ἠδύνατο[†] αὐτὸν δῆσαι, ⁴ διὰ τὸ αὐτὸν
πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσειν δεδέσθαι, καὶ
διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις, καὶ
τὰς πέδας συντετριῖφθαι, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν
ἴσχυσεν[‡] δαμάσαι. ⁵ Καὶ διὰ παντός, νυκτὸς
καὶ ἡμέρας, ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς
ὄρεσιν,[§] ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν
λίθοις. ⁶ Ἴδὼν δὲ* τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν,
ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ,[†] ⁷ καὶ
κράξας φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν·[‡] «Τί ἐμοὶ καὶ σοί,
Ἰησοῦ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; Ὁρκίζω
σε τὸν Θεόν, μὴ με βασανίσῃς.» ⁸ Ἔλεγεν
γὰρ αὐτῷ, «Ἐξελθε, τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον,
ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.» ⁹ Καὶ ἐπηρώτα αὐτόν,
«Τί σοι ὄνομά;»[§] Καὶ ἀπεκρίθη, λέγων,*
«Λεγεὼν[†] ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν.»
¹⁰ Καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτοὺς

† 5:3 ἠδυνατο f³⁵ [40%] TR,OC | εδυνατο κA,B,C(D) [60%]
HE,RP,CP,NU | εδυναντο W (Attic or Koine?) ‡ 5:4 αυτον
ισχυσεν f³⁵ [25%] | 1 ισχυεν [71%] HE,RP,CP,TR | ισχυεν 1
A,B,C(W) [3%] OC,NU | 21 κ [1%] | 1 ισχυν D § 5:5 μνημασιν
και εν τοις ορεσιν f³⁵ κA,B,C [40%] CP,OC,NU | 52341 [57%]
HE,RP,TR | 5234 μνημειοις D,W [1%] | μνημειοις 2345 [2%]
* 5:6 ιδων δε f³⁵ A,D,W [97%] HE,RP,CP,TR,OC | και 1 κB,C
[3%] NU † 5:6 αυτω rell | ουτον A,B,C [2%] OC ‡ 5:7 ειπεν
f³⁵ D [90%] HE,RP,CP,TR | λεγει κA,B,C,W [10%] OC,NU § 5:9
σοι ονομα f³⁵ (D) [90%] HE,RP,CP,TR | 21 κA,B,C,W [10%] OC,NU
* 5:9 απεκριθη λεγων f³⁵ [90%] HE,RP,CP,TR,OC | λεγει αυτω
κA,B,C,W [10%] NU | 1 D † 5:9 λεγεων f³⁵ A(C)W [99%]
HE,RP,CP,TR,OC | λεγιων κB(D) [1%] NU

ἀποστείλῃ[‡] ἔξω τῆς χώρας. 11 Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. § 12 Καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες,* λέγοντες, «Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν.» 13 Καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς·† καὶ ἐξεληθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσηλθόντα εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν (ἦσαν δὲ[‡] ὡς δισχίλιοι), καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ.

14 Οἱ δὲ § βόσκοντες τοὺς χοίρους* ἔφυγον, καὶ ἀνήγγειλαν† εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Καὶ ἐξῆλθον[‡] ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός. 15 Καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον

‡ 5:10 αὐτοὺς ἀποστείλῃ **f**³⁵ D [90%] HF,RP,CP,TR | 21 A [5%] OC | αὐτὰ 2 B,C [0.5%] NU | αὐτὸν 2 κ [0.5%] | 2 αὐτὸν W [4%] | one other variant § 5:11 πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη **f**³⁵ B,C [88%] HF,RP,CP,NU | 456 βοσκομένων 123 A | 124567 κ | 1 τὰ ὄρη 4567 [3%] TR | 1 τὸ 34567 [2%] | 4561237 W [1%] | 123457 D [1%] | 4567 [0.5%] | 4567123 [3%] OC | at least three further variants * 5:12 πάντες οἱ δαίμονες **f**³⁵ A [92%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C(W) [5%] NU | τὰ δαιμονία D | 23 [2%] | πάντα τὰ δαιμονία [0.5%] † 5:13 εὐθέως ὁ ἰησοῦς **f**³⁵ A(D) [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,W [2%] NU | 23 [1%] ‡ 5:13 ἦσαν δε **f**³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D,W [2%] NU § 5:14 οἱ δε **f**³⁵ D [95%] HF,RP,CP,TR | καὶ οἱ κA,B,C,W [5%] OC,NU * 5:14 τοὺς χοίρους **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | αὐτοὺς κB,C [3%] NU | αὐτὸς D † 5:14 ἀνήγγειλαν **f**³⁵ W [85%] HF,RP,CP,TR | ἀπήγγειλαν (κ)A,B,C,D [15%] OC,NU ‡ 5:14 ἐξῆλθον **f**³⁵ κC,D,W [90%] HF,RP,CP,TR,OC | ἦλθον A,B [10%] NU

καὶ § ἰματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν Λεγεῶνα.* καὶ ἐφοβήθησαν. 16 Διηγήσαντο δὲ † αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ περὶ τῶν χοίρων. 17 Καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν.

18 Καὶ ἐμβάντος ‡ αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα ἦ μετ' αὐτοῦ. § 19 Ὁ δὲ Ἰησοῦς* οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, «Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς καὶ ἀνάγγειλον † αὐτοῖς ὅσα σοι ὁ Κύριος πεποίηκεν. ‡ καὶ ἠλέησέν σε.» 20 Καὶ ἀπήλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ § πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν.

§ 5:15 καὶ f³⁵ A,C [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D(W) [5%] NU
 * 5:15 λεγεωνα f³⁵ A,B,C,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | λεγιωνα κ [1%] NU | — D † 5:16 διηγησαντο δε f³⁵ D [85%] HF,RP,CP | καὶ 1 ϐ^{45v} κA,B,C,W [15%] TR,OC,NU ‡ 5:18 εμβαντος f³⁵ [95%] HF,RP,CP,TR | εμβαινοντος κA,B,C(D,W) [5%] OC,NU
 § 5:18 η μετ αυτου f³⁵ D [85%] HF,RP,CP,TR | 231 κA,C,W [15%] OC,NU | 23 ην B * 5:19 ο δε ιησους f³⁵ D [90%] HF,RP,CP,TR | καὶ κA,B,C,W [9%] OC,NU | καὶ 13 [1%] † 5:19 αναγγειλον f³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | απαγγειλον κB,C [2%] NU | διαγγειλον ϐ^{45v} D,W [2%] ‡ 5:19 σοι ο κυριος πεποιηκεν f³⁵ A,W [90%] HF,RP,CP,OC | 2314 B,C [0.5%] NU | 2341 κ | 123 εποιησεν [9%] TR | 12 θεος εποιησεν D § 5:21 εν τω πλοιω f³⁵ κA,C,N(W) (96.9%) HF,RP,CP,TR,OC[NU] | 13 B (0.7%) | — D (2.2%) | εις το πλοιον (0.2%)

A hemorrhage and a dead girl

22 Καὶ ἰδοῦ,* ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ²³ καὶ παρεκάλει† αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι «Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῆς αὐτῇ τὰς χεῖρας‡ ὅπως§ σωθῆ, καὶ ζήσεται.»*²⁴ Καὶ ἀπῆλθεν μετ’ αὐτοῦ. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

The hemorrhage

25 Καὶ γυνή τις‡ οὔσα—ἐν ρύσει αἵματος ἔτη δώδεκα,‡²⁶ καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, καὶ δαπανήσασα τὰ παρ’ αὐτῆς§ πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα—²⁷ ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.²⁸ (Ἐλεγεν

* 5:22 ἰδοῦ **f**³⁵ **ϣ**^{45v} A,C,N,W [99%] HF,RP,CP,TR | — κB,D [1%] OC,NU † 5:23 παρεκαλει **f**³⁵ B,N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | παρακαλει κA,C [2%] NU | παρακαλων D ‡ 5:23 αυτη τας χειρας **f**³⁵ N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | 231 κB,C,W [1%] NU | αυτω 23 **ϣ**^{45v} A [2%] | χειρα 1 [1%] | αυτης εκ των χειρων σου D | at least three further variants § 5:23 οπως **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ινα κB,C,D,W [3%] NU * 5:23 ζησεται **f**³⁵ A,N,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ζηση κB,C,D [3%] NU † 5:25 τις **f**³⁵ D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κA,B,C,W [2%] NU ‡ 5:25 ετη δωδεκα **f**³⁵ A,D,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C,W [3%] NU § 5:26 αυτης **f**³⁵ A,B [90%] HF,RP,CP,NU | εαυτης κC,D,N,W [10%] TR,OC

γάρ* ὅτι «Κὰν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἄψωμαι,† σωθήσομαι.» 29 Καὶ εὐθέως‡ ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. 30 Καὶ εὐθέως§ ὁ Ἰησοῦς, ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν, «Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων;» 31 Καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, «Βλέπετε τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, <Τίς μου ἤψατο;> » 32 Καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. 33 Ἡ δὲ γυνή, φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἶδουῖα ὃ γέγονεν ἐπ’* αὐτῆ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 34 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῆ· «Θύγατερ,† ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. Ὑπαγε εἰς εἰρήνην καὶ ἴσθι ὑγιῆς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.»

The dead girl

35 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγοντες ὅτι «Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν. Τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον;» 36 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εὐθέως ἀκούσας‡ τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, «Μὴ

* 5:28 γαρ *rell* | 1 εν εαυτη (D) [10%] OC † 5:28 καν των ιματιων αυτου αφωμαι (54 W) f³⁵ A,N(W) [99%] HF,RP,CP,TR | εαν 51 (-κ. B) 23 (του ιματιου κ) 4 (κΒ)C [1%] OC,NU | 1 του ιματιου εαυτου D ‡ 5:29 ευθεως f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κΒ,C [1%] NU § 5:30 *Ibid.*

* 5:33 επ f³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κΒ,C,D [1%] NU † 5:34 θυγατερ f³⁵ κΑ,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | θυγατηρ Β,D,W [1%] NU (C illegible) ‡ 5:36 ευθεως ακουσας f³⁵ A,C [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 N [1%] | 2 [2%] | παρακουσας (κ)Β,W [1%] NU | 2 τουτου D

φοβοῦ· μόνον πίστευε.» ³⁷ Καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα αὐτῶ[§] συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ* Πέτρον καὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννην, τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. ³⁸ Καὶ ἔρχεται[†] εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου καὶ θεωρεῖ θόρυβον‡— κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. ³⁹ Καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· «Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; Τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.» ⁴⁰ Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. Ὁ [§] δὲ ἐκβαλὼν πάντας,* παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον ἀνακείμενον.[†] ⁴¹ Καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ, «Ταλιθά, κουμι,»‡ ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον, «Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι.»[§] ⁴² Καὶ εὐθέως* ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει (ἦν γὰρ ἐτῶν

§ 5:37 ουδενα αυτω **f**³⁵ A(D)N [98%] HF,RP,CP,TR | 21 W [1%] OC | 1 μετ αυτου κB,C [1%] NU | 1 αυτων [1%]
*** 5:37** μη **f**³⁵ A,D,N [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 του κB,C [0.5%] NU | 1 μονον W † **5:38** ερχεται **f**³⁵ N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ερχονται κA,B,C,D [2%] NU ‡ **5:38** θορυβον **f**³⁵ D [90%] HF,RP,CP,TR | 1 και κA,B,C,N,W [10%] OC,NU (OC is in small print) **§ 5:40** ο **f**³⁵ A,N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | αυτος κB,C,D [2%] NU * **5:40** παντας **f**³⁵ κA,B,C,N,W [95%] HF,RP,CP,OC,NU | απαντας [5%] TR | D is wild † **5:40** ανακειμενον **f**³⁵ A,C,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | κατακειμενον W [1%] | κατακεκλιμενον [1%] | — κB,D [1%] NU | two other variants ‡ **5:41** κουμι **f**³⁵ (A)(D)N (82.4%) HF,RP,TR,OC | κουμ κB,C (17.4%) CP,NU | — W | long omissions (0.1%) **§ 5:41** εγειραι **f**³⁵ [70%] HF,RP,CP,TR | εγειρε κA,B,C,D,N,W [30%] OC,NU * **5:42** ευθεως **f**³⁵ A,C,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθους κB [1%] NU

δώδεκα). Καὶ ἐξέστησαν[†] ἐκστάσει μεγάλη.
 43 Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς
 γνῶ[‡] τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

6

A visit to Natsareth

1 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν* εἰς τὴν
 πατρίδα αὐτοῦ,[†] καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 Καὶ γενομένου σαββάτου,
 ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν.[‡] Καὶ
 πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες·
 «Πόθεν οὕτως ταῦτα;» καί, «Τίς ἡ σοφία ἡ
 δοθεῖσα αὐτῷ;» § καί,* «Δυνάμεις τοιαῦται διὰ
 τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται.[†] 3 Οὐχ οὗτός
 ἐστὶν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς[‡] Μαρίας, ἀδελφὸς δὲ §

† 5:42 ἐξεστησαν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,N,W (96.3%) H,F,RP,CP,TR,OC | 1
 οι γονεις (1.2%) | 1 οι γονεις αυτης (1.3%) | 1 ευθυς κB,C
 (0.5%) [NU] | 1 παντες D (0.1%) | long omissions (0.5%) ‡ 5:43
 γνω **f**³⁵ κC,N [99%] H,F,RP,CP,TR,OC | γνοι **ϕ**⁴⁵ A,B,D,W [1%] NU
 * 6:1 ηλθεν **f**³⁵ A(D)N [98%] H,F,RP,CP,TR,OC | ερχεται κB,C
 [1%] NU | — W [1%] † 6:1 αυτου *rell* | εαυτου OC ‡ 6:2 εν
 τη συναγωγη διδασκειν **f**³⁵ **ϕ**^{45v} A,N,W [99%] H,F,RP,CP,TR,OC |
 4123 κB,C,D [1%] NU § 6:2 αυτω **f**³⁵ A,N,W [84%] H,F,RP,CP,OC
 | 1 οτι [5%] TR | τουτω κB [1%] NU | τουτω ινα C | 1 ινα D [10%]
 * 6:2 και **f**³⁵ A,C,D,W [98%] H,F,RP,CP,TR,OC | 1 αι κB,N [1%] NU
 | — [1%] † 6:2 γινονται **f**³⁵ (A)(C)N(W) [96%] H,F,RP,CP,TR,OC
 | γινομεναι κ(B) [1%] NU | γινωνται (D) [3%] ‡ 6:3 υιος
f³⁵ A,D,N [98%] H,F,RP,CP,TR | 1 της κB,C,W [2%] OC,NU § 6:3
 αδελφος δε **f**³⁵ A,N,W [98%] H,F,RP,CP,TR,OC | και 1 B,C [1%]
 NU | και ο 1 κD [0.5%] | two other variants

Ἰακώβου καὶ Ἰωσή* καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; Καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς;» Καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ⁴ Ἐλεγεν δὲ† αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι «Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν‡ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.» ⁵ Καὶ οὐκ ἠδύνατο§ ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι,* εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. ⁶ Καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλω, διδάσκων.

The Twelve commissioned and sent

⁷ Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων. ⁸ Καὶ παρήγγειλεν† αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ράβδον μόνου — μὴ πήραν, μὴ ἄρτου,‡ μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν — ⁹ ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια,

* **6:3** ἰωση **f**³⁵ A,C,N,W [97.7%] HF,RP,CP,TR,OC | ἰωσηφ κ (0.9%) | ἰωσητος B,D (1.2%) NU | three other variants (0.2%) † **6:4** ελεγεν δε **f**³⁵ A,N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | και 1 κB,C,D [2%] NU ‡ **6:4** και εν τοις συγγενεσιν **f**³⁵ A,D,W [93%] HF,RP,CP,TR,OC | 123 συγγενευσιν [4%] | 1234 αυτου C [1%] | 123 συγγενευσιν αυτου B(N) [2%] NU | — κ § **6:5** ηδυνατο **f**³⁵ κD,N [94%] HF,RP,CP,TR,OC | εδυνατο A,B,C,W [6%] NU * **6:5** ουδεμιαν δυναμιν ποιησαι **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 312 κB,C [2%] NU | 132 D [1%] | 32 W † **6:8** παρηγγειλεν *rell* | παρηγγελεν [2%] CP | παρηγγελλεν W [10%] ‡ **6:8** πηραν μη αρτου **f**³⁵ A(D)N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 321 κB,C [1%] NU

καὶ μὴ ἐνδύσησθε § δύο χιτῶνας. ¹⁰ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· «Ὅπου ἂν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. ¹¹ Καὶ ὅσοι* ἂν† μὴ‡ δεξωνται § ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.»* ¹² Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον† ἵνα μετανοήσωσιν,‡ ¹³ καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον,§ καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

Herod had executed John the Baptizer

¹⁴ Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν* ὅτι

§ **6:9** ενδυσησθε f³⁵ κC [91%] HF,RP,CP,TR,NU | ενδυσασθε B [0.5%] | ενδυσησθαι A,D,W [1%] | ενδυσασθαι [5%] some TRs | ενδεδυσθαι N [2%] OC * **6:11** οσοι f³⁵ A,D,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ος κB,C,W [4%] NU † **6:11** εαν f³⁵ A,D,N [50%] CP,OC | αν κB,C,W [50%] HF,RP,TR,NU ‡ **6:11** μη f³⁵ A,C,D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | τοπος 1 κB,W [2%] NU § **6:11** δεξωνται f³⁵ A,D,N [93%] HF,RP,CP,TR,OC | δεξονται [4%] | δεξηται κB,C,W [3%] NU * **6:11** αμην λεγω υμιν ανεκτοτερον εσται σοδομοις η γομορροις εν ημερα κρισεως η τη πολει εκεινη f³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D,W [2%] NU † **6:12** εκηρυσσον f³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | εκηρυξαν (κ)B,C,D [1%] NU ‡ **6:12** μετανοησωσιν f³⁵ κA,C [99%] HF,RP,CP,TR,OC | μετανωωσιν B,D,W [0.5%] NU | μετανοησουσιν N § **6:13** εξεβαλλον *rell* | εξεβαλον C,D [10%] CP | εξεπεμπον W * **6:14** ελεγεν f³⁵ κA,C,N (99%) HF,RP,CP,TR,OC | ελεγον B,W (0.7%) NU | ελεγσαν D (0.1%) | ειπεν (0.1%)

«Ἰωάννης ὁ βαπτίζων† ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη,‡ καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.»

15 Ἄλλοι§ ἔλεγον ὅτι «Ἡλίας ἐστίν.» Ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι «Προφήτης ἐστὶν ὡς* εἷς τῶν προφητῶν.» 16 Ἀκούσας δὲ ὁ † Ἡρώδης εἶπεν‡ ὅτι§ «Ὁν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτός ἐστιν· αὐτὸς* ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν.»†

17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ,‡ διὰ Ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν 18 —ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι «Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.» 19 Ἡ δὲ Ἡρωδιάς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι·

† 6:14 βαπτίζων f³⁵ κA,B,C,N (91.9%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | βαπτιστής D,W (8.1%) ‡ 6:14 εκ νεκρων ηγερθη f³⁵ N,W (91.5%) HF,RP,CP,TR,OC | 312 C (0.6%) | 3 απο των 2 (1.3%) | 12 ανεστη A (5.7%) | εγηγερται 12 κB,D (0.7%) NU | three other variants (0.2%) § 6:15 αλλοι f³⁵ [70%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 δε κA,B,C,D,N,W [29%] NU | — [1%] * 6:15 εστιν ως f³⁵ A,N [94%] HF,RP,CP,OC | 2 κB,C,W [2%] NU | 1 η 2 [2%] TR | η 2 [2%] | — D † 6:16 ο f³⁵ κA,B,N,W [50%] TR,OC,NU | — C,D [50%] HF,RP,CP ‡ 6:16 ειπεν f³⁵ A,D,N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ελεγεν ϕ^{45v} κB,C [2%] NU § 6:16 οτι f³⁵ ϕ⁴⁵ A,C,N,W [96%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D [4%] NU * 6:16 εστιν αυτος f³⁵ A,C,N (98%) HF,RP,CP,TR,OC | — (κ)B(D)W (1%) NU | 1 (0.4%) | three other variants (0.2%) | long omission (0.3%) † 6:16 εκ νεκρων f³⁵ A(D) [96%] HF,RP,CP,TR,OC | απο των 2 C,N [3%] | — κB,W [1%] NU ‡ 6:17 εν φυλακη f³⁵ κ(A)B,C,N (93.3%) HF,RP,CP,OC,NU | εις φυλακην (0.5%) | 1 τη 2 W (5.1%) TR | και εβαλεν εις φυλακην D (0.9%) | two other variants (0.1%)

καὶ οὐκ ἠδύνατο, ²⁰ ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν. Καὶ ἀκούων[§] αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει,* καὶ ἠδέεωσεν αὐτοῦ ἤκουεν.

²¹ Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαιροῦ ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει[†] τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας.

²² Καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς[‡] Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, καὶ ἀρεσάσης[§] τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ, «Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί.» ²³ Καὶ ὤμοσεν αὐτῇ* ὅτι «Ὁ[†] ἐὰν με[‡] αἰτήσης δώσω σοί, ἕως ἡμίους τῆς βασιλείας μου.»

²⁴ Ἡ δὲ[§] ἐξεληθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς, «Τί αἰτήσομαι;»* Ἡ δὲ εἶπεν, «Τὴν

§ 6:20 ακουων f³⁵ [20%] | ακουσας κA,B,C,D,N,W [80%] HE,RP,CP,TR,OC,NU * 6:20 εποιει f³⁵ A,C,D,N (98.4%) HE,RP,CP,TR,OC | α 1 (1%) | ηπορει κB (0.4%) NU | ηπορειτο W | — (0.2%) † 6:21 εποιει f³⁵ A,N [97%] HE,RP,CP,TR,OC | εποιησεν κB,C,D,W [3%] NU ‡ 6:22 αυτης της f³⁵ A,C,N (96.5%) HE,RP,CP,TR,OC | 2 (1.3%) | αυτου 2 (0.9%) | αυτου κB,D (0.4%) NU | 1 W (0.7%) | two other variants (0.2%) § 6:22 και αρεσασης f³⁵ ρ⁴⁵ A,D,N,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | ηρεσεν κB,C [1%] NU * 6:23 αυτη f³⁵ κA,B,N [99%] HE,RP,CP,TR,OC | 1 πολλα D [1%] [NU] | πολλα ρ⁴⁵ | long omission W [1%] † 6:23 ο f³⁵ κA,C,N [98%] HE,RP,CP,TR,OC | — ρ⁴⁵ B(D) [1%] NU | long omission W [1%] ‡ 6:23 με rell | — κN [2%] CP | long omission W [1%] § 6:24 η δε f³⁵ A,C,D,N,W [99.5%] HE,RP,CP,TR,OC | και κB [0.5%] NU * 6:24 αιτησομαι f³⁵ [96%] HE,RP,CP,TR,OC | αιτησωμαι κA,B,C,D,N,W [4%] NU

κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.»[†] ²⁵ Καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως[‡] μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἠτήσατο, λέγουσα, «Θέλω ἵνα μοι δῶς ἐξαυτῆς[§] ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.» ²⁶ Καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς, διὰ τοὺς ὄρκους, καὶ τοὺς συνανακειμένους,^{*} οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι.[†] ²⁷ Καὶ εὐθέως[‡] ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα[§] ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι^{*} τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ὁ δὲ[†] ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ²⁸ καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ· καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ²⁹ Καὶ ἀκούσαντες, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν[‡] μνημείῳ.

[†] **6:24** βαπτιστου **f**³⁵ A,C,D,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | βαπτίζοντος κB [0.5%] NU [‡] **6:25** ευθεως **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς **ϕ**⁴⁵ κB,C,N,W [2%] NU | — D [1%] [§] **6:25** μοι δως εξαυτης **f**³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 321 κB,C [1%] NU | 213 N | δος 1 D | 1 δωσης W | μη δος 3 [1%] ^{*} **6:26** συνανακειμενους **f**³⁵ κA,D,N [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ανακειμενους B,C,W [0.5%] NU [†] **6:26** αυτην αθετησαι **f**³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C,N [1%] NU [‡] **6:27** ευθεως **f**³⁵ A(D)N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C [0.5%] NU [§] **6:27** σπεκουλατωρα **f**³⁵ [50%] CP,TR,OC | σπεκουλατορα κA,B,C(D)N,W [50%] HF,RP,NU ^{*} **6:27** ενεχθηναι **f**³⁵ A,D,N,W (98.7%) HF,RP,CP,TR,OC | ανεχθηναι (0.5%) | εχθηναι (0.1%) | ενεγκαι κB,C (0.4%) NU | long omission (0.2%) [†] **6:27** ο δε **f**³⁵ A,D,N (97.6%) HF,RP,CP,TR,OC | και B,C,W (1.1%) NU | — κ (1.3%) omit a whole line [homoioteleuton] [‡] **6:29** εν *rell* | 1 τω D [10%] TR

The Twelve return

³⁰ Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. ³¹ Καὶ εἶπεν* αὐτοῖς, «Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύεσθε† ὀλίγον»· ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν.‡

Bread for 5,000 men

³² Καὶ ἀπῆλθον§ εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ* κατ' ἰδίαν. ³³ Καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας† καὶ ἐπέγνωσαν αὐτοὺς‡ πολλοί, καὶ πεζῆ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτοὺς καὶ συνηλθον πρὸς αὐτόν.§ ³⁴ Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ Ἰησοῦς* πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς,† ὅτι ἦσαν

§ **6:30** καὶ f³⁵ A,W [85%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D,N [15%] NU * **6:31** εἶπεν f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | λέγει κB,C [1%] NU † **6:31** ἀναπαυεσθε f³⁵ κD,N,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | ἀναπαυσασθε A,B,C [5%] NU ‡ **6:31** εὐκαίρουν f³⁵ κA,B,N [60%] HF,RP,CP,OC,NU | ηὐκαίρουν C,W [40%] TR | εὐκαίρος εἶχον D § **6:32** ἀπῆλθον *rell* | ἀπῆλθεν [15%] * **6:32** εἰς ἐρημον τοπον τω πλοιω f³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR | ἐν 4 (-τ. κ) 5123 (κ)B [1%] NU | 1 το πλοιον 123 D | 123 ἐν 45 N [1%] | 123 ἐν 5 [1%] OC (C vacant) † **6:33** ὑπάγοντας *rell* | 1 οἱ οχλοὶ W [5%] TR ‡ **6:33** αὐτοὺς f³⁵ κA,N [50%] OC | αὐτόν [48%] HF,RP,CP,TR | — B,D,W [2%] NU § **6:33** καὶ συνηλθον (ηλθον CP, συνεδραμον A) πρὸς αὐτόν f³⁵ (A)N [96%] HF,RP(CP)TR,OC | — κB(D)W [4%] NU * **6:34** εἶδεν ὁ ἰησοῦς f³⁵ (D) [80%] HF,RP,CP,TR | 231 A,N [17%] OC | 1 (κ)B,W [3%] NU † **6:34** αὐτοῖς f³⁵ A,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | αὐτοὺς κB,D,W [1%] NU

ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλὰ.

³⁵ Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης, προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν‡ ὅτι «Ἐρημὸς ἐστὶν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή. ³⁶ Ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους· τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν.»§ ³⁷ Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, «Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.» Καὶ λέγουσιν αὐτῷ, «Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων* ἄρτους καὶ δῶμεν† αὐτοῖς φαγεῖν;» ³⁸ Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· «Πόσους ἄρτους ἔχετε; Ὑπάγετε καὶ‡ ἴδετε.» Καὶ γνόντες λέγουσιν, «Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας.»

³⁹ Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι§ πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. ⁴⁰ Καὶ ἀνέπεσον* πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ† ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα. ⁴¹ Καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας,

‡ **6:35** λεγουσιν **f**³⁵ A,D,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | ελεγον κB [1%] NU | 1 αυτω [4%] | λεγοντες N § **6:36** αρτους τι γαρ φαγωσιν ουκ εχουσιν **f**³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 23456 [1%] | 24 **ϕ**⁴⁵B,W [1%] NU | βρωματα 24 κ | 2 φαγειν D * **6:37** δηναριων διακοσιων *rell* | 21 D,N [15%] TR † **6:37** δωμεν **f**³⁵ W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | δωσομεν **ϕ**⁴⁵A,B [1%] NU | δωσωμεν κN,D [2%] ‡ **6:38** και **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [3%] NU § **6:39** ανακλιναι **f**³⁵ A,D,N,W (89.2%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | ανακλιθηναι κB (10.8%) * **6:40** ανεπεσον **f**³⁵ A,D [85%] HF,RP,CP,TR,OC | ανεπεσαν κ(B)N,W [15%] NU † **6:40** ανα **f**³⁵ A,N(W) [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | κατα κB,D [0.5%] NU (twice) (**ϕ**⁴⁵ omits last five words of verse)

ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,‡ ἵνα παραθῶσιν§ αὐτοῖς· καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. ⁴² Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. ⁴³ Καὶ ἦσαν κλασμάτων* δώδεκα κοφίνους πλήρεις,† καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. ⁴⁴ Καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους‡ πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

Jesus retires to pray

⁴⁵ Καὶ εὐθέως§ ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν, πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύσει* τὸν ὄχλον. ⁴⁶ Καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

A walk on water

⁴⁷ Καὶ ὀψίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης· καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. ⁴⁸ Καὶ εἶδεν† αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος

‡ **6:41** αὐτου **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR[NU] | — **κ**B [1%] OC § **6:41** παραθωσιν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,D,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | παρατιθωσιν **κ**B,W [3%] NU * **6:43** κλασματος **f**³⁵ **κ**A,D,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | κλασματα **ϕ**⁴⁵ B [0.5%] NU | — [1%] † **6:43** κοφινους πληρεις **f**³⁵ A,D,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | κοφινων πληρωματα **ϕ**⁴⁵ **κ**B [2%] NU | 1 πληρωματα W [1%] ‡ **6:44** τους αρτους **f**³⁵ A,B,N [92%] HF,RP,CP,OC[NU] | 12 ωσει [5%] TR | ως **κ** [0.5%] | ωσει [1%] | — **ϕ**⁴⁵ D,W (1.8%) § **6:45** ευθεως **f**³⁵ A,D,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς **κ**B,W [1%] NU * **6:45** απολυσει **f**³⁵ [40%] CP | απολυει **κ**B,D [1%] NU | απολυση **ϕ**⁴⁵ A,N,W [59%] HF,RP,TR,OC † **6:48** ειδεν **f**³⁵ **ϕ**^{45v} A,N [99%] HF,RP,CP,TR | ιδων **κ**B,D,W [1%] OC,NU

αὐτοῖς. Καὶ‡ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς·
 49 οἱ δέ, ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης,§ ἔδοξαν φάντασμα εἶναι,* καὶ ἀνέκραξαν· 50 πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον† καὶ ἐταράχθησαν. Καὶ εὐθέως‡ ἐλάλησεν μετ’ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· «Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.» 51 Καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον,§ καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ* ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, καὶ ἐθαύμαζον.† 52 Οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις—ἦν γὰρ‡ αὐτῶν ἡ καρδιά§ πεπωρωμένη.

In Genesaret

53 Καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον* ἐπὶ τὴν γῆν†

‡ 6:48 και f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [1%] NU
 § 6:49 περιπατουντα επι της θαλασσης f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 2341 κB [1%] NU * 6:49 φαντασμα ειναι f³⁵ A,D,N(W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | οτι 1 εστιν κB [1%] NU † 6:50 ειδον *rell* | ειδαν κB,NU | — D ‡ 6:50 και ευθεως f³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ο δε ευθυς κB [0.5%] NU | 1 D | ο δε [0.5%] § 6:51 προς αυτους εις το πλοιον *rell* | 34512 D [1%] OC * 6:51 λιαν εκ περισσου f³⁵ A,N (96.9%) HF,RP,CP,TR,OC[NU] | 12 περι σου (1.7%) | 23 W (0.5%) | 1 κB (0.7%) | περισσως D (0.2%) † 6:51 και εθαυμαζον f³⁵ A,D,N,W (98.7%) HF,RP,CP,TR,OC | — κB (1.2%) NU | two other variants (0.1%) ‡ 6:52 ην γαρ f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR | αλλ 1 κB [1%] OC,NU § 6:52 αυτων η καρδια f³⁵ κA,B,N,W [85%] HF,RP,CP,OC,NU | 231 D [15%] TR * 6:53 ηλθον *rell* | απηλθον [1%] OC † 6:53 ηλθον επι την γην f³⁵ A,D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 1234 εις (W) [0.5%] | 2341 εις κB [0.5%] NU | 1 εις 34 [1%]

Γενησαρὲτ‡ καὶ προσωρμίσθησαν. ⁵⁴ Καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθέως§ ἐπιγνόντες αὐτόν, ⁵⁵ περιδραμόντες* ὄλην τὴν περίχωρον† ἐκείνην‡ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραββάτοις§ τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἐκεῖ* ἐστίν. ⁵⁶ Καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο—εἰς κώμας ἢ † πόλεις ἢ ‡ ἀγρούς—ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουσ§ τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤπτοντο* αὐτοῦ ἐσώζοντο.

7

Jesus rebuts scribes and Pharisees

¹ Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτόν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν γραμματέων, ἐλθόντες ἀπὸ

‡ 6:53 γενησαρετ f³⁵ [30%] TR | γεννησαρετ κA,W [53%] HF,RP,CP,OC,NU | γεννησαρεθ B [15%] | γενησαρεθ N [2%] | γεννησαρ D § 6:54 ευθεως f³⁵ A,D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,W [2%] NU * 6:55 περιδραμοντες f³⁵ A,D,N [97%] HF,RP,CP,TR | περιεδραμον κB,W [3%] OC,NU † 6:55 περιχωρον f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | χωραν κB [1%] NU ‡ 6:55 εκεινην f³⁵ A,D,N [97%] HF,RP,CP,TR | 1 και κB,W [3%] OC,NU § 6:55 κραββατοις f³⁵ [70%] HF,RP,CP,TR | κραβατοις A,B,N(W) [29%] OC,NU | κραβακτοις κ | γραβατοις (D) | κρεβατοις [1%] | two other variants * 6:55 εκει f³⁵ A,C,N(W) (98.1%) HF,RP,CP,TR,OC | — κB (1.5%) NU | wild D (0.2%) | long omission (0.2%) † 6:56 η f³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 εις κB,D,N [1%] NU ‡ 6:56 η f³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 εις κB,D [1%] NU § 6:56 επιθουν f³⁵ A(D)N,W [99%] HF,RP,CP,TR | επιθεσαν κB [1%] OC,NU * 6:56 ηπτοντο f³⁵ A,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ηψαντο κB,D,W [4%] NU

Ἱεροσολύμων. ² Καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ* κοιναῖς χερσίν—τοῦτ' ἔστιν, ἀνίπτοις—ἐσθίοντα[†] ἄρτους,‡ ἐμέμψαντο. § ³ (Οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῆ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων. ⁴ Καὶ ἀπὸ* ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται,† οὐκ ἐσθίουσιν. Καὶ ἄλλα πολλά ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν—βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκείων‡ καὶ κλινῶν.) §

⁵ Ἐπειτα* ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, «Διὰ τί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσιν[†] κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ‡ ἀνίπτοις § χερσίν

* 7:2 αὐτου f³⁵ A,D,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 οτι κB [1%] NU | 1 τινας W † 7:2 εσθιοντας f³⁵ A,D,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | εσθιουσιν κB [0.5%] NU ‡ 7:2 αρτους f³⁵ A [94%] HF,RP,CP,TR,OC | τους 1 B,D,N,W [4%] NU | αρτον κ [2%] § 7:2 εμεμψαντο f³⁵ N,W [85%] HF,RP,CP,TR,OC | — κA,B [15%] NU | κατεγνωσαν D * 7:4 απο f³⁵ κN [98%] HF,RP,CP,TR,OC | απ A,B,D,W [2%] NU † 7:4 βαπτισωνται f³⁵ A,D (78.7%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | βαπτισονται (15.9%) | ραντισωνται κB (3.6%) | νιψονται (0.2%) | long omissions (1.5%) ‡ 7:4 χαλκειων f³⁵ A [30%] | χαλκιων κB,D,W [70%] HF,RP,CP,TR,OC,NU (N vacant) § 7:4 και κλινων f³⁵ A,D,W (99.3%) HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — κB (0.5%) | long omission (0.2%) * 7:5 επειτα f³⁵ A,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | και κB,D [2%] NU † 7:5 οι μαθηται σου ου περιπατουσιν f³⁵ ϐ⁴⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR | 45123 κB [1%] OC,NU ‡ 7:5 αλλα rell | αλλ OC § 7:5 ανιπτοις f³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | κοινας ϐ⁴⁵ κ(B)(D,W) [4%] NU

ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον;»⁶ Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς* εἶπεν αὐτοῖς ὅτι† «Καλῶς προεφήτευσεν‡ Ἡσαΐας§ περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται.* <Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. ⁷ Μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.> ⁸ Ἀφέντες γὰρ† τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων—βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.»‡ ⁹ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· «Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε.§ ¹⁰ Μωσῆς* γὰρ εἶπεν, <Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου> καί, <Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω.> ¹¹ Ὑμεῖς δὲ λέγετε ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, <Κορβᾶν> (ὅ ἐστίν, δῶρον) <ὃ ἐὰν ἐξ

* **7:6** ἀποκριθεὶς **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [1%] NU † **7:6** ὅτι **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [1%] NU ‡ **7:6** προεφητευσεν **f**³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | επροφητευσεν κB,D [3%] NU § **7:6** ἡσαιας **f**³⁵ TR,OC | ἡσαιας HF,RP,NU | ισαιας CP * **7:6** γεγραπται **f**³⁵ A,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 ὅτι κB [0.5%] [NU] | ειπεν D [1%] † **7:8** γαρ **f**³⁵ A [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — **ϕ**⁴⁵ κB,D,W [1%] NU ‡ **7:8** βαπτισμοὺς ξεστῶν και ποτηριων και αλλα παρομοια τοιαυτα πολλα ποιειτε **f**³⁵ (A,D) (98.3%) HF,RP,CP, TR,OC | — **ϕ**⁴⁵ κB,W (1.7%) NU § **7:9** τηρησητε **f**³⁵ κA (98%) HF,RP,CP,TR,OC | τηρητε B (0.5%) | στησητε D,W (0.7%) NU | ποιησητε (0.1%) | κρατησητε (0.2%) | long omission (0.4%) * **7:10** μωσης **f**³⁵ A [90%] HF,RP,CP,TR | μωσσης κB,D,W [10%] OC,NU

ἐμοῦ ὠφεληθῆς,»¹² καὶ[†] οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ[‡] ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ,§¹³ ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει* ὑμῶν ἢ παρεδώκατε. Καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.»

That which really defiles

¹⁴ Καὶ προσκαλεσάμενος πάντα[†] τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς· «Ἀκούετε[‡] μου πάντες, καὶ συνιετε. §¹⁵ Οὐδὲν ἐστὶν ἕξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι.* ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ’ αὐτοῦ, ἐκεῖνά[†] ἐστὶν τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον. ¹⁶ Εἴ τις ἔχει ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω.»[‡]

¹⁷ Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τῆς παραβολῆς. §¹⁸ Καὶ λέγει αὐτοῖς·

† 7:12 καὶ f³⁵ ϣ⁴⁵ A,W [96%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB,D [4%] NU
 ‡ 7:12 αὐτου f³⁵ A [97%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [3%] NU
 § 7:12 αὐτου f³⁵ A [97%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [3%] NU
 * 7:13 παραδοσει *rell* | παραδωσει [2%] CP † 7:14
 παντα f³⁵ A,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | παλιν κB,D [0.5%] NU
 | — [0.5%] ‡ 7:14 ακουετε f³⁵ κA,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC
 | ακουσατε B,D [1%] NU § 7:14 συνιετε f³⁵ κA,W [99%]
 HE,RP,CP,TR,OC | συνετε B [1%] NU | συνιτε D * 7:15 αυτον
 κοινωσαι f³⁵ ϣ^{45v} A,D,W [99.5%] HE,RP,CP,TR,OC | 21 κ [0.5%]
 NU | κοινουν 1 B † 7:15 εκπορευομενα απ αυτου εκεινα
 f³⁵ A [99%] HE,RP,CP,TR | 1 OC | εκ του ανθρωπου 1 κB [0.5%]
 NU | εκ του ανθρωπου 14 D,W [0.5%] ‡ 7:16 ει τις εχει ωτα
 ακουειν ακουετω f³⁵ A,D,W (98.8%) HE,RP,CP,TR | — κB (1.1%)
 OC,NU | two other variants (0.1%) § 7:17 περι της παραβολης
 f³⁵ A,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | την παραβολην κB,D [1%] NU

«Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνητοί ἐστε; Οὐ* νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἕξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, 19 ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζον† πάντα τὰ βρώματα;» 20 Ἔλεγεν δὲ ὅτι «Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 21 Ἔσωθεν γάρ, ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται —μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι, 22 κλοπαί,‡ πλεονεξίαι, πονηρίαι· δόλος, ἀσέλγεια,§ ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη— 23 πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.»

Unusual faith

24 Καὶ ἐκεῖθεν* ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια† Τύρου καὶ Σιδῶνος.‡ Καὶ εἰσελθὼν εἰς§ οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ

* 7:18 ου *rell* | ουπω κ [2%] OC † 7:19 καθαριζον **f**³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR,OC | καθαριζων κA,B,W [10%] NU | καθαριζει D ‡ 7:22 μοιχειαι πορνειαι φονοι κλοπαι **f**³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 2431 κB [1%] NU | 1243 W [1%] | 2 κλεμματα 13 (D) § 7:22 ασελγεια *rell* | ασελγεια [1%] CP | ασελγια [2%] | ασελγια κA [1%] * 7:24 και εκειθεν **f**³⁵ A(D)N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 W | 2 δε κ(B) [1%] NU † 7:24 μεθορια **f**³⁵ A,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ορια κB,D,W [4%] NU ‡ 7:24 και σιδωνος **f**³⁵ κA,B,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — D,W [1%] NU § 7:24 εις *rell* | 1 την D,W [10%] TR

ἡδυνήθη λαθεῖν. ²⁵ Ἀκούσασα γὰρ* γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς† πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἔλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ. ²⁶ Ἦν δὲ ἡ γυνὴ‡ Ἑλληνίς, Συρα-Φοινίκισσα§ τῷ γένει, καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλη* ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ²⁷ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν† αὐτῇ, «Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ καλὸν ἐστίν‡ λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.»§ ²⁸ Ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ, «Ναί,* Κύριε, καὶ γὰρ† τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει‡ ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων.» ²⁹ Καὶ εἶπεν αὐτῇ, «Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπαγε· ἐξελέλυθεν τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς

* **7:25** ακουσασα γαρ **f**³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | αλλ ευθυς 1 (κ)B [1%] NU | δε ευθεως ως 1 D † **7:25** αυτης *rell* | — **ϕ**⁴⁵κD,W [5%] CP ‡ **7:26** ην δε η γυνη **f**³⁵ A,N [96%] HF,RP,CP,TR | 3241 **ϕ**⁴⁵κB,D,W [4%] OC,NU § **7:26** συρα-φοινικισσα **f**³⁵ [50%] | συραφοινικισσα B,N [38%] HF,RP,CP | συραφοινισσα W [1%] | συροφοινικισσα **ϕ**⁴⁵κA [10%] OC,NU | συροφοινισσα TR | φυνισσα D | at least five further spellings * **7:26** εκβαλη **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵κA,B,D,N,W [67%] HF,RP,CP,OC,NU | εκβαλει [2%] | εκβαλλη [30%] TR | εκβαλλει [1%] † **7:27** ο δε ιησους ειπεν **f**³⁵ A,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | και ελεγεν κB [1%] NU | και λεγει D [0.5%] ‡ **7:27** καλον εστιν **f**³⁵ A,N,W [97%] HF,RP,CP,TR | 21 κB,D [3%] OC,NU § **7:27** βαλειν τοις κυναριοις **f**³⁵ A,D,N,W [98%] HF,RP,CP,TR | 231 **ϕ**^{45v}κB [2%] OC,NU * **7:28** ναι **f**³⁵ κA,B,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — **ϕ**⁴⁵D,W [1%] NU † **7:28** γαρ **f**³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR | — **ϕ**⁴⁵κB(D)W [2%] OC,NU ‡ **7:28** υποκατω της τραπεζης εσθιει **f**³⁵ A,N [95%] HF,RP,CP,TR | 123 εσθιουσιν B,D,W [5%] OC,NU | εσθιουσιν 123 κ

θυγατρός σου.»[§] 30 Καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθὸς καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης.*

Jesus heals a deaf mute

31 Καὶ πάλιν, ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς† ἐκ τῶν ὀρίων Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἦλθεν‡ πρὸς[§] τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὀρίων Δεκαπόλεως. 32 Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν* μογγιλάλον† καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῆ αὐτῷ τὴν χεῖρα. 33 Καὶ ἀπολαβόμενος‡ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν, ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ· καὶ πτύσας ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ. 34 Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ, «Ἐφραθά,»

[§] 7:29 το δαιμονιον εκ της θυγατρος σου **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,D,N,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 345612 κB [1%] NU | 12 απο 456 [2%] * 7:30 το δαιμονιον εξεληλυθος και την θυγατερα βεβλημενην επι της κλινης **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,N,W [97%] HF,RP,CP,TR | 5 θυγατεραν 78 την κλινην 4123 D [1%] | το παιδον βεβλημενον επι την κλινην 4123 κB [2%] OC,NU † 7:31 ο ιησους **f**³⁵ [50%] | — **ϕ**⁴⁵ κA,B,D,N,W [50%] HF,RP,CP,TR,OC,NU ‡ 7:31 και σιδωνος ηλθεν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,N,W (98.9%) HF,RP,CP,TR,OC | 3 δια 2 κB,D (0.7%) NU | three other variants (0.2%) | long omission (0.2%) [§] 7:31 προς **f**³⁵ A,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | εις κB,D,W [3.5%] NU | παρα [0.5%] * 7:32 κωφον **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 και κB,D,W [1%] NU † 7:32 μογγιλαλον **f**³⁵ N,W [70%] HF,RP,CP | μογιλαλον **ϕ**⁴⁵ κA,B,D [30%] TR,OC,NU (Since the following context indicates that there was indeed a problem with the tongue, the change to the single consonant was predictable; the reverse change seems highly unlikely.) ‡ 7:33 απολαβομενος *rell* | επιλαβομενος [5%] CP | προσλαβομενος W

ὁ ἐστίν, «Διανοίχθητι.» ³⁵ Καὶ εὐθέως § διηνοιχθησαν* αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. ³⁶ Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν·† ὅσον δὲ αὐτὸς‡ αὐτοῖς διεστέλλετο, § μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. ³⁷ Καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· «Καλῶς πάντα πεποίηκεν. Καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ τοὺς* ἀλάλους λαλεῖν.»

8

Food for 4,000 men

¹ Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, παμπολλοῦ* ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς† τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ‡ λέγει αὐτοῖς· ² «Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς § προσμένουσίν

§ **7:35** ευθεως f³⁵ p⁴⁵_{A,N,W} [99%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — κB,D [1%] * **7:35** διηνοιχθησαν f³⁵ A,N [97.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ηνοιγησαν B [1%] NU | ηνυγησαν κD | διηνυγησαν W | three other variants [1%] † **7:36** ειπωσιν f³⁵ A,D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | λεγωσιν p^{45v} κB,W [2%] NU ‡ **7:36** αυτος f³⁵ p^{45v} N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — κA,B(D)W [5%] NU § **7:36** διεστελλετο f³⁵ A,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 αυτοι κB(D)N [2%] NU * **7:37** τους f³⁵ A,D,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — κB(W) [1%] * **8:1** παμπολλου f³⁵ A [90.7%] HF,RP,CP,TR | παμπολου [5%] | παλιυ πολλου κB,D,N,W (3.3%) OC,NU | πολλου (0.5%) | two other variants (0.3%) | long omissions (0.2%) † **8:1** ο ιησους f³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR,OC | — κA,B,D,N,W [10%] NU ‡ **8:1** αυτου f³⁵ A,B,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κD,N [2%] NU § **8:2** ημερας τρεις f³⁵ [50%] CP,TR | ημεραι 2 κA(D)N,W [50%] HF,RP,OC,NU | ημεραις τρισιν B

μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. ³ Καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστις* εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ, τινὲς γὰρ† αὐτῶν‡ μακρόθεν ἤκουσιν.» § ⁴ Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,* «Πόθεν τούτους δυνησεταιί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ’ ἐρημίας;» ⁵ Καὶ ἐπηρώτα† αὐτούς, «Πόσους ἔχετε ἄρτους;» Οἱ δὲ εἶπον,‡ «Ἐπτὰ.» ⁶ Καὶ παρήγγειλεν§ τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἐπτὰ ἄρτους καὶ* εὐχαριστήσας, ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραθῶσιν,† καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. ⁷ Καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας‡

* **8:3** νηστις **f**³⁵ κW [30%] CP | νηστεις A,B,D,N [70%] HE,RP,TR,OC,NU † **8:3** τινες γαρ **f**³⁵ A,N [97%] HE,RP,CP,TR,OC | και 1 κB(D)W [3%] NU ‡ **8:3** αυτων **f**³⁵ A,N [95%] HE,RP,CP,TR | 1 απο κB,D,W [5%] OC,NU § **8:3** ηκουσιν **f**³⁵ [85%] HE,RP | ηκασιν κA,D,N,W [15%] CP,TR,OC,NU | εισιν B [0.5%] (Since the present tense of ἤκω has the force of the perfect, the majority reading is correct.) * **8:4** αυτου **f**³⁵ A,D,N(W) [99%] HE,RP,CP,TR,OC | 1 οτι B [0.5%] NU | 1 και ειπαν κ † **8:5** επηρωτα **f**³⁵ A,D,N [98%] HE,RP,CP,TR,OC | ηρωτα κB [1%] NU | ηρωτησεν W | two other variants ‡ **8:5** ειπον *rell* | ειπαν κB,N,W [1%] NU § **8:6** παρηγγειλεν **f**³⁵ A,C,N,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | παραγγελλει κB,D [1%] NU | two other variants * **8:6** και **f**³⁵ C,D [40%] | — κA,B,N,W [60%] HE,RP,CP,TR,OC,NU † **8:6** παραθωσιν **f**³⁵ A,D,N,W [96%] HE,RP,CP,TR | παρατιθωσιν κB,C [4%] OC,NU ‡ **8:7** ευλογησας **f**³⁵ (80%) HE,RP,CP,TR | ταυτα 1 A (9.1%) | αυτα 1 N,W (7.8%) OC | 1 αυτα κB,C (2.2%) NU | ευχαριστησας D (0.5%) | long omissions (0.4%)

εἶπεν παραθεῖναι καὶ αὐτά. § 8 Ἐφαγον δὲ* καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σφυρίδας. 9 Ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες† ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. 10 Καὶ εὐθέως ἐμβὰς‡ εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Bad leaven

11 Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. 12 Καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει· «Τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ; Ἄμην λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.» 13 Καὶ ἀφείς αὐτούς, ἐμβὰς πάλιν* εἰς πλοῖον† ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.‡

§ 8:7 παραθειναι και αυτα f³⁵ [80%] HF,RP,CP,TR | παραθηναι 23 [15%] | παρατεθηναι 23 A | παρατιθηναι 23 OC | 2 ταυτα παρατιθεναι B [0.5%] NU | 2 ταυτα παραθετε C | παρεθηκεν κ | παραθεναι W | 1 [1%] | 1 αυτοις N | at least seven further variants D [1%] * 8:8 εφαγον δε f³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | και 1 (κ)B,C,D,W [3%] NU † 8:9 οι φαγοντες f³⁵ A,C,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR | — (κ)B [1%] OC,NU ‡ 8:10 ευθεως εμβας f³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR | 21 A,N [7%] | ευθυς 2 κB,C [1%] NU | 2 ευθυς W [2%] OC | 1 ενεβη [0.5%] | αυτος ανεβη D § 8:12 σημειον επιζητει f³⁵ A,N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 αιτει ϕ⁴⁵ | ζητει 1 κB,C,D [2%] NU * 8:13 εμβας παλιν f³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR | 21 ϕ⁴⁵κB,C,D,W [3%] NU | — OC † 8:13 εις πλοιον f³⁵ A (62.1%) HF,RP,CP | 1 το 2 ϕ⁴⁵D,N,W (37.5%) TR,OC | — κB,C (0.4%) NU ‡ 8:13 εις το περαν rell | παλιν OC

14 (Καὶ ἐπελάθοντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ§
λαβεῖν ἄρτους· καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον οὐκ εἶχον
μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.) 15 Καὶ διεστέλλετο
αὐτοῖς, λέγων, «Ὅρατε· βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρώδου.»
16 Καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες*
ὅτι «Ἄρτους οὐκ ἔχομεν.»† 17 Καὶ γνοὺς ὁ
Ἰησοῦς‡ λέγει αὐτοῖς· «Τί διαλογίζεσθε ὅτι
ἄρτους οὐκ ἔχετε; Οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε;
Ἔτι§ πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν;
18 Ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὧτα
ἔχοντες οὐκ ἀκούετε, καὶ οὐ μνημονεύετε;
19 Ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς
τοὺς πεντακισχιλίους,* πόσους κοφίνους
πλήρεις κλασμάτων† ἤρατε;» Λέγουσιν
αὐτῷ, «Δώδεκα.» 20 «Ὅτε δὲ‡ τοὺς ἐπτὰ
εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων
πληρώματα κλασμάτων ἤρατε;» Οἱ δὲ εἶπον,§

§ 8:14 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ f³⁵ φ⁴⁵W [35%] | 12 D [1%] | —
κA,B,C,N [64%] HF,RP,CP,TR,OC, NU * 8:16 λεγοντες f³⁵
A,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — φ⁴⁵κB,D,W [2%] NU † 8:16
εχομεν f³⁵ κA,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | εχουσιν φ⁴⁵B,W [2%]
NU | ειχαν D ‡ 8:17 ο ιησους f³⁵ κA,C,D,N,W (99.6%)
HF,RP,CP,TR,OC | — B (0.3%) NU | long omission (0.1%) § 8:17
ετι f³⁵ A [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — φ⁴⁵κB,C,D,N,W [5%] NU
* 8:19 πεντακισχιλιους *rell* | 1 και κC,D [5%] OC † 8:19
πληρεις κλασματος f³⁵ φ⁴⁵(A)N,W [90%] HF,RP,TR | 21
κB,C(D) [9%] CP,OC,NU | 2 [1%] ‡ 8:20 οτε δε f³⁵ A,D,W
(95.9%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 B (1.3%) NU | 12 και C,N (0.7%) |
1 και κ (0.4%) | και 1 (0.4%) | long omissions (1.3%) § 8:20
οι δε ειπον f³⁵ φ⁴⁵A,D,N,W (98.2%) HF,RP,CP,TR,OC | 123 αυτω
(0.4%) | και λεγουσιν αυτω B,C (1.1%) [NU] | λεγουσιν κ (0.2%)
| — (0.1%)

«Ἐπτά.» 21 Καὶ λέγει* αὐτοῖς, «Πῶς οὐπω†
συνίετε;»

A blind man

22 Καὶ ἔρχεται‡ εἰς Βηθσαϊδάν·§ καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψηται. 23 Καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήγαγεν* αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χειρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει.† 24 Καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν, «Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι‡ ὡς δένδρα ὀρῶ,§ περιπατοῦντας.» 25 Εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χειρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι.* καὶ

* **8:21** λέγει **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ D,W [50%] | ελεγεν **κ**A,B,C(N) [49%] **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ο**,**Ν**U | ειπεν [1%] † **8:21** πως ουπω **f**³⁵ A,D,N,W [40%] | 1 ου B [55%] **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ** | 2 **κ**C [4%] **Ο**,**Ν**U | 1 ουν 2 [1%] ‡ **8:22** ερχεται **f**³⁵ **κ**A,N [97%] **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ο**C | ερχονται **ϕ**^{45v} B,C,D,W [3%] **Ν**U § **8:22** βηθσαιδαν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ **κ**A,B(W) (73.6%) **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ν**U | βηθσαιδα C,N (26.1%) **Π**,**Ρ**,**Ο**C | βηθανιαν D (0.3%) | one other variant * **8:23** εξηγαγεν **f**³⁵ A,D,N,W (98.8%) **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ο**C | εξηνεγκεν **κ**B,C (1%) **Ν**U | three other variants (0.2%) † **8:23** βλεπει **f**³⁵ **κ**A,N(W) (98.9%) **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ο**C | βλεπεις B,C,D (0.7%) **Ν**U | βλεπειν (0.2%) | two other variants (0.2%) ‡ **8:24** οτι **f**³⁵ **κ**A,B,C,N [95%] **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ν**U | — D,W [5%] **Π**,**Ρ**,**Ο**C § **8:24** ορω **f**³⁵ **κ**A,B,C,N [95%] **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ν**U | — D,W [5%] **Π**,**Ρ**,**Ο**C * **8:25** εποιησεν αυτον αναβλεψαι **f**³⁵ A,N [98%] **Η**,**Ε**,**Ρ**,**Π**,**Τ**,**Ρ**,**Ο**C | διεβλεψεν **κ**B,C,W [2%] **Ν**U | ηρξατο 3 D

ἀποκατεστάθη† καὶ ἐνέβλεψεν‡ τηλαυγῶς ἅπαντας.§ 26 Καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν* οἶκον αὐτοῦ, λέγων, «Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ.»†

Jesus declares His death, and ministers on that basis

Peter is inspired

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς, «Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;» 28 Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν,‡ «Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, καὶ ἄλλοι Ἥλιαν, ἄλλοι δὲ ἓνα§ τῶν προφητῶν.» 29 Καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς,* «Ἕμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;» Ἀποκριθεὶς

† **8:25** ἀποκατεσταθη **f**³⁵ D [75%] HF,RP,CP,TR,OC | ἀπεκατεσταθη A,N,W [24%] | ἀπεκατεστη κC [1%] NU | ἀποκατεστη B ‡ **8:25** ἐνεβλεψεν **f**³⁵ A,C,N [53%] RP,TR,OC | ἀνεβλεψεν [45%] HF,CP | ἐνεβλεπεν B [1%] NU | εβλεψεν κ [0.5%] | ἀνεβλεπεν W [0.5%] | ἀναβλεψαι D § **8:25** ἀπαντας **f**³⁵ A,N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | ἀπαντα κB,C [5%] NU | παντα D(W) * **8:26** τὸν **f**³⁵ W [70%] HF,RP,CP,TR,OC | — (κ)A,B,C,D,N [30%] NU † **8:26** μηδε ειπης τινι εν τη κωμη **f**³⁵ A,C,N (97.3%) HF,RP,CP,TR,OC | μηδενι 21456 (1.8%) | — κB,W (0.5%) NU | μηδενι 2 εις 56 D | four other variants (0.3%) ‡ **8:28** ἀπεκριθησαν **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ειπαν αυτω λεγοντες οτι κB[NU] | ειπαν αυτω λεγοντες οι μεν C [1.5%] | 1 αυτω λεγοντες D [0.5%] | 1 λεγοντες οι μεν W | four other variants § **8:28** ενα **f**³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | οτι εις κB,C [0.5%] NU | ως 1 D * **8:29** λεγει αυτοις **f**³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ἐπηρωτα αυτους κB,C,D [1%] NU

δὲ† ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, «Σὺ εἶ ὁ Χριστός.»
 30 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.

31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἄνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ‡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν§ ἀρχιερέων καὶ τῶν* γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. 32 Καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος† ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 Ὁ δέ, ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπετίμησεν τῷ‡ Πέτρῳ, λέγων·§ «Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.»

The cost of discipleship

34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· «Ὅστις* θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν,† ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ

† 8:29 ἀποκριθεὶς δε f³⁵ κC,D,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | και 1 A,N [1%] | 1 B [0.5%] NU ‡ 8:31 ἀπο f³⁵ A [90%] HF,RP,CP,TR,OC | ὑπο κB,C,D,N,W [10%] NU § 8:31 των f³⁵ κB,C,D,W [70%] HF,RP,CP,OC,NU | — A,N [30%] TR * 8:31 των f³⁵ κB,C,D,W [80%] HF,RP,CP,OC,NU | — A,N [20%] TR † 8:32 αὐτον ο πετρος f³⁵ κA,C,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 231 B [0.5%] NU | 23 D (N absent) ‡ 8:33 τω f³⁵ A,C,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D [0.5%] NU § 8:33 λεγων f³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | και λεγει κB,C [1%] NU * 8:34 οστις f³⁵ A [95%] HF,RP,CP,TR,OC | ει τις κB,C(D,W) [5%] NU † 8:34 ακολουθειν f³⁵ η⁴⁵ C,D,W [65%] HF,RP,CP,OC,NU | ελθειν κA,B [35%] TR

ἀκολουθείτω μοι. ³⁵ Ὃς γὰρ ἂν‡ θέλη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ§ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ* ἔνεκεν ἑμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος† σώσει αὐτήν. ³⁶ Τί γὰρ ὠφελήσει‡ ἄνθρωπον ἔαν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον,§ καὶ ζημιωθῇ* τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ³⁷ Ἡ τί δώσει† ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ³⁸ Ὃς γὰρ ἔαν‡ ἐπαισχυνηθῇ με καὶ τοὺς ἑμούςς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.»

9

A miniature of the Kingdom

‡ **8:35** αν **f**³⁵ A,D,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | εαν κΒ,C [5%] NU § **8:35** απολεση **f**³⁵ A,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | απολεσει κΒ,C [5%] NU | — D * **8:35** ψυχην αυτου **f**³⁵ ϐ^{45v} κΑ,B,C [45%] TR,NU | εαυτου 1 W [55%] HF,RP,CP,OC | — D † **8:35** ουτος **f**³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR,OC | — ϐ⁴⁵ κΑ,B,C,D,W [10%] NU ‡ **8:36** ωφελησει **f**³⁵ A,C,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ωφελει W [0.5%] NU | ωφελι κΒ | one other variant § **8:36** εαν κερδηση τον κοσμον ολον **f**³⁵ ϐ^{45v} A,D,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 13452 C [0.5%] | κερδησαι 345 κΒ [0.5%] NU | three other variants * **8:36** ζημιωθη **f**³⁵ A,C,D,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ζημιωθηναι κΒ [0.5%] NU † **8:37** η τι δωσει **f**³⁵ A,C [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 2 γαρ 3 ϐ⁴⁵ W [1%] | 2 γαρ δοι κΒ,NU | 12 γαρ 3 D ‡ **8:38** εαν **f**³⁵ ϐ⁴⁵ κΒ,C [58%] HF,RP,OC,NU | αν (D)W [40%] TR | — A [2%] CP

1 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, «Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων* οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται† θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.»
 2 Καὶ μεθ’‡ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν§ Ἰάκωβον καὶ τὸν* Ἰωάννην καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ’ ἰδίαν μόνους. Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν·³ καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο† στίλβοντα, λευκὰ λίαν, ὡς χιῶν,‡ οἷα κναφεύς§ ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται* λευκᾶναι.
 4 Καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἡλίας, σὺν Μωϋσῆ,† καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, «Ραββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν

* **9:1** των ωδε εστηκοτων **f**³⁵ A,C,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 213 B(D)NU | 12 εστωτων **κ** [0.5%] | 132 **ϕ**^{45v} [0.5%] † **9:1** γευσωνται *rell* | γεουσονται N [10%] ‡ **9:2** μεθ **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | μετα **κ**B,C,D [1%] NU § **9:2** τον *rell* | — [20%] (OC is in small print) * **9:2** τον **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ **κ**C,D,W [60%] TR,OC,NU | — A,B,N [40%] HF,RP,CP (OC is in small print) † **9:3** εγενετο **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ **κ**B,C,W [55%] CP,TR,OC,NU | εγενοντο A(D)N [45%] HF,RP ‡ **9:3** ως χιων **f**³⁵ A(D)N (73.3%) HF,RP,CP,TR,OC | ωσει 2 (25.6%) | — **ϕ**^{45v} **κ**B,C(W) (1%) NU | one other variant § **9:3** κναφευς **f**³⁵ [25%] | γναφευς **ϕ**⁴⁵ **κ**A,B,C,N,W [75%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | — D * **9:3** δυναται **f**³⁵ (**ϕ**⁴⁵)A(D)W [95%] HF,RP,CP,TR | 1 ουτως **κ**B,C(N) [5%] OC,NU † **9:4** μωυση **f**³⁵ **κ**B,W [45%] | μωυσει D,N [5%] OC,NU | μωσει A [48%] CP,TR | μωση **ϕ**^{45c} [2%] HF,RP

σκηνας τρεις‡ σοι μίαν καὶ Μωσεῖ§ μίαν καὶ Ἡλία μίαν.» 6 (Οὐ γὰρ ἦδει τί λαλήσει,* ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι.)† 7 Καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθεν‡ Φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης·§ «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου, ὁ ἀγαπητός. Αὐτοῦ ἀκούετε.»* 8 Καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι, οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ† τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ’ ἐαυτῶν.

9 Καταβαινόντων δὲ‡ αὐτῶν ἀπὸ§ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον,* εἰ μὴ ὅταν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ. 10 Καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτούς, συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. 11 Καὶ ἐπηρώτων αὐτόν, λέγοντες, «Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι

‡ 9:5 σκηνας τρεις **f**³⁵ A,D,N,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | 21 **p**⁴⁵ κB,C [2%] NU § 9:5 μωσει **f**³⁵ A [65%] CP,TR | μωση C [2%] HE,RP | μωσει κB,D,N [5%] OC,NU | μωση W [28%]
 * 9:6 λαλήσει **f**³⁵ A,D,N [87%] HE,RP,CP | λαλήση [10%] TR,OC | λαλει **p**⁴⁵ W | αποκριθη B,C [3%] NU | απεκριθη κ | two other variants † 9:6 ησαν γαρ εκφοβοι (εμφοβοι CP) **f**³⁵ **p**^{45v} A,N,W [98%] (CP)HE,RP,TR,OC | 32 εγενοντο κB,C,D [2%] NU ‡ 9:7 ηλθεν **f**³⁵ A,D,N [97%] HE,RP,CP,TR,OC | εγενετο κB,C [2%] NU | — W [1%] § 9:7 νεφελης **f**³⁵ (κ)B,C,N [70%] HE,RP,CP,NU | 1 λεγουσα A,D,W [30%] TR,OC * 9:7 αυτου ακουετε **f**³⁵ A,N [96%] HE,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C,D,W [4%] NU † 9:8 αλλα **f**³⁵ A,C,W (95.6%) HE,RP,TR,OC,NU | ει μη κ(B)D,N (4.4%) CP ‡ 9:9 καταβαινοντων δε **f**³⁵ A,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | και 1 κB,C,D,N [2%] NU § 9:9 απο **f**³⁵ κA,C,N,W [99.5%] HE,RP,CP,TR,OC | εκ B,D [0.5%] NU * 9:9 διηγησωνται α ειδον **f**³⁵ A [92%] HE,RP,CP,TR,OC | διηγησονται 23 N [5%] | 231 κB,C [2%] NU | 23 εξηγησονται W [1%] | 2 ειδωσαν 1 D

Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;» ¹² Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν† αὐτοῖς· «Ἡλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστᾶ‡ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἄνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενωθῇ. § ¹³ Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ <Ἡλίας> ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν»* (καθὼς γέγραπται ἐπ’ αὐτόν).

The nine couldn't do it

¹⁴ Καὶ ἐλθὼν† πρὸς τοὺς μαθητάς, εἶδεν‡ ὄχλον πολὺν περὶ αὐτούς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας αὐτοῖς. § ¹⁵ Καὶ εὐθέως* πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν† αὐτόν ἐξεθαμβήθη,‡ καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. ¹⁶ Καὶ ἐπηρώτησεν τοὺς γραμματεῖς, § «Τί συζητεῖτε

† **9:12** ἀποκριθεις εἶπεν **f**³⁵ A,D,N,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | εφη κB,C [1%] NU ‡ **9:12** ἀποκαθιστα **f**³⁵ N [97%] HE,RP,CP,TR,OC | ἀποκαθιστανει A,W [2%] NU | ἀποκατιστανει B | ἀποκαταστανει (κ)D | ἀποκαταστησει C [0.5%] § **9:12** ἐξουδενωθη **f**³⁵ A,C [97.5%] HE,RP,CP,TR,OC | ἐξουθενωθη κ [0.5%] | ἐξουδενηθη B,D [0.5%] NU | ἐξουθενηθη N,W [1.5%] * **9:13** ἠθελησαν **f**³⁵ A,N,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | ἠθελον κB,C,D [1%] NU † **9:14** ἐλθων **f**³⁵ A,C,D,N [99%] HE,RP,CP,TR,OC | ἐλθοντες κB,W [1%] NU ‡ **9:14** εἶδεν **f**³⁵ A,C,D,N [99%] HE,RP,CP,TR,OC | εἶδον κW [1%] NU | εἶδαν B § **9:14** αὐτοις **f**³⁵ A,D,N [98%] HE,RP,CP,TR,OC | προς αὐτους B,C,W [2%] NU | προς εαυτους κ * **9:15** ευθεως **f**³⁵ A,D,N [97%] HE,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C,W [3%] NU † **9:15** ιδων **f**³⁵ A,N [96%] HE,RP,CP,TR | ιδοντες κB,C(D)W [4%] OC,NU ‡ **9:15** εξεθαμβηθη **f**³⁵ A,N [96%] HE,RP,CP,TR | εξεθαμβηθησαν κB,C,W [4%] OC,NU | εθαμβησαν D § **9:16** τους γραμματεις **f**³⁵ A,C,N [97%] HE,RP,CP,TR,OC | αυτους κB,D,W [3%] NU

πρὸς αὐτούς;»^{*} 17 Καὶ ἀποκριθεὶς[†] εἶς ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν·[‡] «Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον. 18 Καὶ ὅπου ἂν[§] αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ,^{*} καὶ ξηραίνεται. Καὶ εἶπον[†] τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.» 19 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῶ[‡] λέγει·[§] «ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι, ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετε αὐτὸν πρὸς με.» 20 Καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. Καὶ ἰδὼν^{*} αὐτόν, εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν[†] αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο, ἀφρίζων. 21 Καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ, «Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῶ;» Ὁ δὲ εἶπεν·[‡] «Παιδιόθεν. 22 Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ

^{*} **9:16** αὐτους **f**³⁵ B,C,N [97%] HF,RP,TR,NU (some minuscules have aspiration) | εαυτους **κA,W** [2.5%] CP,OC | αλληλους [0.5%] | υμειν D | two other variants † **9:17** ἀποκριθεὶς **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 αὐτω C(W) [2%] | ἀπεκριθη αὐτω **κB,D** [1%] NU ‡ **9:17** εἶπεν **f**³⁵ A,C,N(W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — **κB,D** [1%] NU § **9:18** ἀν **f**³⁵ C,D,N,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | εαν A,B [2%] NU | — **κ** [1%] * **9:18** αὐτου **f**³⁵ A,N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — **κB,C,D,W** [5%] NU † **9:18** εἶπον *rell* | εἶπα **κB,W** [3%] NU ‡ **9:19** αὐτω **f**³⁵ (N) [95%] HF,RP,CP,TR,OC | αὐτοις (**ϕ**⁴⁵)**κA,B,D(W)** [4%] NU | — C [1%] § **9:19** λέγει *rell* | εἶπεν **ϕ**⁴⁵ [0.5%] CP * **9:20** ἰδων **f**³⁵ [30%] | ἰδων *rell* (It was the demon that saw Him, so the gender is neuter.) † **9:20** εὐθεως το πνευμα εσπαραξεν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 23 ευθυς συνεσπαραξεν **κB,C** [1%] NU | 23 εταραξεν D | three other variants ‡ **9:21** εἶπεν **f**³⁵ A [95%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 εκ **κB,C,D,N,W** [5%] NU

εἰς πῦρ § ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα* ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν. Ἄλλ' εἴ τι δύνασαι,† βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεῖς ἐφ' ἡμᾶς.»²³ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, «Τὸ εἰ δύνασαι‡ πιστεῦσαι· § πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.»²⁴ Καὶ εὐθέως* κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, μετὰ δακρῦων,† ἔλεγεν, «Πιστεύω, Κύριε·‡ βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.»

²⁵ Ἴδων δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὁ § ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων αὐτῷ, «Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν,* ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω,† ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν.»²⁶ Καὶ κράξαν‡

§ 9:22 αυτον και εις πυρ f³⁵ N [47%] TR,OC | 123 το 4 A [50%] HF,RP,CP | 2341 κB,C [1%] NU | 134 ρ⁴⁵W [1%] | 1342 D | three other variants * 9:22 υδατα *rell* | το υδωρ CP † 9:22 δυνασαι f³⁵ A,C,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | δυνη ρ⁴⁵κB,D,W [3%] NU ‡ 9:23 δυνασαι f³⁵ A,C [97%] HF,RP,CP,TR,OC | δυνη ρ⁴⁵κB,D,N,W [3%] NU § 9:23 πιστευσαι f³⁵ A,D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — ρ⁴⁵κB,C,N,W [3%] NU * 9:24 και ευθεως f³⁵ ρ^{45v}A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 κC | ευθυς B [0.5%] NU | ευθυς δε [0.5%] † 9:24 μετα δακρυων f³⁵ (D)N (98.9%) HF,RP,CP,TR,OC | — (ρ⁴⁵)κA,B,C (1%) NU | W is wild | one other variant ‡ 9:24 κυριε f³⁵ N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κA,B,C,D,W [1%] NU § 9:25 ο f³⁵ κA,W [60%] | — B,C,D,N [40%] HF,RP,CP,TR,OC,NU * 9:25 το πνευμα το αλαλον και κωφον f³⁵ A,N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | 34562 ρ⁴⁵κB,C,D,W [5%] NU † 9:25 σοι επιτασσω f³⁵ A,D,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C,W [1%] NU ‡ 9:26 κραξαν f³⁵ A,N [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | κραξας κB,C,D,W [1.5%] NU

καὶ πολλὰ σπαράξαν[§] αὐτὸν* ἐξῆλθεν. Καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός· ὥστε† πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. ²⁷ Ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς‡ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. ²⁸ Καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν[§] εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν,* «Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;» ²⁹ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, «Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστεία.»†

Jesus predicts His death again

³⁰ Καὶ ἐκεῖθεν‡ ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γινῶ·[§] ³¹ ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι, «Ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ

§ 9:26 σπαράξαν **f**³⁵ **p**^{45v}_{A,N} [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | σπαράξας κB,C,D,W [1.5%] NU * 9:26 αὐτον **f**³⁵ κA,N [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — **p**^{45v}_{B,C,D,W} [1.5%] NU † 9:26 ὡστε **f**³⁵ C,D,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 τους κA,B [1.5%] NU ‡ 9:27 αὐτον τῆς χειρὸς **f**³⁵ A,N [95%] HF,RP,TR,OC | 23 αὐτου **p**^{45v}_{κB,D} [5%] CP,NU | 123 αὐτου C | 23 W § 9:28 εἰσελθοντα αὐτον **f**³⁵ A,N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | εἰσελθοντος αὐτου κB,C,D,W [5%] NU | εἰσελθοντι αὐτω **p**⁴⁵ * 9:28 ἐπηρωτων αὐτον κατ ἰδιαν **f**³⁵ A,N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | 3412 κ(B,C) [3%] NU | 34 ηρωτων 2 D [1%] | 34 και ἐπηρωτησαν 2 W [1%] | και ηρωτησαν 2 **p**⁴⁵ † 9:29 και νηστεια **f**³⁵ A,C,D,N,W (1,651 mss) HF,RP,CP,TR,OC | — κB (4 mss) NU ‡ 9:30 και ἐκειθεν **f**³⁵ A,C,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | κακειθεν κB,D [1.5%] NU § 9:30 γνω **f**³⁵ A,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | γνοι κB,C,D [1.5%] NU

τρίτη ἡμέρα* ἀναστήσεται.» 32 Οἱ δὲ ἡγνούν
τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

About humility

33 Καὶ ἦλθεν† εἰς Καπερναοῦμ‡ καὶ ἐν τῇ
οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτοῦς, «Τί ἐν τῇ
ὁδῷ πρὸς ἑαυτοὺς§ διελογίζεσθε;» 34 Οἱ δὲ
ἐσιώπων, πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν
ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. 35 Καὶ καθίσας
ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς,
«Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται* πάντων
ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος.» 36 Καὶ λαβὼν
παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ
ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς, 37 «Ὁς
ἐὰν† ἐν τῶν τοιούτων παιδίων‡ δέξηται ἐπὶ
τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν§
ἐμὲ δέξηται,* οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν
ἀποστείλαντά με.»

Either for, or against

* 9:31 τη τριτη ημερα f³⁵ A,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC |
μετα τρεις ημερας κB,C,D [1%] NU † 9:33 ηλθεν f³⁵ A,C,N
[97%] HF,RP,CP,TR,OC | ηλθον κB,W [2%] NU | εισηλθεν [1%] |
ηλθοσαν D ‡ 9:33 καπερναουμ f³⁵ A,C,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC
| καφαρναουμ κB,D,W [1%] NU § 9:33 προς εαυτους f³⁵
A,N(W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D [1%] NU * 9:35 εσται
f³⁵ κA,B,C,N (80.6%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | εστω (19.2%) | εστε
W (0.2%) | — D † 9:37 εαν f³⁵ N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | αν
κA,B,C,D,W [5%] NU ‡ 9:37 τοιουτων παιδιων *rell* | 21
(κC) [1%] CP § 9:37 εαν f³⁵ A,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | αν
B,D,W [2%] NU | — κ * 9:37 δεξεται f³⁵ A,C,D,N,W [99%]
HF,RP,CP,TR,OC | δεχηται B [0.5%] NU | δεχετε κ

38 Ἀπεκρίθη δὲ† αὐτῷ ὁ ‡ Ἰωάννης, λέγων,§
 «Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα* τῷ ὀνόματί σου
 ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν·†
 καὶ ἐκωλύσαμεν‡ αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ§
 ἡμῖν.»* 39 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· «Μὴ κωλύετε
 αὐτόν, οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν
 ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ
 κακολογήσαί με. 40 Ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ’
 ὑμῶν,† ὑπὲρ ὑμῶν‡ ἐστιν. 41 Ὃς γὰρ ἂν ποτίση
 ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν§ ὀνόματί μου,* ὅτι
 Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν,† οὐ μὴ ἀπολέση
 τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

About offenses

† 9:38 απεκριθη δε f³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR | εφη κB [1%]
 NU | και αποκριθεις W [1%] | 1 D [1%] OC | αποκριθεις 2 εφη
 C ‡ 9:38 ο f³⁵ κB,C,W [45%] CP,TR,OC,NU | — A,D,N [55%]
 HF,RP § 9:38 λεγων f³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ειπεν D,W
 [1%] | λεγει [1%] | — κB,C [1%] NU * 9:38 τινα f³⁵ A [89%]
 HF,RP,CP,TR | 1 εν κB,C,D,N,W [10%] OC,NU | 1 επι [1%] † 9:38
 ος ουκ ακολουθει ημιν f³⁵ A(D)N,W (98.4%) HF,RP,CP,TR,OC | —
 κB,C (1.5%) NU | long omission (0.1%) ‡ 9:38 εκωλυσαμεν
 f³⁵ A,C,N,W (90%) HF,RP,CP,TR,OC | εκωλυομεν κB,D (1.7%) NU
 | — (8.3%) part of a larger omission § 9:38 ακολουθει f³⁵
 A,C,N (85.4%) HF,RP,CP,TR,OC | ηκολουθει κB,D (1.7%) NU | omit
 four words D,W (4.6%) | — (8.3%) part of a larger omission
 * 9:38 και εκωλυσαμεν αυτον οτι ουκ ακολουθει ημιν *rell* |
 — (8.3%) [Obvious homoioteleuton] † 9:40 υμων f³⁵ A,D,N
 [90%] HF,RP,CP,TR,OC | ημων κB,C,W [10%] NU,some TRs ‡ 9:40
 υμων f³⁵ A,D,N [88%] HF,RP,CP,TR,OC | ημων κB,C,W [12%]
 NU,some TRs § 9:41 εν f³⁵ κA,B,C,N,W (81.8%) HF,RP,CP,NU
 | 1 τω D (18%) TR,OC | — (0.2%) * 9:41 μου f³⁵ κD,W (95.1%)
 HF,RP,CP,TR,OC | — A,B,C,N (4.9%) NU † 9:41 υμιν f³⁵ A,N [98%]
 HF,RP,CP,TR,OC | 1 οτι κB,C,D,W [2%] NU

42 »Καὶ ὃς ἐὰν‡ σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν§ τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ,* καλόν ἐστιν αὐτῶ μᾶλλον εἰ περίκειται λίθος μυλικὸς† περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. 43 Καὶ ἐὰν σκανδαλίζη σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν σοί ἐστιν‡ κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν§ ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν Γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον 44 —ὅπου <ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.>* 45 Καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζη σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σοι† εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν Γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον 46 —ὅπου <ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.>‡ 47 Καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίζη σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σοί § ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς

‡ 9:42 εαν f³⁵ A,C [90%] HF,RP,CP | αν κB,D,N,W [10%] TR,OC,NU § 9:42 μικρων f³⁵ [85%] HF,RP,TR | 1 τουτων κA,B,C,D,N [15%] CP,OC,NU | 1 μου W * 9:42 εις εμε f³⁵ A,B,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — κC,D [0.5%] † 9:42 λιθος μυλικος f³⁵ A,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | μυλος ονικος κB,C,D [3%] NU | μυλωνικος 1 [1%] | μυλον ονικου W ‡ 9:43 σοι εστιν f³⁵ A,N,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 2 σε κB,C [3%] NU | 21 D § 9:43 εις την ζωην εισελθειν f³⁵ N(W) [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 4123 κA,B,C,D [2%] NU * 9:44 verse 44 f³⁵ A,D,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,W [4%] NU † 9:45 εστιν σοι f³⁵ N [70%] HF,RP,CP,TR | 1 σε κA,B,C [28%] NU | 21 D,W [2%] OC ‡ 9:46 εις το πυρ το ασβεστον οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται f³⁵ A,D,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,W [4%] NU § 9:47 σοι f³⁵ A,C,D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | σε κB [1%] NU | — W [1%]

τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἢ * δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι† εἰς τὴν Γέενναν τοῦ πυρός‡
 48 — ὅπου <ὁ σκώληξ§ οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.>

49 »Πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἀλλὶ ἀλισθήσεται.* 50 Καλὸν τὸ ἄλας, ἐὰν δὲ τὸ ἄλας ἀναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; Ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλας,† καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.»

10

Down with divorce!

1 Κάκειθεν* ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας, διὰ τοῦ† πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς.
 2 Καὶ προσελθόντες‡ Φαρισαῖοι ἐπηρώτησαν§

* **9:47** η *rell* | 1 τους D [1%] OC † **9:47** βληθῆναι *rell* | απελθειν D [1%] OC ‡ **9:47** του πυρος **f**³⁵ A,C,N (97.3%) HE,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W (1.5%) NU | εἰς το πῦρ (0.5%) | long omissions (0.7%) § **9:48** σκωληξ **f**³⁵ [30%] | 1 αυτων κA,B,C,D,N,W [70%] HE,RP,CP,TR,OC,NU * **9:49** και πασα θυσια αλι αλισθησεται **f**³⁵ A,C(D)N (88.5%) HE,RP,CP,TR,OC | 1235 (4.4%) | — (κ)B(W) (7%) NU | one other variant † **9:50** αλας **f**³⁵ C,N [98%] HE,RP,CP,TR,OC | αλα κA,B,D,W [2%] NU * **10:1** κακειθεν **f**³⁵ A,N [95%] HE,RP,TR | και εκειθεν κB,C,D,W [5%] CP,OC,NU † **10:1** δια του **f**³⁵ A,N (84.7%) HE,RP,CP,TR,OC | 1 το (1%) | και κB,C (0.7%) NU | εἰς το (0.5%) | — D,W (12.8%) | three other variants (0.2%) ‡ **10:2** προσελθοντες **f**³⁵ A,B (56.4%) HE,RP,CP,NU | 1 οι κC,N(W) (43.5%) TR,OC | — D (0.1%) § **10:2** επηρωτησαν **f**³⁵ A,N,W [97%] HE,RP,TR | επηρωτων κB,D [3%] CP,OC,NU | επηρουν C | one other variant

αὐτόν, «Εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι;» πειράζοντες αὐτόν. ³ Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, «Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς;»* ⁴ Οἱ δὲ εἶπον, «Μωσῆς ἐπέτρεψεν† βιβλίου ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι.» ⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ‡ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· «Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ⁶ Ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς ὁ Θεός. §* ⁷ Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,† καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.» ⁸ Ὡστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ‡ ⁹ Ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζηυξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.»

¹⁰ Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ § πάλιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ*

* **10:3** μωσης f³⁵ A,C [80%] HE,RP,CP,TR | μωυσης κB,D,N,W [20%] OC,NU (twice) † **10:4** μωσης επετρεψεν f³⁵ A,N,W [98.5%] HE,RP,CP,TR | 21 κB,C,D [1.5%] OC,NU ‡ **10:5** και αποκριθεις ο f³⁵ A,D,N,W [98.5%] HE,RP,CP,TR,OC | ο δε κB,C [1.5%] NU § **10:6** ο θεος f³⁵ A,N(D,W) [99%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB,C [1%] NU * **10:6** θεος *rell* | 1 και ειπεν D,N,W [5%] CP † **10:7** και προσκολληθησεται προς την γυναικα αυτου f³⁵ D,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC[NU] | 12 τη γυναικι 6 A,N [1.5%] | 12 γυγυναικι 6 C | — κB [0.5%] ‡ **10:8** σαρξ μια f³⁵ κA,C,W [35%] | 21 B,D,N [65%] HE,RP,CP,TR,OC,NU § **10:10** εν τη οικια f³⁵ A,C,N,W [99%] HE,RP,CP,TR | εις την οικιαν κB,D [1%] OC,NU * **10:10** αυτου f³⁵ A,D,N(W) [98%] HE,RP,CP,TR | — κB,C [2%] OC,NU

περὶ τοῦ αὐτοῦ[†] ἐπηρώτησαν[‡] αὐτόν. 11 Καὶ λέγει αὐτοῖς, «Ὅς ἐὰν[§] ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ’ αὐτήν·¹² καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ* τὸν ἄνδρα αὐτῆς[†] καὶ γαμηθῇ ἄλλω,[‡] μοιχᾶται.»

Jesus blesses little children

13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδιά, ἵνα ἄψῃται αὐτῶν·[§] οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν.* 14 Ἴδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με[†] μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.¹⁵ Ἄμην λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν[‡] μὴ δέξῃται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον οὐ μὴ εἰσέλθῃ

† **10:10** του αυτου f³⁵ (D) [80%] HE,RP,CP,TR | τουτου A,B,C,N [18%] OC,NU | 2 [1%] | τουτων κ | — W [1%] ‡ **10:10** επηρωτησαν f³⁵ A,D,N(W) [98%] HE,RP,CP,TR | επηρωτων κB [2%] OC,NU | επηρωτου C § **10:11** εαν f³⁵ A,N,W [98%] HE,RP,CP,TR | αν κB,C,D [2%] OC,NU * **10:12** γυνη απολυση f³⁵ A,N(W) (96.3%) HE,RP,CP,TR | 1 απολυσασα (1.8%) OC | 1 εξελθη D (0.9%) | αυτη απολυσασα κB,C (0.6%) NU | two other variants (0.2%) | long omissions (0.2%) † **10:12** αυτης rell | — OC ‡ **10:12** και γαμηθη αλλω f³⁵ A,N (95.9%) HE,RP,CP,TR | γαμηση αλλον κB(D) (0.4%) NU | 23 (1%) OC | 12 (0.3%) | 1 γαμηση 3 (0.5%) | 1 γαμηση αλλον (D)W (1.5%) | γαμηση 3 C (0.1%) | 1 κοιμηθη 3 (0.3%) | long omissions (0.2%) § **10:13** απηται αυτων f³⁵ A,D,N,W (93.3%) HE,RP,CP,TR | 21 κB,C (6.7%) OC,NU * **10:13** επιτιμων τοις προσφερουσιν f³⁵ A,D,N,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | επιτιμησαν αυτοις κB,C [1%] NU † **10:14** με f³⁵ B(N,W) [75%] HE,RP,CP,NU | 1 και κA,C,D [25%] TR,OC ‡ **10:15** εαν f³⁵ A,N [96%] HE,RP,CP,TR,OC | αν κB,C,D,W [4%] NU

εις αὐτήν.» 16 Καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτά, τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ’ αὐτά, εὐλόγει αὐτά. §

A rich young man

17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδόν,* προσδραμών τις† καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν, «Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζῶν ἀίωιον κληρονομήσω;» 18 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· «Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. 19 Τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μὴ μοιχεύσης, Μὴ φονεύσης,‡ Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Μὴ ἀποστερήσης,§ Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.»* 20 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν† αὐτῷ, «Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.»‡ 21 Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· § «Ἐν

§ **10:16** τιθεις τας χειρας επ αυτα ευλογει αυτα **f**³⁵ A(D,W) [88.5%] HF,RP | 12345 ηυλογει 7 (N) [10%] CP,TR | κατευλογει 12345 κB,C [1.5%] NU | κατηυλογει 12345 OC (each verb has at least five variants) * **10:17** οδον *rell* | 1 ιδου τις πλουσιος A,W [10%] † **10:17** τις **f**³⁵ [20%] CP | εις κB,C,D,N [70%] HF,RP,TR,OC,NU | — A,W [10%] ‡ **10:19** μοιχευσης μη φονευσης **f**³⁵ A,N,W (93.4%) HF,RP,CP,TR,OC | 321 B,C (4%) NU | 1 (1.8%) | 3 κ (0.3%) | 12 πορνευσης D (0.4%) | 12 πορνευσης 23 (0.2%) § **10:19** μη αποστερησης **f**³⁵ κA,C,D,N (83.9%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | — B,W (16.1%) * **10:19** μητερα **f**³⁵ A,B,D (87.9%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | 1 σου κC,N,W (12.1%) † **10:20** αποκριθεις ειπεν **f**³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 εφη C | εφη κB [1%] NU ‡ **10:20** μου *rell* | 1 τι ετι υστερω N(W) [10%] § **10:21** αυτω *rell* | 1 ει θελεις τελειος ειναι N,W [10%] OC

σοι* ὑστερεῖ† ὑπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς‡ πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι, ἄρας τὸν σταυρόν.»§ 22 Ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, «Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται.» 24 Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· «Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστὶν τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν* εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. 25 Εὐκοπώτερόν γὰρ† ἐστὶν κάμηλον διὰ‡ τρυμαλιᾶς τῆς§ ραφίδος εἰσελθεῖν* ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.» 26 Οἱ δὲ περισσῶς

* 10:21 σοι f³⁵ A,D,N [98%] HF,RP,CP,TR | σε κB,C,W [2%] OC,NU † 10:21 υστερει *rell* | 1 ει θελεις τελειος ειναι [1%] OC ‡ 10:21 δος f³⁵ A,B,N,W [80%] HF,RP,CP,OC | 1 τοις κC,D [20%] TR[NU] § 10:21 αρας τον σταυρον f³⁵ A,N (96.1%) HF,RP,CP,TR | 123 σου (W) (2.5%) OC | — κB,C,D (1.4%) NU * 10:24 τους πεποιθοτας επι χρημασιν f³⁵ A,C,N (92.1%) HF,RP,CP,OC | 234 (1.5%) | 123 χρηματα (0.9%) | 123 τοις 4 D (4%) TR | τοις πεποιθωσιν 3 τοις 4 (0.7%) | οι τα χρηματα εχοντες (0.4%) | πλουσιον W | — κB (5 mss) NU | long omission (0.1%) (Is the omission not obviously inferior?) † 10:25 γαρ f³⁵ [20%] CP | δε A | — κB,C(D)N,W [80%] HF,RP,TR,OC,NU ‡ 10:25 δια f³⁵ κA,C,D,N,W [45%] OC | 1 της B [55%] HF,RP,CP,TR[NU] § 10:25 της f³⁵ B [80%] HF,RP,CP,TR[NU] | — κA,C,D,N,W [20%] OC * 10:25 εισελθειν f³⁵ κA,N,W [90%] HF,RP,CP,TR,OC | διελθειν B,C [10%] NU | διελευσεται D

ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτοῦς, «Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;»²⁷ Ἐμβλέψας δὲ† αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει, «Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ‡ Θεῶ· πάντα γὰρ δυνατὰ ἐστίν§ παρὰ τῷ Θεῶ.»

It pays to serve Jesus

²⁸ Ἦρξατο δὲ* ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ,† «Ἴδού, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν‡ σοι.»²⁹ Ἀποκριθεὶς δὲ§ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν* «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα† ἢ γυναῖκα‡ ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν§ τοῦ εὐαγγελίου,³⁰ εἰ μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα, νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ—οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ

† **10:27** δε f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR | — κB,C [1%] OC,NU
‡ **10:27** παρα f³⁵ κB,C,N [90%] HF,RP,CP,OC,NU | 1 τω A,D,W [10%] TR § **10:27** ἐστὶν f³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C(D)W [2%] NU * **10:28** δε f³⁵ N [50%] CP | — κA,B,C,W [30%] HF,RP,OC,NU | και D [20%] TR | οὐν [0.5%]
† **10:28** ο πετρος λεγειν αυτω f³⁵ A(D)N [97.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 3124 κB,C [1%] NU | 4312 W [1%] | 3412 [0.5%]
‡ **10:28** ηκολουθησαμεν f³⁵ κA,N [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ηκολουθηκαμεν B,C,D,W [0.5%] NU § **10:29** αποκριθεις δε f³⁵ D [50%] HF,CP,TR,OC | 1 A,W [20%] RP | και 1 C,N [29%] | — κB [1%] NU * **10:29** ο ιησους ειπεν f³⁵ A,C,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | εφη 12 B [0.5%] NU | εφη αυτω 12 κ | 12 D | one other variant † **10:29** πατερα η μητερα f³⁵ κA,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 321 B,C,W [1%] NU | 3 D ‡ **10:29** η γυναικα f³⁵ A,C,N (98.1%) HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W (1.8%) NU | two other variants (0.1%) § **10:29** ενεκεν f³⁵ C,N,W [90%] HF,RP,CP,OC,NU | — κA,B [10%] TR | ενεκα D [0.5%]

πατέρα καὶ μητέρα* καὶ τέκνα καὶ ἀγρούς (μετὰ διωγμῶν)—καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον. ³¹ Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ † ἔσχατοι πρῶτοι.»

Jesus predicts His death a third time

³² Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοῦς‡ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ § ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. Καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ³³ ὅτι «Ἴδού, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν* καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν· ³⁴ καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ,† καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν.‡ Καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ § ἀναστήσεται.»

* **10:30** πατερα και μητερα **f**³⁵ [40%] OC | πατερας 2 μητερας N [2%] | μητερας B [55%] HE,RP,CP,TR,NU | 3 A,C,D,W [3%] | long omission κ † **10:31** και **f**³⁵ κA,D,W [70%] HE,RP,CP,OC | 1 οι B,C,N [30%] TR[NU] ‡ **10:32** αυτους *rell* | αυτων CP | αυτοις [2%] § **10:32** και **f**³⁵ A,N [96%] HE,RP,CP,TR,OC | οι δε κB,C [2%] NU | — D,W [2%] * **10:33** και τοις γραμματευσιν **f**³⁵ A,B [40%] TR,NU | 13 C,D,N,W [60%] HE,RP,CP,OC | — κ [0.5%] † **10:34** μαστιγωσουσιν αυτον και εμπτυσουσιν αυτω **f**³⁵ A,W [96%] HE,RP,CP,TR,OC | 45312 (κ)B,C [2%] NU | 12 [1%] | 1345 N | ενπτυξουσιν 5 D [0.5%] ‡ **10:34** αυτον **f**³⁵ A,C,N,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB(D) [2%] NU § **10:34** τη τριτη ημερα **f**³⁵ A,N,W (99%) HE,RP,CP,TR,OC | μετα τρεις ημερας κB,C,D (0.7%) NU | long omission (0.3%)

Selfish ambition rebuked

35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ* υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες,† «Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὁ ἐὰν αἰτήσωμεν‡ ποιήσης ἡμῖν.» 36 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Τί θέλετε ποιῆσαί μεσ ὑμῖν;» 37 Οἱ δὲ εἶπον* αὐτῷ, «Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου† καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου‡ καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου.» 38 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· «Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε. Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ§ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;» 39 Οἱ δὲ εἶπον* αὐτῷ, «Δυνάμεθα.» Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· «Τὸ μὲν† ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 40 τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν

* **10:35** οἱ **f**³⁵ κD,W (67.3%) HF,RP,CP,TR,NU | — A,N (32.4%) OC | 1 δυο B,C (0.3%) † **10:35** λεγοντες **f**³⁵ A,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 αυτω κB,C(D) [1.5%] NU ‡ **10:35** αιτησωμεν **f**³⁵ [93%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 σε (A)B,C [1%] NU | σε 1 N [5%] | σε ερωτησωμεν D [0.5%] | σε αιτησωμεθα W | long omission κ § **10:36** ποιησαι με **f**³⁵ A,N (90.7%) HF,RP,CP,TR,OC | 21 (0.9%) | 1 W (2.5%) | ποιησω C(D) (2.7%) | ποιησω 2 (0.1%) | 2 ποιησω B (0.3%) [NU] | ινα ποιησω (2.1%) | long omissions κ (0.6%) * **10:37** ειπον *rell* | ειπαν B,C,D [0.5%] NU | long omission κ † **10:37** εκ δεξιων σου **f**³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 312 κB,C [1%] NU ‡ **10:37** εξ ευωνυμων σου **f**³⁵ A,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 D,W [1%] | 312 κ | 1 αριστερων B [0.5%] NU § **10:38** και **f**³⁵ A [95%] HF,RP,CP,TR,OC | η κB,C,D,N,W [5%] NU * **10:39** ειπον *rell* | ειπαν κB,D,W [1%] NU | λεγουσιν [0.5%] † **10:39** μεν **f**³⁵ A,D,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C [0.5%] NU

μου καὶ‡ ἐξ εὐωνύμων μου§ οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ’ οἷς ἠτοίμασται.»

41 Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 42 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς* λέγει αὐτοῖς· «Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43 Οὐχ οὕτως δὲ ἔσται† ἐν ὑμῖν, ἀλλ’ ὃς ἐὰν‡ θέλη γενέσθαι μέγας§ ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος,* 44 καὶ ὃς ἐὰν† θέλη ὑμῶν γενέσθαι‡ πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος. 45 Καὶ γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου οὐκ ἤλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.»

Blind Bartimaeus

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ.§ Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχώ, καὶ τῶν

‡ 10:40 καὶ f³⁵ A,C,N [98.5%] HE,RP,CP,TR,OC | η κB,D,W [1.5%] NU § 10:40 μου f³⁵ [35%] TR | — κA,B,C,D,N,W [65%] HE,RP,CP,OC,NU * 10:42 ο δε ιησους προσκαλεσαμενος αυτους f³⁵ A,N [98%] HE,RP,CP,TR,OC | και 4513 (κ)B,C,D [1.5%] NU | 1234 [0.5%] | 124 W † 10:43 εσται f³⁵ A,N (97.5%) HE,RP,CP,TR,OC | εστιν κB,C(D,W) (1.6%) [NU] | εστε (0.8%) | two other variants ‡ 10:43 εαν f³⁵ A,C [97%] HE,RP,CP,TR,OC | αν κB,D(W) [3%] NU (N vacant) § 10:43 γενεσθαι μεγας f³⁵ A [95%] HE,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C(W) [5%] NU | 2 ειναι D * 10:43 υμων διακονος f³⁵ κA,B,C,D,W [98%] HE,RP,CP,OC,NU | 21 [2%] TR † 10:44 εαν f³⁵ A,C [85%] HE,RP,CP,OC | αν κB,D,W [15%] TR,NU ‡ 10:44 υμων γενεσθαι f³⁵ A [95%] HE,RP,CP,TR,OC | εν υμιν ειναι κB,C [2%] NU | 21 [2%] | 1 ειναι D,W [1%] § 10:46 ιεριχω f³⁵ OC | ιεριχω HE,RP,CP,TR,NU (twice)

μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ,* υἱὸς Τιμαίου, Βαρτιμαῖος ὁ † τυφλός, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν.‡ 47 Καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖός ἐστιν,§ ἤρξατο κρᾶζειν καὶ λέγειν, «Ὁ υἱὸς* Δαυίδ, Ἰησοῦ, ἐλέησόν με.» 48 Καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ, ὁ δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν, «Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.» 49 Καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι.† Καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλόν, λέγοντες αὐτῷ, «Θάρσει, ἔγχειραι,‡ φωνεῖ σε.» 50 Ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, ἀναστὰς§ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 51 Καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,* «Τί θέλεις ποιήσω σοί;»† Ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν

* **10:46** ικανου **f**³⁵ A [90%] HE,RP,CP,TR | 1 ο κB,C,D,W [10%] OC,NU † **10:46** ο **f**³⁵ A,C [98%] HE,RP,CP,TR | — κB,D,W [2%] OC,NU ‡ **10:46** εκαθητο παρα την οδον προσαιτων **f**³⁵ A,W (99%) HE,RP,CP,TR,OC | 1234 C (0.2%) | (+και κ) προσαιτης 1234 (κ)B (0.5%) NU | 1234 επαιτων D (0.2%) | two other variants § **10:47** ο ναζωραιος εστιν **f**³⁵ κA,C (98.5%) HE,RP,CP,TR,OC | 1 ναζωρηνος 3 (0.4%) | 1 ναζαρηνος 3 (D)W (1.1%) NU | 31 ναζαρηνος B | one other variant * **10:47** ο υιος **f**³⁵ A,W [97%] HE,RP,CP,TR | 2 D [1.5%] | υιε κB,C [1.5%] OC,NU † **10:49** αυτον φωνηθηναι **f**³⁵ A,D,W [96.5%] HE,RP,CP,TR | αυτω 2 [1%] | 21 [1%] | φωνησατε 1 κB,C [1.5%] OC,NU ‡ **10:49** εγειραι **f**³⁵ [70%] HE,RP,CP,TR | εγειρε κA,B,C,D,W [28%] OC,NU | εγειρου [2%] § **10:50** αναστας **f**³⁵ A,C,W [98.5%] HE,RP,CP,TR,OC | αναπηδησας κB,D [1.5%] NU * **10:51** λεγει αυτω ο ιησους **f**³⁵ A,W [95%] HE,RP,CP,TR,OC | 234 ειπεν κB,C,D [1.5%] NU | 3412 [3%] | two other variants [0.5%] † **10:51** θελεις ποιησω σοι **f**³⁵ A,D,W [96%] HE,RP,CP,TR | 312 κB,C [4%] OC,NU

αὐτῷ, «Ραβουνί,‡ ἵνα ἀναβλέσω.» 52 Ὁ δεῖς Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, «Ὑπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.» Καὶ εὐθέως* ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθησεν† τῷ Ἰησοῦ‡ ἐν τῇ ὁδῷ.

The last week

11

The 'triumphal' entry—Sunday, 03/31/30 AD

1 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλήμ,* εἰς Βηθσφαγή† καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 2 καὶ λέγει αὐτοῖς· «Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως‡ εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων§ κεκάθικεν. Λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.* 3 Καὶ ἴαν τις ὑμῖν εἴπῃ, <Τί

‡ **10:51** ραβουνι **f**³⁵ [35%] CP | ραββουνι **κ**A,W [59%] **HF,RP,OC,NU** | ραββουνι [5%] TR | ραββουνει **B,C** [0.5%] | κυριε ραββει **D** | two other variants [0.5%] § **10:52** ο δε **f**³⁵ **κ**A,C,D(W) [99%] **HF,RP,CP,TR** | και 1 **B** [1%] **OC,NU** * **10:52** ευθεως **f**³⁵ **A,C,D,W** [99%] **HF,RP,CP,TR,OC** | ευθυς **κ**B [1%] **NU** † **10:52** ηκολουθησεν **f**³⁵ [30%] CP | ηκολουθει **κ**A,B,C,D,W [69%] **HF,RP,TR,OC,NU** | ηκολουθη [1%] ‡ **10:52** τω ιησου **f**³⁵ [95%] **HF,RP,CP,TR,OC** | αυτω **κ**A,B,C,D,W [5%] **NU** * **11:1** ιερουσαλημ **f**³⁵ **A** [90%] **HF,RP,CP,TR,OC** | ιεροσαλυμα **κ**B,C,D,W [10%] **NU** † **11:1** βηθσφαγη **f**³⁵ [70%] **HF,RP,CP,OC** | βηθφαγη **κ**A,C,W [30%] **TR,NU** | βηθφαγη **B** | — **D** ‡ **11:2** ευθεως **f**³⁵ **A,C,D,W** [99%] **HF,RP,CP,TR,OC** | ευθυς **κ**B [1%] **NU** § **11:2** ανθρωπων **f**³⁵ **D** [95%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 1 ουπω **κ**C [1%] | ουπω 1 **B(W)** [3%] **NU** | πωποτε 1 **A** [0.5%] * **11:2** κεκαθικεν (-ηκεν 2%) λυσαντες αυτον αγαγετε **f**³⁵ **A(D)(W)** [99%] **HF,RP,CP,TR,OC** | εκαθισεν λυσατε αυτον και φερετε **κ**B,C [1%] **NU**

ποιεῖτε τοῦτο;» εἶπατε ὅτι† «Ὁ Κύριος αὐτοῦ
χρεῖαν ἔχει,» καὶ εὐθέως‡ αὐτὸν ἀποστέλλει§
ὧδε.»

4 Ἀπῆλθον δὲ* καὶ εὔρον τὸν† πῶλον
δεδεμένον πρὸς τὴν‡ θύραν, ἔξω ἐπὶ τοῦ
ἀμφοδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 Καί τινες
τῶν ἐκεῖ ἐστῶτων§ ἔλεγον αὐτοῖς, «Τί
ποιεῖτε, λύοντες τὸν πῶλον;» 6 Οἱ δὲ
εἶπον* αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο† ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. 7 Καὶ ἤγαγον‡ τὸν
πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπέβαλον§
αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ’
αὐτῷ.* 8 Πολλοὶ δὲ† τὰ ἱμάτια αὐτῶν

† 11:3 οτι f³⁵ κA,C,D,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — B [0.5%] NU
‡ 11:3 ευθεως f³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C,D
[1%] NU § 11:3 αυτον αποστελλει f³⁵ A [83%] HF,RP,CP
| 21 [1%] | 1 αποστελλει W [15%] TR | 12 παλιν κD [0.5%]
OC,NU | 2 παλιν 1 B | παλιν 12 C * 11:4 απηλθον δε f³⁵
A,C,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 ουν [2%] | και 1 κB [0.5%]
NU | και απελθοντες D [0.5%] † 11:4 τον f³⁵ κC [65%]
TR,OC | — A,B,D,W [35%] HF,RP,CP,NU ‡ 11:4 την f³⁵ κA,C,D
[99%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,W [1%] NU § 11:5 εστωτων
f³⁵ W [30%] CP | εστηκοτων κA,B,C,D [70%] HF,RP,TR,OC,NU
* 11:6 ειπον *rell* | ειπαν A [1%] NU † 11:6 ενετειλατο f³⁵
A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ειπεν κB,C,W [4%] NU | ειρηκει D
‡ 11:7 ηγαγον f³⁵ A,D [96.5%] HF,RP,CP,TR,OC | αγουσιν κC,W
[3%] | φερουσιν B [0.5%] NU § 11:7 επεβαλον f³⁵ A [96%]
HF,RP,CP,TR,OC | επιβαλλουσιν κB,C,D,W [4%] NU * 11:7
αυτω f³⁵ A,N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | αυτον κB,C,D [2%] NU
† 11:8 πολλοι δε f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | και 1
κB,C [1%] NU

ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στοιβάδας‡
 ἔκοπτου§ ἐκ τῶν δένδρων* καὶ ἐστρώννυον
 εἰς τὴν ὁδόν.† 9 Καὶ οἱ προάγοντες καὶ
 οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες‡
 «Ὡσαννά.» «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν
 ὀνόματι Κυρίου.» 10 «Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη
 βασιλεία ἐν ὀνόματι Κυρίου§ τοῦ πατρὸς
 ἡμῶν Δαυίδ.» «Ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.»

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς,
 καὶ* εἰς τὸ ἱερόν. Καὶ περιβλεψάμενος
 πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς
 Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

A barren fig tree

12 Καὶ τῆ ἐπαύριον, ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ
 Βηθανίας, ἐπέειπασεν. 13 Καὶ ἰδὼν συκῆν†
 μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ ἄρα
 εὐρήσει τι‡ ἐν αὐτῇ. Καὶ ἐλθὼν ἐπ’ αὐτήν

‡ **11:8** στοιβαδας **f**³⁵ A,C [70%] HF,RP,CP,TR,OC | στιβαδας
 κB(D) [28%] NU | στυβαδας N [1%] | one other variant | long
 omission W § **11:8** εκοπτον **f**³⁵ A,C,D,N (97.4%) HF,RP,CP,TR,OC
 | κοψαντες κB (0.5%) NU | long omissions W (2.1%) * **11:8**
 δενδρων **f**³⁵ A,D,N (97.2%) HF,RP,CP,TR,OC | αγρων κB,C (0.6%)
 NU | long omissions W (2.2%) † **11:8** και εστρωννυον εις την
 οδον **f**³⁵ A(D) (79.8%) HF,RP,CP,TR,OC | 12 εν τη 5 N (17.5%) | —
 κB,C (0.6%) NU | long omissions W (2.1%) ‡ **11:9** λεγοντες
f³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C [1%] NU § **11:10**
 εν ονοματι κυριου **f**³⁵ A,N [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D,W
 [5%] NU * **11:11** ο ιησους και **f**³⁵ A,N [96%] HF,RP,TR,OC | 12
 [2%] CP | — κB,C,W [1%] NU | 3 D [1%] † **11:13** συκην **f**³⁵
 [86%] HF,RP,CP,TR | 1 απο A,B,C,N(D,W) [10%] OC,NU | 1 μιαν απο
 κ [2%] | 1 μιαν [2%] ‡ **11:13** ευρησει τι **f**³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR
 | 21 κA,B,C,N(W) [9%] OC,NU | ευρησων 2 [0.5%] | D is wild

οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα, οὐ γὰρ ἦν καιρὸς[§] σύκων. ¹⁴ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς* εἶπεν αὐτῇ, «Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα[†] μηδεὶς καρπὸν φάγη.»[‡] Καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Jesus 'purifies' the temple (2nd time)—Monday, 04/01/30 AD

¹⁵ Καὶ ἔρχονται[§] εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς* εἰς τὸ ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ[†] ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλοῦντων τὰς περιστεράς κατέστρεψεν. ¹⁶ Καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ. ¹⁷ Καὶ ἐδίδασκεν λέγων[‡] αὐτοῖς· «Οὐ γέγραπται ὅτι ᾿Ο οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν»; Ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν[§] σπήλαιον ληστῶν.»

§ 11:13 ου γαρ ην καιρος f³⁵ A [98%] HE,RP,CP,TR,OC | 124 N | ο 24 ουκ 3 κB,C [1%] NU | 123 ο 4 D,W [0.5%] * 11:14 ο ιησους f³⁵ (W) [90%] HE,RP,CP,TR | — κA,B,C,D,N [10%] OC,NU † 11:14 εκ σου εις τον αιωνα f³⁵ A,N [96%] HE,RP,CP,TR,OC | 34512 κB,C(D)W [4%] NU ‡ 11:14 φαγη f³⁵ D,W [35%] CP | φαγοι κA,B,C,N [65%] HE,RP,TR,OC,NU | φαγει [0.5%] § 11:15 ερχονται *rell* | 1 παλιν N [1%] OC * 11:15 ο ιησους f³⁵ A,N [96%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB,C(D)W [4%] NU † 11:15 και f³⁵ D [97%] HE,RP,CP,TR | 1 τους κA,B,C,N [3%] OC,NU | — W ‡ 11:17 λεγων f³⁵ A,D,N,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | και ελεγεν κB,C [2%] NU § 11:17 εποιησατε αυτον f³⁵ κC(D)N,W [94%] HE,RP,CP,TR | 21 A [5%] OC | πεποιηκατε 2 B [1%] NU

18 Καὶ ἤκουσαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς,* καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσουσιν·† ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, ὅτι πᾶς‡ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
19 Καὶ ὅτε§ ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο* ἕξω τῆς πόλεως.

How to drown a mountain

20 Καὶ πρῶτῃ παραπορευόμενοι,† εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. 21 Καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· «Ραββί, ἴδε, ἡ συκῆ ἦν κατηράσω ἐξήρανται.» 22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ‡ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· «Ἔχετε πίστιν Θεοῦ. 23 Ἀμὴν γὰρ§ λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, «Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν,» καὶ μὴ διακριθῆ ἓν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύσῃ* ὅτι ἅ λέγει†

* **11:18** γραμματεις και οι αρχιερεις **f**³⁵ N [94%] HF,RP,CP,TR | 4231 κA,B,C,D,W [6%] NU | 123 φαρισαιοι 234 OC | one other variant [0.5%] † **11:18** απολεσουσιν **f**³⁵ [35%] TR | απολεσωσιν κA,B,C,D,N,W [65%] HF,RP,CP,OC,NU ‡ **11:18** οτι πας **f**³⁵ A,D,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 2 γαρ κB,C,W [3%] NU § **11:19** οτε **f**³⁵ A,D,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | οταν κB,C,W [4%] NU * **11:19** εξεπορευετο **f**³⁵ κC,D,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | εξεπορευοντο A,B(W) [3%] NU † **11:20** πρωι παραπορευομενοι **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR | 21 B,C(D)W [3%] OC,NU | παρεπορευετο 1 κ ‡ **11:22** ο *rell* | — [5%] TR § **11:23** γαρ **f**³⁵ A,C,W [96%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,N [4%] NU * **11:23** πιστευση **f**³⁵ A,C,D,N,W [93.4%] HF,RP,TR | πιστευσει [5%] OC | πιστευη κB (0.7%) NU | πιστευει (0.7%) CP | four other variants (0.2%) † **11:23** α λεγει **f**³⁵ A,C,W (98%) HF,RP,CP,TR,OC | ο 2 (0.2%) | 1 λαλει (0.3%) | 1 ειπη (0.1%) | ο λαλει κB,N (1.1%) NU | — D (0.3%)

γίνεται, ἔσται αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπη.‡ 24 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα ἂν § προσευχόμενοι* αἰτῆσθε,† πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε,‡ καὶ ἔσται ὑμῖν.

25 »Καὶ ὅταν στήκητε § προσευχόμενοι, ἀφίετε, εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀφῆ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν. 26 Εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς* ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.»†

Jesus' authority questioned—Tuesday, 04/02/30

AD

27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 28 Καὶ λέγουσιν‡ αὐτῷ, «Ἐν

‡ **11:23** ο εαν ειπη **f**³⁵ A(D)N (98%) HF,RP,CP,TR,OC | οσα 23 (0.6%) | οτι 23 (0.2%) | — κB,C,W (1.2%) NU § **11:24** αν **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | εαν N [1.5%] | — κB,C,D,W [1.5%] NU * **11:24** προσευχομενοι **f**³⁵ A,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | προσευχεσθε και κB,C,D [1.5%] NU † **11:24** αιτησθε **f**³⁵ [50%] HF,RP,CP | αιτεισθε κA,B,C,D,N,W [48%] TR,OC,NU | αιτησησθε [0.5%] | αιτησητε [0.5%] | three other readings ‡ **11:24** λαμβανετε **f**³⁵ A,N (98.1%) HF,RP,CP,TR,OC | ελαβετε κB,C,W (0.7%) NU | ληψεσθε (0.5%) | λημψεσθε D (0.2%) | long omissions (0.5%) § **11:25** στηκητε **f**³⁵ B,N,W [90%] HF,RP,CP,TR,OC | στηκετε A,C,D [10%] NU | στητε κ * **11:26** ο εν τοις ουρανοις *rell* | — [1%] OC † **11:26** whole verse 26 **f**³⁵ A(C)(D)(N) [96%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,W [4%] NU (an easy case of homoioteleuton) ‡ **11:28** λεγουσιν **f**³⁵ A,D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ελεγον **ϕ**^{45v} κB,C,W [2%] NU

ποιὰ ἐξουσία ταῦτα ποιεῖς;» καὶ[§] «Τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν* ἵνα ταῦτα ποιῆς;»
 29 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς[†] εἶπεν αὐτοῖς· «Ἐπερωτήσω ὑμᾶς καὶ ἐγὼ[‡] ἕνα λόγον· καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 30 Τὸ βάπτισμα[§] Ἰωάννου· ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων;»* 31 Καὶ ἐλογίζοντο[†] πρὸς ἑαυτούς, λέγοντες· «Ἐὰν εἴπωμεν, <Ἐξ οὐρανοῦ,> ἐρεῖ, <Διὰ τί οὖν[‡] οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;> 32 Ἀλλ' ἄρα εἴπωμεν, <Ἐξ ἀνθρώπων>» —ἐφοβοῦντο τὸν λαόν,* ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὅτι ὄντως[†] προφήτης

§ 11:28 καὶ **f**³⁵ A,N,W [98%] HF,RP,CP,TR | η **κ**B [1.5%] OC,NU | — C(D) [0.5%] * 11:28 τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν **f**³⁵ A,N [93%] HF,RP,CP,TR | 123 δεδωκεν **ϕ**^{45v} [2%] | 4123 **κ**B,C [4%] OC,NU | 4312 [1%] | 3124 W | — D † 11:29 ἀποκριθεὶς **f**³⁵ A,D,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — **κ**B,C [1.5%] NU ‡ 11:29 ὑμᾶς καὶ ἐγὼ **f**³⁵ [60%] HF,RP,CP | 1 καγὼ **κ**D,N,W [38%] TR,OC | καγὼ 1 A [1%] | 1 B,C [1%] NU § 11:30 βάπτισμα **f**³⁵ N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 το **κ**A,B,C,D [1%] NU * 11:30 ἀνθρώπων **f**³⁵ [20%] | 1 ἀποκρίθητέ μοι **ϕ**⁴⁵ **κ**A,B,C,D,N,W [80%] HF,RP,CP,TR,OC,NU † 11:31 ἐλογίζοντο **f**³⁵ A(N) [94%] HF,RP,CP,TR,OC | διελογίζοντο B,C,D,W [6%] NU | προσελογίζοντο **κ** ‡ 11:31 οὖν **f**³⁵ **κ**B,D,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — A,C,W [3%] § 11:32 ἀλλ **f**³⁵ N [80%] HF,RP,CP | ἀλλὰ **κ**A,B,C [1%] OC,NU | 1 εἰν W [18%] TR | εἰν D [1%] | one other variant * 11:32 λαόν **f**³⁵ A,D,W (95.1%) HF,RP,CP,TR,OC | οὐκ **κ**B,C,N (4.6%) NU | four other variants (0.2%) † 11:32 ὅτι ὄντως **f**³⁵ A,W (93.8%) HF,RP,CP,TR | 1 **κ** (3.2%) OC | 21 B,C (0.9%) NU | 2 (0.1%) | ὡς N (1%) | six combinations with ὡς (0.7%) | 1 ἀληθῶς D | — (0.1%)

ἦν. ³³ Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ,‡
 «Οὐκ οἶδαμεν.» Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς§
 λέγει αὐτοῖς, «Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ
 ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.»

12

Parable of wicked tenants

¹ Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λέγειν·*
 «Ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος†—καὶ
 περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὠρυξεν ὑπολήνιον
 καὶ ὠκοδόμησεν πύργον—καὶ ἐξέδοτο‡ αὐτὸν
 γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. ² Καὶ ἀπέστειλεν
 πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα
 παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ§
 τοῦ ἀμπελῶνος. ³ Οἱ δὲ* λαβόντες αὐτόν,
 ἔδηραν† καὶ ἀπέστειλαν κενόν. ⁴ Καὶ πάλιν
 ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον,

‡ **11:33** λεγουσιν τω ιησου **f**³⁵ A,D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 231
 κB,C,N,W [3%] NU § **11:33** ο ιησους αποκριθεις **f**³⁵ W [94%]
 HF,RP,CP,TR,OC | 312 A,D [4%] | 12 κB,C,N [2%] NU * **12:1**
 λεγειν **f**³⁵ A,C,D(N) [96%] HF,RP,CP,TR,OC | λαλειν κB,W [4%]
 NU | one other variant † **12:1** εφυτευσεν ανθρωπος **f**³⁵
 A,D [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C(N)(W) [4%] NU ‡ **12:1**
 εξεδото **f**³⁵ D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | εξεδετο κA,B,C [1%]
 NU § **12:2** του καρπου **f**³⁵ A,D,W [97.5%] HF,RP,CP,TR,OC
 | των καρπων κB,C,N [2%] NU | two other variants [0.5%]
 * **12:3** οι δε **f**³⁵ A,C,N,W [98%] HF,RP,CP,TR | και κB,D [2%]
 OC,NU † **12:3** εδηραν **f**³⁵ [30%] | εδειραν κA,B,C,D(W) [70%]
 HF,RP,CP,TR,OC,NU | εδιραν N

κάκεῖνον λιθοβολήσαντες‡ ἐκεφαλαίωσαν,§
καὶ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον.* 5 Καὶ πάλιν†
ἄλλον ἀπέστειλεν, κάκεῖνον ἀπέκτειναν·
καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς‡ μὲν δαίροντες,§
τοὺς* δὲ ἀποκτενόντες.† 6 Ἔτι οὖν‡ ἕνα
υἷον ἔχων,§ ἀγαπητὸν αὐτοῦ,* ἀπέστειλεν
καὶ† αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον,‡ λέγων ὅτι
᾿Εντραπήσονται τὸν υἷόν μου.> 7 Ἐκεῖνοι δὲ
οἱ γεωργοὶ§ εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς* ὅτι <Οὗτός

‡ 12:4 λιθοβολησαντες **f**³⁵ A,C,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC
| λιθοβολισαντες [1%] | — κB,D,W [3%] NU § 12:4
εκεφαλαιωσαν **f**³⁵ A,C,D,N [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC |
εκεφαλιωσαν κB [0.5%] NU | κεφαλαιωσαντες (W) [1%]
* 12:4 απεστειλαν ητιμωμενον **f**³⁵ A,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC
| ητιμασαν κB,D [1%] NU | 1 ητιμασμενον W [1%] † 12:5
παλιν **f**³⁵ A,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D [1.5%]
NU ‡ 12:5 τους **f**³⁵ A,C,N,W [97%] HF,RP,CP,TR | ους κB,D
[3%] OC,NU § 12:5 δαιροντες **f**³⁵ [30%] CP | δερωντες
κA,B,C,D,N,W [70%] HF,RP,TR,OC,NU * 12:5 τους **f**³⁵ A,C,N,W
[97%] HF,RP,CP,TR | ους κB [3%] OC,NU | αλλους D † 12:5
αποκτενοντες **f**³⁵ N [80%] HF,RP,CP | αποκτεννοντες κA,C,D
[15%] OC,NU | αποκτεινοντες [4%] TR | αποκτεννυντες B |
αποκτινοντες W | four other spellings ‡ 12:6 ετι ουν **f**³⁵
A,C,D,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 κB [1.5%] NU | υστερον δε W
[1.5%] § 12:6 υιον εχων **f**³⁵ N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 21
A,C,D [1%] | ειχεν 1 κB [1%] NU | 12 τον [1%] | αυτον 2 τον
W * 12:6 αυτου **f**³⁵ **p**^{45v} A,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | —
κB,C,D [1.5%] NU † 12:6 και **f**³⁵ A,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC
| — κB(D)W [2%] NU ‡ 12:6 προς αυτους εσχατον **f**³⁵
A,N,W (89.3%) HF,RP,CP,TR | 12 (1.6%) | 312 κB,C (8.5%)
OC,NU | 1 αυτον 3 (0.4%) | 3 D (0.2%) | one other variant
§ 12:7 γεωργοι *rell* | 1 θεασαμενοι αυτον ερχομενον [2%] OC
* 12:7 ειπον προς εαυτους **f**³⁵ A,N [96%] HF,RP(CP)TR | 231
[1%] OC | 23 ειπαν κB,C,W [1%] NU | 1 [1%] | ειπαν 23 D

ἐστιν ὁ κληρονόμος. Δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.» ⁸ Καὶ λαβόντες αὐτόν ἀπέκτειναν,[†] καὶ ἐξέβαλον[‡] ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.

⁹ »Τί οὖν[§] ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; Ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς,^{*} καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ¹⁰ Οὐδὲ τὴν Γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε· <Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· ¹¹ παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;>» ¹² Καὶ ἐζήτησαν αὐτόν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. Καὶ ἀφέντες αὐτόν ἀπήλθον.

Render to Caesar

¹³ Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινὰς τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν[†] Ἡρωδιανῶν, ἵνα αὐτόν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. ¹⁴ Οἱ δὲ[‡] ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ· «Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ—καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ

† **12:8** αυτον απεκτειναν **f**³⁵ A,D,N,W [98%] H^ER,P,C^P,T,R | 21 κB,C [1%] OC,NU | a different transposition [1%] ‡ **12:8** εξεβαλον **f**³⁵ κW [95%] H^ER,P,C^P,T,R | 1 αυτον A,B,C,D,N [5%] OC,NU § **12:9** ουν **f**³⁵ κA,C,D,N,W [99.5%] H^ER,P,C^P,T,R,OC[NU] | — B [0.5%] * **12:9** γεωργους *rell* | 1 τουτους [1%] OC † **12:13** των *rell* | — CP ‡ **12:14** οι δε **f**³⁵ A,N,W (98.8%) H^ER,P,C^P,T,R,OC | και κB,C(D) (1.1%) NU | — (0.1%)

διδάσκεις[§]—ἔξεστιν κῆνσον Καίσαρι δοῦναι,* ἢ οὐ; ¹⁵ Δῶμεν, ἢ μὴ δῶμεν;» Ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν, εἶπεν αὐτοῖς· «Τί με πειράζετε; Φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω.» ¹⁶ Οἱ δὲ ἠνεγκαν, καὶ λέγει αὐτοῖς, «Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή;» Οἱ δὲ εἶπον[†] αὐτῷ,[‡] «Καίσαρος.» ¹⁷ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ [§] Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος* Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.» Καὶ ἐθαύμασαν[†] ἐπ’ αὐτῷ.

A hypothetical situation

¹⁸ Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν —οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι—καὶ ἐπηρώτησαν[‡] αὐτόν, λέγοντες· ¹⁹ «Διδάσκαλε, Μωσῆς[§] ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ τέκνα

[§] **12:14** διδασκεις *rell* | 1 ειπον ουν ημιν (C,D)N,W [3%] OC
 * **12:14** κηνσον καισαρι δουναι **f**³⁵ A,N (91.3%) H^F,R^P,C^P,T^R | 312 κB,C (4.8%) OC,NU | 132 (1.6%) | 213 (1.3%) | 231 (0.2%) | 3 επικεφαλαιον 2 D (0.3%) | omit one of the three W (0.4%)
 † **12:16** ειπον **ϕ**⁴⁵ *rell* | ειπαν κB,C(D)W [1%] NU | λεγουσιν A [0.5%] ‡ **12:16** αυτω *rell* | — **ϕ**^{45v} W [2%] OC [§] **12:17** και αποκριθεις ο **f**³⁵ A,N [98.5%] H^F,R^P,C^P,T^R,OC | 3 δε κB,C [1%] NU | 2 δε 3 D [0.5%] | 12 W * **12:17** αποδοτε τα καισαρος **f**³⁵ A(D)N [98.5%] H^F,R^P,C^P,T^R,OC | 231 κB,C,W [1.5%] NU † **12:17** εθαυμασαν **f**³⁵ A,C,N,W [99%] H^F,R^P,C^P,T^R,OC | εξεθαυμαζον κB [0.5%] NU | εθαυμαζον [0.5%] | εθαυμαζοντο D ‡ **12:18** επηρωτησαν **f**³⁵ A,N,W [98%] H^F,R^P,C^P,T^R | επηρωτων κB,D [2%] OC,NU | επηρωτουں C [§] **12:19** μωσης **f**³⁵ A,C [90%] H^F,R^P,C^P,T^R | μωυσης κB,D,N,W [10%] OC,NU

μη ἀφῆ,* ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ† καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁰ Ἐπτὰ‡ ἀδελφοὶ ἦσαν. Καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα. ²¹ Καὶ ὁ δεῦτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν· καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκεν§ σπέρμα. Καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως. ²² Καὶ ἔλαβον αὐτήν οἱ ἑπτὰ, καὶ* οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. Ἐσχάτη† πάντων ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνή.‡ ²³ Ἐν τῇ§ ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν,* τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή;—οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα.»

²⁴ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·† «Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ; ²⁵ Ὅταν

* **12:19** τεκνα μη αφη **f**³⁵ A,D [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 231 κC [0.5%] | τεκνον 23 W [1%] | 23 τεκνον B [0.5%] NU (N vacant)
 † **12:19** αυτου **f**³⁵ A,D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,W [3%] NU ‡ **12:20** επτα *rell* | 1 ουν (D) [5%] OC, some TRs § **12:21** και ουδε αυτος αφηκεν **f**³⁵ A,W (94.1%) HF,RP,CP,TR | 123 ουκ 4 D,OC | 12 ουτος 4 (2.6%) | μη καταλιπων κB,C (0.8%) NU | 1 ουκ 4 (0.6%) | long omissions (1.9%) (OC has small print) * **12:22** και (-κ. D) ελαβον αυτην (+ωσαυτως και A 1%) οι επτα και **f**³⁵ (A)(D) [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 145 κB,C [1%] NU | 456 W | 1456 [1%] † **12:22** εσχατη **f**³⁵ A [90%] HF,RP,CP,TR,OC | εσχατου κB,C,W [10%] NU | — D ‡ **12:22** απεθανεν και η γυνη **f**³⁵ A [95%] HF,RP,CP,TR,OC | 2341 κB,C,D(W) [5%] NU § **12:23** τη **f**³⁵ κB,C (62.4%) HF,RP,CP,NU | 1 ουν A (33.6%) TR,OC | ουν D,W (2.9%) | γουν (0.3%) | long omission (0.7%) * **12:23** οταν αναστωσιν **f**³⁵ A (97.2%) HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — κB,C,D,W (2.1%) | long omission (0.7%) † **12:24** και αποκριθεις ο ιησους ειπεν αυτοις **f**³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 2 δε 3456 D,W [3%] | εφη 634 κB,C [1%] NU

γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται,‡ ἀλλ’ εἰσὶν ὡς ἄγγελοι§ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²⁶ Περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέος,* ἐπὶ τοῦ† βάτου, ὡς‡ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός, λέγων, ‘Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ § Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ * Θεὸς Ἰακώβ’; ²⁷ Οὐκ ἔστιν ὁ † Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ Θεὸς‡ ζώντων. Ὑμεῖς οὖν§ πολὺ* πλανᾶσθε.»

The greatest commandment

²⁸ Καὶ προσελθὼν εἶς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς† ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη,‡ ἐπηρώτησεν αὐτόν,

‡ **12:25** γαμισκονται **f**³⁵ W [94%] HF,RP,TR | εκγαμισκονται A [2%] CP | γαμιζονται κB,C [3%] OC,NU | γαμιζουσιν D | two other variants § **12:25** αγγελοι **f**³⁵ κC,D [60%] NU | 1 οὐ κ^{CA} [35%] HF,RP,CP,TR,OC | οὐ 1 W (0.2%) | οὐ 1 οὐ B (1%) | 1 θεου (3.1%) | 1 θεου οὐ (0.6%) | two other variants (0.2%) (OC is in small print) * **12:26** μωυσεος **f**³⁵ [20%] | μωυσεως κB,D,W [30%] OC,NU | μωυσεως A,C [50%] HF,RP,CP,TR † **12:26** του **f**³⁵ κA,B,C [70%] HF,RP,CP,OC,NU | της D,W [30%] TR ‡ **12:26** ως **f**³⁵ A,D,W [97%] HF,RP,CP,TR | πως κB,C [2%] OC,NU | — [1%] § **12:26** ο **f**³⁵ κA,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — B,D,W [0.5%] * **12:26** ο **f**³⁵ ϣ⁴⁵ κA,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — B,D,W [0.5%] † **12:27** ο **f**³⁵ κA,C [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,D,W [3%] NU ‡ **12:27** νεκρων αλλα θεος **f**³⁵ [75%] HF,RP,TR | 12 κA,B,C,D,W [25%] OC,NU | 312 CP § **12:27** υμεις ουν **f**³⁵ A,D (98%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 δε (1%) | 1 (0.2%) | — κB,C,W (0.8%) NU * **12:27** πολυ **f**³⁵ κA,B,C,D,W (89.6%) HF,RP,CP,TR,OC,NU | πολλοι (6.7%) | πολλα (0.8%) | — (2.9%) † **12:28** ειδως **f**³⁵ A,B [96%] HF,RP,CP,TR | ιδων κC,W [4%] OC,NU | και ειδων D ‡ **12:28** αυτοις απεκριθη **f**³⁵ A,D [95%] HF,RP,TR,OC | 21 κB,C,W [4%] NU | 2 [1%] CP

«Ποία ἐστὶν πρώτη πασῶν ἐντολή;» § 29 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ* ὅτι «Πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν· † ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ‡ Κύριος εἷς ἐστίν· 30 καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.» Αὕτη πρώτη ἐντολή. § 31 Καὶ* δευτέρα ὁμοία † αὕτη· ‡ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.» § Μείζων τούτων ἄλλη ἐντολή οὐκ ἔστιν.»

32 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς· «Καλῶς, διδάσκαλε· ἐπ' ἀληθείας εἶπας ὅτι εἷς ἐστίν,* καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. 33 Καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ

§ 12:28 πρώτη πασῶν ἐντολή f³⁵ [25%] CP,TR | 1 παντῶν 3 A [70%] HF,RP,OC | 31 παντῶν κB,C [2%] NU | 13 W [2%] | 31 D [0.5%] * 12:29 ὁ δε ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ f³⁵ A,C [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 123 εἶπεν 5 [1%] | 12 εἶπεν 5 W [1%] | 413 κB [1%] NU | ἀποκριθεὶς 213 εἶπεν 5 D † 12:29 πασῶν τῶν ἐντολῶν f³⁵ [25%] CP,TR | παντῶν 23 [50%] HF,RP | παντῶν 3 [2%] | παντῶν ἐντολή A [20%] OC | παντῶν (D,W) [1.5%] | ἐστίν κB [1%] NU | παντῶν ἐντολή ἐστίν αὕτη C ‡ 12:29 ὑμῶν f³⁵ [25%] | ἡμῶν κA,B,C,D,W [74%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | σου [1%] § 12:30 αὕτη πρώτη ἐντολή f³⁵ A,D (85.3%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 ἐστίν 23 (0.4%) | 12 παντῶν 3 (12.3%) | 12 πασῶν 3 (0.4%) | 12 W (0.2%) | — κB (1.1%) NU | long omissions (0.3%) * 12:31 καὶ *rell* | δε D [1%] | — κB [1%] NU † 12:31 ὁμοία f³⁵ A,D(W) [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — (κ)B [0.5%] NU ‡ 12:31 αὕτη f³⁵ RP,CP,TR,OC,NU | αὕτη HF § 12:31 σεαυτόν *rell* | εαυτόν [25%] OC * 12:32 ἐστίν f³⁵ κA,B [95%] HF,RP,CP,OC,NU | 1 θεός (W) [2%] TR | 1 ὁ θεός D [3%]

ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς† καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν, πλεῖόν‡ ἐστὶν πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ§ θυσιῶν.» ³⁴ Καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν* ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, «Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.» Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Is the Christ David's son?

³⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· «Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς ἐστὶν Δαυίδ;† ³⁶ Αὐτὸς γὰρ‡ Δαυὶδ εἶπεν ἐν§ Πνεύματι* Ἁγίῳ· «Λέγει† ὁ ‡ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον§ τῶν ποδῶν σου.» > ³⁷ Αὐτὸς οὖν* Δαυὶδ λέγει αὐτὸν <Κύριον> καὶ πόθεν υἱὸς

† **12:33** καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς **f**³⁵ A(D) [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,W [2%] NU ‡ **12:33** πλεῖον **f**³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | περισσότερον κB [1%] NU § **12:33** καὶ **f**³⁵ A,B,D,W [90%] HF,RP,CP,OC,NU | 1 τῶν κ [10%] TR * **12:34** αὐτὸν **f**³⁵ A,B [97%] HF,RP,CP,TR[NU] | — κD,W [3%] OC † **12:35** ἐστὶν δαυὶδ **f**³⁵ A,W [95%] HF,RP,CP,TR | 21 κB,D [5%] OC,NU ‡ **12:36** γὰρ **f**³⁵ A [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,W [1%] NU | καὶ (D) § **12:36** ἐν **f**³⁵ A,W [90%] HF,RP,CP,OC | 1 τῷ κD [10%] TR,NU | τῷ B * **12:36** πνεύματι **f**³⁵ A,W [90%] HF,RP,CP,OC | 1 τῷ κB,D [10%] TR,NU † **12:36** λέγει **f**³⁵ A,D [80%] HF,RP,CP,OC | εἶπεν κB,W [20%] TR,NU ‡ **12:36** ὁ **f**³⁵ κA,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,D [0.5%] NU § **12:36** ὑποπόδιον **f**³⁵ κA [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ὑποκάτω B,D,W [0.5%] NU * **12:37** οὖν **f**³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU

αὐτοῦ ἐστιν;»† Καὶ ὁ † πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἠδέως.

Down with hypocrisy!

38 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·§ «Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων, τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἄσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, 39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας* ἐν τοῖς δεῖπνοις· 40 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι. Οὗτοι λήψονται† περισσότερον κρῖμα.»

A widow's offering

41 Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς‡ κατέναντι§ τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. Καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλον* πολλά. 42 Καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὃ ἐστὶν κοδράντης. 43 Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγει† αὐτοῖς· «Ἀμὴν λέγω

† **12:37** υἱος αὐτοῦ ἐστὶν **f**³⁵ **κA,W** [99%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 231 **B** [0.5%] **NU** | 312 **D** | two other variants † **12:37** ο **f**³⁵ **A,B** [99%] **HF,RP,TR,OC[NU]** | — **κD,W** [1%] **CP** § **12:38** ἐλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ **f**³⁵ **A** [97%] **HF,RP,CP,TR,OC** | 13456 **W** [1%] | 345612 [0.5%] | 34561 **κB** [1%] **NU** | διδασκῶν 12 (**D**) [0.5%] * **12:39** πρωτοκλισίας *rell* | πρωτοκλησίας **A** [10%] **CP** † **12:40** ληψονται *rell* | λημψονται **κA,D,W** [1%] **NU** † **12:41** ο ἰησοῦς **f**³⁵ **A(D)W** [99%] **HF,RP,CP,TR,OC** | — **κB** [1%] **NU** § **12:41** κατέναντι *rell* | απέναντι **B** (10.9%) | κατενώπιον (0.3%) * **12:41** ἐβαλον **f**³⁵ [35%] **CP** | ἐβαλλόν **A,B(D)W** [65%] **HF,RP,TR,OC,NU** | ἐξεβαλλόν **κ** † **12:43** λέγει **f**³⁵ **W** [85%] **HF,RP,TR** | εἶπεν **κA,B,D** [15%] **CP,OC,NU**

ὁμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ‡ πλεῖον πάντων βέβληκεν§ τῶν βαλλόντων* εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· 44 πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δέ, ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς, πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.»

13

The temple will be destroyed

1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἰς* τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· «Διδάσκαλε, ἴδε, ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί.» 2 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς† εἶπεν αὐτῷ· «Βλέπετε ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; Οὐ μὴ ἀφεθῆ ὧδε‡ λίθος ἐπὶ λίθῳ,§ ὃς οὐ μὴ καταλυθῆ.»

The Olivet Discourse

The end of the age

3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτων* αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ

‡ 12:43 αυτη η πτωχη *rell* | 231 D [1%] OC § 12:43 βεβληκεν **f**³⁵ (89.7%) HE,RP,CP,TR | εβαλεν A,B,D (10.3%) OC,NU | εβαλλεν κ * 12:43 βαλλοντων **f**³⁵ κA,B,D [60%] HE,RP,CP,OC,NU | βαλοντων [39%] TR | — W [1%] * 13:1 εις *rell* | 1 εκ A,D [5%] CP † 13:2 αποκριθεις ο ιησους **f**³⁵ A(D) [30%] CP | 231 [68%] HE,RP,TR,OC | 23 κB [1%] NU | 1 W [0.5%] ‡ 13:2 ωδε **f**³⁵ κB,D,W (21.1%) OC,NU | — A (78.9%) HE,RP,CP,TR § 13:2 λιθω **f**³⁵ A,D [90%] HE,RP,CP,TR | λιθον κB,W [10%] OC,NU * 13:3 επηρωτων **f**³⁵ D [96%] HE,RP,CP,TR,OC | επερωτων A [2%] | επηρωτα κB,W [2%] NU

Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας· ⁴ «Εἶπε[†] ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; Καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ πάντα ταῦτα συντελεῖσθαι;»[‡] ⁵ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς[§] αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν·* «Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ⁶ Πολλοὶ γὰρ[†] ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες ὅτι <Ἐγὼ εἰμι,> καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ⁷ Ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ[‡] γενέσθαι, ἀλλ' οὐπω τὸ τέλος. ⁸ Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ[§] ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ* ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ[†] ἔσονται λιμοὶ καὶ ταραχαί.[‡] Ἀρχαί[§] ὠδίνων ταῦτα.

⁹ »Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς, παραδώσουσιν

† **13:4** ειπε **f**³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ειπον κB,D,W [4%] NU ‡ **13:4** παντα ταυτα συντελεισθαι **f**³⁵ D [88%] HF,RP,TR,OC | 213 A [10%] CP | 231 κB [0.5%] NU | 23 W [1%] § **13:5** αποκριθεις **f**³⁵ A(D,W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [1%] NU * **13:5** αυτοις ηρξατο λεγειν **f**³⁵ A(W) [95%] HF,RP,CP,TR | 231 κB [2%] OC,NU | 213 [1%] | 23 [1%] | ειπεν 1 D [1%] † **13:6** γαρ **f**³⁵ A,D [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,W [0.5%] NU ‡ **13:7** γαρ **f**³⁵ A,D [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,W [0.5%] NU § **13:8** επι **f**³⁵ A,D,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | επι κB [5%] NU | two other variants * **13:8** και **f**³⁵ A [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU † **13:8** και **f**³⁵ A(D) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — B(W) [1%] NU | κ omits five words [homoioteleuton] ‡ **13:8** λιμοι και ταραχαι **f**³⁵ (96.8%) HF,RP,CP,TR,OC | λοιμοι 23 (1.5%) | 12 λοιμοι (0.4%) | 12 λοιμοι 23 (0.5%) | 12 W (0.1%) | 321 (0.1%) | 1 καταραχαι A | 1 B(D) (0.5%) NU | three other variants (0.2%) | long omission κ § **13:8** αρχαι **f**³⁵ A [90%] HF,RP,CP,TR,OC | αρχη κB,D [10%] NU | — W

γάρ* ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς†
 δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων
 ἀχθήσεσθε‡ ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον
 αὐτοῖς. ¹⁰ Καί, εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ
 πρῶτον§ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. ¹¹ Ὄταν
 δὲ* ἄγωσιν† ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ
 προμεριμνᾶτε‡ τί λαλήσετε§ μηδὲ μελετᾶτε.*
 Ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο
 λαλεῖτε, οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς† οἱ λαλοῦντες,
 ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

¹² »Παραδώσει δὲ‡ ἀδελφὸς ἀδελφὸν
 εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ
 ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ
 θανατώσουσιν αὐτούς. ¹³ Καὶ ἔσεσθε
 μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου·
 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

The Great Tribulation

* **13:9** γάρ **f**³⁵ κΑ [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — B [0.5%] NU | και
 W [0.5%] | ειτα D [0.5%] † **13:9** εἰς συναγωγὰς *rell* | εν ταις
 συναγωγαις αυτων OC ‡ **13:9** αχθησεσθε **f**³⁵ [30%] some
 TRs | σταθησεσθε κΑ,B,D,W [70%] HF,RP,CP,TR,OC,NU § **13:10**
 δει πρωτον **f**³⁵ A [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 B,D [1%] NU
 | προς τον λαον 1 κ | 2 δε 1 W [0.5%] * **13:11** οταν
 δε **f**³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | και 1 κB,D [1%] NU
 † **13:11** αγωσιν **f**³⁵ κΑ,B,D,W [35%] NU | αγαγωσιν [65%]
 HF,RP,CP,TR,OC ‡ **13:11** προμεριμνατε **f**³⁵ κΑ,B,D,W [70%]
 HF,RP,CP,TR,OC,NU | μεριμνατε [29%] | three other variants
 [1%] § **13:11** λαλησετε **f**³⁵ [35%] | λαλησητε κΑ,B,D,W
 [65%] HF,RP,CP,TR,OC,NU * **13:11** μηδε μελετατε **f**³⁵ A [97%]
 HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [3%] NU † **13:11** εστε υμεις
rell | 21 [2%] OC ‡ **13:12** παραδωσει δε **f**³⁵ A,W [99%]
 HF,RP,CP,TR,OC | και 1 κB,D [0.5%] NU | 1 [0.5%]

14 »Όταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δαυιὴλ τοῦ προφήτου, § ἐστὼς* ὅπου οὐ δεῖ—ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω—«τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη. 15 Ὁ δὲ† ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν,‡ μὴδὲ εἰσελθέτω§ ἄραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. 16 Καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὦν* μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 17 Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 18 Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν† χειμῶνος· 19 ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλίψεις οἷα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ’ ἀρχῆς κτίσεως ἧς‡ ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται. 20 Καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐκολόβωσεν§ τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας.

§ 13:14 το ρηθεν υπο δαυιηλ του προφητου f³⁵ A [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 δια 456 [1%] | — κB,D,W [1%] NU * 13:14 εστως f³⁵ [80%] HF,RP,OC | εστος A [17.5%] CP,TR | εστηκοτα κB [0.5%] NU | εστηκος D [0.5%] | στηκον W [1.5%] † 13:15 δε f³⁵ κA,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — B [0.5%] | και D [0.5%] ‡ 13:15 εις την οικιαν f³⁵ A,D,W (96.3%) HF,RP,CP,TR,OC | επι 23 (0.2%) | 13 (0.4%) | 123 αυτου (0.6%) | — κB (2.6%) NU § 13:15 εισελθετω *rell* | εισελθατω κA,D [1.5%] NU * 13:16 ων f³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D [3%] NU † 13:18 η φυγη υμων f³⁵ A [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB(D)W [0.5%] NU | ταυτη [0.5%] ‡ 13:19 ης f³⁵ A,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ην κB,C [1%] NU | — D [0.5%] § 13:20 κυριος εκολοβωσεν f³⁵ A,C,D [98%] HF,RP,CP,TR | 21 κB [0.5%] OC,NU | 2 W [0.5%] | ο θεος 2 [1%]

21 »Τότε* ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, «Ἴδού,† ὧδε ὁ Χριστός,»‡ «Ἴδού,§ ἐκεῖ,» μὴ πιστεύσητε.*
 22 Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, καὶ† τοὺς ἐκλεκτούς. 23 Ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδού,‡ προεῖρηκα ὑμῖν πάντα.§

The return of Christ

24 »Ἄλλ' * ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην, «ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς· 25 καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες,† καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.» 26 Καὶ τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. 27 Καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ‡

* 13:21 τότε f³⁵ [30%] RP | και 1 κA,B,C,D,W [70%] HF,CP,TR,OC,NU † 13:21 ἰδου f³⁵ A,C,D,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ἰδε (κ)B [0.5%] NU ‡ 13:21 χριστος f³⁵ κ(W) [40%] OC,NU | 1 η A,C,D [60%] HF,RP,CP,TR | 1 και B § 13:21 ἰδου f³⁵ A(W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ἰδε (κ)B(D) [1%] NU | — C * 13:21 πιστευσητε f³⁵ [90%] TR | πιστευετε κA,B,C,D,W [10%] HF,RP,CP,OC,NU † 13:22 και f³⁵ A,C,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D [0.5%] NU ‡ 13:23 ἰδου f³⁵ κA,C,D [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,W [0.5%] NU § 13:23 παντα *rell* | απαντα A [5%] OC * 13:24 αλλ *rell* | αλλα κB,C,D,W [1%] NU † 13:25 του ουρανου εσονται εκπιπτοντες f³⁵ [97%] HF,RP,CP,TR | εκ 1234 [1%] | εκ 123 πειπτοντες D | 3 εκ 124 A [0.5%] | 3 εκ 12 πιπτοντες κB,C [1%] OC,NU | three other variations W [0.5%] ‡ 13:27 αυτου f³⁵ κA,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,D,W [0.5%] NU

καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ§ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου* γῆς ἕως ἄκρου† οὐρανοῦ.

Parable of the fig tree

28 »Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἦδη ὁ κλάδος αὐτῆς‡ ἀπαλὸς γένηται§ καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκειται* ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. 29 Οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδητε† γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν —ἐπὶ θύραις. 30 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ πάντα ταῦτα‡ γένηται. 31 Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται,§ οἱ δὲ λόγοι μου* οὐ μὴ παρέλθωσιν.†

Watch!

§ 13:27 αὐτου f³⁵ κA,B,C [98%] HE,RP,CP,TR,OC[NU] | — D,W [2%] * 13:27 ακρου *rell* | 1 της W [5%] OC † 13:27 ακρου *rell* | 1 του [5%] OC ‡ 13:28 ηδη ο κλαδος αυτης f³⁵ κA,B,C,D (29%) (CP)NU | 4123 (50.2%) HE,RP,TR | 4231 (5%) OC | 1423 (2.7%) | 2341 (1.2%) | 423 W (8.4%) | 234 (2.6%) | 123 (0.6%) | four other variants (0.2%) § 13:28 απαλος γενηται *rell* | 21 [2%] OC * 13:28 γινωσκειται f³⁵ (D)W [25%] | γινωσκετε κ(A,B)C [75%] HE,RP,CP,TR,OC,NU † 13:29 ταυτα ιδητε f³⁵ (W) [95%] HE,RP,CP,TR | 21 κA,B(C)(D) [5%] OC,NU ‡ 13:30 παντα ταυτα f³⁵ A,D,W [95%] HE,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C [5%] NU § 13:31 παρελευσεται f³⁵ A,C,W [60%] HE,RP | παρελευσονται κB,D [40%] CP,TR,OC,NU * 13:31 λογοι μου *rell* | εμοι 1 OC † 13:31 παρελθωσιν f³⁵ A,C(D)W [99.5%] HE,RP,CP,TR | παρελευσονται κ(B) [0.5%] OC,NU

32 »Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ † ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ§ ἐν τῷ* οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ Υἱός, εἰ μὴ ὁ Πατήρ. 33 Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε, προσεύχεσθε.† Οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστίν. 34 Ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος, ἀφείς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ‡ ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ· καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. 35 Γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται§—ὁψὲ ἢ μεσονυκτίου* ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωί— 36 μὴ ἐλθῶν ἐξαίφνης εὖρη ὑμᾶς καθεύδοντας. 37 Ἄ† δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω· Γρηγορεῖτε.»

14

The Sanhedrin make plans

1 Ἦν δὲ τὸ Πάσχα καὶ τὰ Ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας. Καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες

‡ 13:32 η f³⁵ A [75%] HF,RP,CP | 1 της B,C [15%] OC,NU | και της κD,W [8%] TR | και [2%] § 13:32 οι αγγελιοι οι f³⁵ A,C,W [95%] HF,RP,CP,TR | 12 κD [5%] OC,NU | αγγελος B * 13:32 τω f³⁵ D [55%] CP | — κA,B,C [40%] HF,RP,TR,OC,NU | των [5%] † 13:33 προσευχεσθε f³⁵ [20%] | και 1 κ [77%] HF,RP,CP,TR,OC | και προσευχεσθαι A,C,W (2.3%) | προσευχεσθαι (0.2%) | — B,D (0.6%) NU ‡ 13:34 και f³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D [1%] NU § 13:35 ερχεται f³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 η κB,C [1%] NU * 13:35 μεσονυκτιου f³⁵ A,D [98%] HF,RP,CP,TR,OC | μεσονυκτιον κC [1%] NU | μεσανυκτιον B,W | μεσονυκτιω [0.5%] † 13:37 α f³⁵ A,W [96.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ο κB,C [3%] NU | εγω D [0.5%]

ἀποκτείνωσιν. ² Ἐλεγον δέ,* «Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται† τοῦ λαοῦ.»

An anointing in Simon's house

³ Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς. Καὶ‡ συντρίψασα τὸς ἀλάβαστρον, κατέχευεν αὐτοῦ κατὰ* τῆς κεφαλῆς. ⁴ Ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς καὶ λέγοντες·† «Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ⁵ Ἡδύνατο γὰρ τοῦτο‡ πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων§ καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς.» Καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ⁶ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; Καλὸν ἔργον εἰργάσατο* ἐν ἐμοί.† ⁷ Πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν

* **14:2** δε f³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | γαρ κB,C(D) [1%] NU † **14:2** θορυβος εσται f³⁵ A,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C,D [1%] NU | 1 γενηται [2%] | one other variant ‡ **14:3** και f³⁵ A,C(D)W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [0.5%] NU § **14:3** το f³⁵ W [75%] HF,RP,CP,TR,OC | του κA,D [24%] | την B,C [1%] NU * **14:3** κατα f³⁵ A [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,W [1.5%] NU | επι D † **14:4** και λεγοντες f³⁵ A,W [98.5%] HF,RP,CP,TR | 2 [0.5%] OC | — (κ)B,C [1%] NU | 1 ελεγον D ‡ **14:5** τουτο f³⁵ [93%] HF,RP,CP,TR | 1 το μυρον A,B,C [5%] OC,NU | το μυρον 1 (D) [1.5%] | το μυρον κ(W) § **14:5** τριακοσιων δηναριων f³⁵ A,B [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κC,D,W [1%] NU * **14:6** ειργασατο f³⁵ A,C [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ηργασατο κB,D,W [1%] NU † **14:6** εν εμοι rell | εις εμε [5%] TR

θέλητε δύνασθε αὐτοὺς‡ εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ⁸ Ὁ ἔσχεν§ αὕτη* ἐποίησεν. Προέλαβεν μυρίσαι μου τὸ σῶμα† εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. ⁹ Ἀμὴν‡ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν§ κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο* εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.»

Judas is hired

¹⁰ Καὶ† Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης,‡ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα παραδῶ αὐτὸν§ αὐτοῖς. ¹¹ Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύρια* δοῦναι. Καὶ ἐζήτηι πῶς εὐκαίρως αὐτὸν† παραδῶ.‡

The upper room is made ready

‡ **14:7** αὐτοὺς **f**³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | αὐτοῖς B,C,D,W [4%] NU | — κ § **14:8** εσχεν *rell* | ειχεν W [10%] TR * **14:8** αυτη **f**³⁵ A,D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | αιτη C | — κB,W [3%] NU † **14:8** μου το σωμα **f**³⁵ A,C,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 231 κB,D [3%] NU ‡ **14:9** αμην **f**³⁵ A,C,W [70%] RP,TR,OC | 1 δε κB,D [30%] HF,CP,NU | 1 γαρ [0.5%] § **14:9** εαν *rell* | αν D,W [10%] TR * **14:9** τουτο **f**³⁵ A,C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU † **14:10** και **f**³⁵ κA,B,C,D [50%] OC,NU | 1 ο W [50%] HF,RP,CP,TR ‡ **14:10** ο ισκαριωτης **f**³⁵ A,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ισκαριωθ 1 B,C [0.5%] NU | 2 (D) [1%] | ισκαριωθ κ | at least three further variants § **14:10** παραδω αυτον **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κ [2%] | 2 παραδοι B,C,NU | παραδοι 2 (D)W [0.5%] * **14:11** αργυρια **f**³⁵ A [40%] OC | αργυριον κB,C,D,W [60%] HF,RP,CP,TR,NU † **14:11** ευκαιρως αυτον **f**³⁵ D [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κA,B,C,W [2%] NU ‡ **14:11** παραδω **f**³⁵ κA [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | παραδοι B,C,D,W [0.5%] NU

12 Καὶ τῆ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ Πάσχα ἔθουον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, «Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσομεν, § ἵνα φάγης τὸ Πάσχα;» 13 Καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· «Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ. 14 Καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ, εἶπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει, «Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα* ὅπου τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;» > 15 Καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνωγέων† μέγα ἐστρωμένον ἔτοιμον· ἐκεῖ‡ ἐτοιμάσατε ἡμῖν.» 16 Καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ§ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἠτοίμασαν τὸ Πάσχα.

The last night—begins Thursday evening, 04/04/30 AD, and ends the next morning

17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα.

The traitor identified

§ 14:12 ετοιμασομεν f³⁵ [65%] HE,CP | ετοιμασωμεν κA,B,C,D,W [35%] RP,TR,OC,NU * 14:14 καταλυμα f³⁵ A [97%] HE,RP,CP,TR | 1 μου κB,C,D,W [3%] OC,NU † 14:15 ανωγεων f³⁵ [30%] | ανωγεων [39%] HE,RP,TR | ανωγαιον [25%] CP,OC | αναγαιον κA,B,C(D) [5%] NU | αναγιον W | at least three other variants ‡ 14:15 εκει f³⁵ A,W [99%] HE,RP,CP,TR,OC | και 1 B,C [1%] NU | κακει κD § 14:16 αυτου f³⁵ A,C,D,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | — κB [2%] NU

18 Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς,* «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ.»
 19 Οἱ δὲ† ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῶ εἷς καθ' εἷς,‡ «Μήτι ἐγώ;» Καὶ ἄλλος, «Μήτι ἐγώ;»§ 20 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς* εἶπεν αὐτοῖς· «Εἷς ἐκ† τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον.‡ 21 Ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν§ αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.»

Jesus institutes the Lord's Supper

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς* ἄρτον καὶ† εὐλογήσας, ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν, «Λάβετε, φάγετε·‡ τοῦτό

* **14:18** ειπεν ο ιησους **f**³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 231 κB,C [0.5%] NU | λεγει 23 D [0.5%] † **14:19** οι δε **f**³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [0.5%] NU | και C ‡ **14:19** καθ εις **f**³⁵ A,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | κατα 1 κB [1%] NU | εκαστος C § **14:19** και αλλος μητι εγω **f**³⁵ D (88.1%) HF,RP,CP,TR,OC | ειμι 1234 (2%) | ειμι κυριε 1234 (A) (0.6%) | ειμι 1234 ειμι (0.4%) | 34 (0.3%) | — κB,C,W (8.3%) NU | six other variants (0.4%) * **14:20** αποκριθεις **f**³⁵ A,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D [1%] NU † **14:20** εκ **f**³⁵ A,D [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,W [1.5%] NU ‡ **14:20** τρυβλιον **f**³⁵ A,C,D,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 οτι κB [0.5%] NU | 1 και [0.5%] § **14:21** ην **f**³⁵ κA,C,D [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,W [0.5%] NU * **14:22** ο ιησους **f**³⁵ κA,C [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — B,D,W [0.5%] NU † **14:22** και **f**³⁵ [25%] CP | — κA,B,C,D,W [75%] HF,RP,TR,OC,NU ‡ **14:22** φαγετε **f**³⁵ [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — κA,B,C,D,W [5%] NU (OC is in small print)

ἐστιν τὸ σῶμά μου.» ²³ Καὶ λαβὼν τὸς ποτήριον, εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. ²⁴ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς* διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον.† ²⁵ Ἀμὴν‡ λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος§ τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.» ²⁶ Καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

Peter will deny Him

²⁷ Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι «Πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ,* ὅτι γέγραπται· <Πατάξω τὸν Ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα.>† ²⁸ Μετὰ δὲ‡ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς§ εἰς τὴν Γαλιλαίαν.» ²⁹ Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ, «Καὶ

§ 14:23 το f³⁵ A,W [93%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D [7%] NU (OC is in small print) * 14:24 το της καινης f³⁵ A (85.5%) HF,RP,CP,TR,OC | 23 (13.7%) | 2 κB,C (0.4%) NU | 12 D,W (0.2%) | one other variant † 14:24 περι πολλων εκχυνομενον f³⁵ [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 εκχυννομενον A [1%] | υπερ 2 εκχυννομενον (D)W [0.5%] | υπερ 23 [1%] | εκχυννομενον υπερ 2 κB,C [1%] NU ‡ 14:25 αμην *rell* | 1 δε [30%] § 14:25 γεννηματος f³⁵ κA,B,C,W [75%] HF,RP,CP,OC,NU | γεννηματος D,N^V [25%] TR * 14:27 εν εμοι εν τη νυκτι ταυτη f³⁵ A,N,W [70%] HF,RP,CP,TR,OC | 12 [0.5%] | 3456 [0.5%] | — κB,C,D [29%] NU † 14:27 διασκορπισθησεται τα προβατα f³⁵ [95%] HF,RP,CP,TR | διασκορπισθησονται 23 A,N [3%] OC | 23 διασκορπισθησονται κB,C,D [1%] NU | 231 (W) [1%] ‡ 14:28 μετα δε f³⁵ [20%] | αλλα 1 κA,B,D,N,W [79%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | και 1 C | αλλα και 1 [1%] § 14:28 υμας *rell* | υμων CP

εἰ* πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ'† οὐκ ἐγώ.»³⁰ Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Ἄμην λέγω σοι, ὅτι σύ,‡ σήμερον, ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ,§ πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με.»*³¹ Ὁ δὲ† ἐκ περισσοῦ‡ ἔλεγεν§ μᾶλλον,* «Ἐάν με δέη† συναποθανεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσωμαι.»‡ Ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

The agony in Gethsemane

³² Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ·§ καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, «Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξομαι.»*³³ Καὶ

* **14:29** και ει f³⁵ A,N [94%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C,W [5%] NU | 2 εαν D | καν [0.5%] † **14:29** αλλ rell | εν σοι 1 [3%] CP ‡ **14:30** συ f³⁵ A,B,N,W [90%] HF,RP,CP,OC,NU | — κC,D [10%] TR § **14:30** εν τη νυκτι ταυτη f³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 423 κB,C,D [1.5%] NU | 234 W [1.5%] * **14:30** απαρνηση με f³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 B,C,D [2%] NU | 2 απαρνησει κ | 2 αρνηση W | 1 [0.5%] † **14:31** δε rell | 1 πετρος A,C,N(W) [5%] OC ‡ **14:31** εκ περισσου f³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | εκπερισσως κB,C,D [1%] NU | περισσως W [1%] § **14:31** ελεγεν f³⁵ A,C,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ελαλει κB,D [1%] NU * **14:31** μαλλον f³⁵ A,N(W) [98%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D [2%] NU † **14:31** με δεη f³⁵ C,D,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 η κ | 21 A,B,N [5%] NU ‡ **14:31** απαρνησωμαι f³⁵ (κ) [80%] HF,RP,CP | απαρνησομαι A,B,C,D,N,W [20%] TR,OC,NU § **14:32** γεθημανη f³⁵ [88%] HF,RP,CP,TR,OC | γεθημανει κA,C [5%] | γεσημανει N [5%] | γεθημανι [2%] NU | γετημανει B | γησαμανει D | γεσημανιν W | at least six further spellings * **14:32** προσευξομαι f³⁵ D [35%] CP | προσευξομαι κA,B,C,W [65%] HF,RP,TR,OC,NU | προσευχωμαι N

παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ[†] Ἰάκωβον καὶ[‡] Ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ,[§] καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. ³⁴ Καὶ λέγει* αὐτοῖς· «Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου, ἕως θανάτου. Μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε.»[†] ³⁵ Καὶ προελθὼν[‡] μικρόν, ἔπεσεν[§] ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσήυχετο ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα. ³⁶ Καὶ ἔλεγεν· «Ἄββᾶ, ὁ Πατήρ, πάντα δυνατά σοι. Παρένεγκαι* τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο·[†] ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ[‡] τί σύ.» ³⁷ Καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· «Σίμων, καθεύδεις; Οὐκ ἴσχυσας[§] μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; ³⁸ Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε* εἰς πειρασμόν. Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.» ³⁹ Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσήυξατο, τὸν αὐτὸν λόγον

† **14:33** καὶ **f**³⁵ κC,D,N [85%] HF,RP,CP,OC | 1 του A,B,W [15%] TR[NU] ‡ **14:33** καὶ **f**³⁵ κC,D,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 του A,B,W [4%] [NU] § **14:33** μεθ εαυτου **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | μετ αυτου κB,C,D,W [3%] NU * **14:34** λεγει *rell* | λεγειν [1%] OC † **14:34** γρηγορειτε *rell* | 1 μετ εμου [2%] CP ‡ **14:35** προελθων **f**³⁵ κB,N,W [50%] CP,TR,OC,NU | προσελθων A,C,D [50%] HF,RP § **14:35** επεσεν **f**³⁵ A,C,D,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR | επιπτεν κB [0.5%] NU | 1 επι προσωπον OC * **14:36** παρενεγκαι **f**³⁵ κA,C [30%] | παρενεγκε B,D,N,W [70%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | παρενεγκειν [0.5%] † **14:36** το ποτηριον απ εμου τουτο **f**³⁵ [92%] HF,RP,CP,TR,OC | 12534 κA,B,C,W [5%] NU | 34125 [2%] | 51234 D,N [1%] ‡ **14:36** αλλα *rell* | αλλ ει C [2%] OC § **14:37** ισχυσας *rell* | ισχυσατε D [2%] OC * **14:38** εισελθητε **f**³⁵ A,C,D,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ελθητε κB [0.5%] NU

εἰπών. ⁴⁰ Καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν[†] καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν[‡] καταβαρυνόμενοι·[§] καὶ οὐκ ἤδειςαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσιν.* ⁴¹ Καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς· «Καθεύδετε[†] λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. Ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ, παραδίδοται ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμαρτωλῶν. ⁴² Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν. Ἴδοὺ, ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.»

The betrayal and arrest

⁴³ Καὶ εὐθέως,[‡] ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται Ἰούδας,[§] εἷς ὧν* τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολλὸς[†] μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων,[‡] παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν[§] γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

† **14:40** υποστρεψας ευρεν αυτους παλιν **f**³⁵ A,C(N)W [94.9%] HF,RP,CP,TR,OC | 1423 (2%) | 1243 (0.4%) | 123 (1.3%) | 1 ευρισκει 3 (0.6%) | 4 ελθων 23 κB (0.5%) NU | ελθων ευρισκει 3 (D) (0.2%) | one other variant ‡ **14:40** οι οφθαλμοι αυτων **f**³⁵ A,D,N,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 312 κB,C [3%] NU § **14:40** καταβαρυνομενοι **f**³⁵ A,B,N [35%] OC,NU | καταβαρουμενοι D,W [0.5%] | βαρυνομενοι [0.5%] | καταβεβαρημενοι κ | βεβαρημενοι C [64%] HF,RP,CP,TR * **14:40** αυτω αποκριθωσιν **f**³⁵ N,W [96%] HF,RP,CP,TR | 21 κA,B,C,D [3%] OC,NU | 2 [1%] † **14:41** καθευδετε **f**³⁵ A,C,D,W [75%] HF,RP,OC | 1 το κB,N [25%] CP,TR,NU ‡ **14:43** ευθεως **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C [1%] NU | — D,W [2%] § **14:43** ιουδας *rell* | 1 ο ισκαριωτης A(D) [5%] OC * **14:43** ων **f**³⁵ [90%] HF,RP,CP,TR | — κA,B,C,D,N,W [10%] OC,NU | εκ [0.5%] † **14:43** πολυς **f**³⁵ A,C,D,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB [1.5%] NU ‡ **14:43** ξυλων *rell* | 1 απεσταλμενοι [1%] OC § **14:43** των *rell* | — A,C,N,W [8%] OC

44 Δεδώκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς, λέγων, «Ὅν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπαγάγετε* ἀσφαλῶς.»
 45 Καὶ ἐλθὼν, εὐθέως† προσελθὼν αὐτῷ λέγει αὐτῷ, «Ραββί, ραββί»‡ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 46 Οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν§ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 47 Εἷς δὲ τις* τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.†
 48 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· «Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με. 49 Καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς‡ ἐν τῷ ἱερῷ, διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. Ἄλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ Γραφαί.» 50 Καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.§

A curious case

* **14:44** απαγαγετε **f**³⁵ A,C(N) [98%] HF,RP,CP,TR,OC | αγαγετε W [1%] | απαγετε κB(D) [1%] NU † **14:45** ευθεως **f**³⁵ A,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C [1%] NU | — D [0.5%]
 ‡ **14:45** αυτω ραββι ραββι **f**³⁵ [84%] HF,RP | 12 (D)(N) [1%] | 23 A [10%] TR | 2 κB,C [1%] NU | χαιρε 23 [1%] CP | χαιρε 2 W [3%] OC | at least three further variants (κA,B,C,D,W and perhaps [20%] have ραββει for ραββι.) § **14:46** επ αυτον τας χειρας αυτων **f**³⁵ [91%] HF,RP,CP,TR,OC | 34512 A [2%] | 345 κC,W [0.5%] | 34 αυτω B,D [4%] NU | 1234 [2%] | αυτω 345 N | two other variants * **14:47** τις **f**³⁵ B,C(D)N(W) [98%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — κA [2%] † **14:47** ωτιον **f**³⁵ A,C,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ωταριον κB,D [1.5%] NU ‡ **14:49** ημην προς υμας *rell* | 231 OC § **14:50** παντες εφυγον **f**³⁵ A,D,W [97%] HF,RP,CP,TR | 21 κB,C [2%] OC,NU | 2 N [1%]

51 Καὶ εἷς τις νεανίσκος* ἠκολούθησεν† αὐτῷ, περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ. Καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι,‡ 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ’ αὐτῶν.§

At Caiaphas' house

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρχονται αὐτῷ* πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. 54 Καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ, ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

A farcical trial

55 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτησαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατώσαι αὐτόν, καὶ οὐχ εὔρισκον.† 56 Πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ’ αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. 57 Καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ’

* **14:51** εἰς τις νεανίσκος **f**³⁵ A,N,W (99%) HF,RP,CP,TR,OC | 32 κB,C(D) (0.6%) NU | four other variants (0.4%) † **14:51** ἠκολούθησεν **f**³⁵ A,N [96%] HF,RP,CP,OC | συνηκολουθει κB,C [1%] NU | ἠκολουθει D,W [2%] TR | συνηκολουθησεν [0.5%] ‡ **14:51** οἱ νεανίσκοι **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 δε 2 (W) [2%] | — κB,C,D [1%] NU § **14:52** ἀπ αυτων **f**³⁵ A,D,N,W (98.9%) HF,RP,CP,TR,OC | επ 2 (0.4%) | — κB,C (0.5%) NU | three other variants (0.2%) * **14:53** αυτω **f**³⁵ A,B [97%] HF,RP,CP,TR,OC | αυτου [0.5%] | αυτων N | προς αυτου C | — κD(W) [2%] NU † **14:55** ευρισκον **f**³⁵ κA,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ηυρισκον B,D,W [2%] NU

αὐτοῦ, λέγοντες ⁵⁸ ὅτι «Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι <Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω.>»

⁵⁹ Καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.

⁶⁰ Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς[‡] μέσον ἐπηρώτησεν[§] τὸν Ἰησοῦν, λέγων· «Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; Τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;» ⁶¹ Ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο.*

Πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ, «Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Εὐλογητοῦ;» ⁶² Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ἐγὼ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον[†] τῆς Δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ[‡] τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.»

⁶³ Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· «Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων;

⁶⁴ Ἦκούσατε[§] τῆς βλασφημίας. Τί ὑμῖν φαίνεται;» Οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον* θανάτου. ⁶⁵ Καὶ ἤρξαντό

τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ[†] καὶ κολαφίζειν αὐτὸν

[‡] **14:60** εις *rell* | 1 to D [10%] TR,OC § **14:60** επηρωτησεν *rell* | επηρωτα [1%] OC * **14:61** ουδεν απεκρινατο **f**³⁵

A,N,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ουκ 21 κB,C [1.5%] NU | 1 απεκριθη D † **14:62** εκ δεξιων καθημενον **f**³⁵ κB,C,D,N,W [90%] HF,RP,CP,OC,NU | 312 A [10%] TR † **14:62** μετα *rell* |

επι [2%] OC § **14:64** ηκουσατε *rell* | 1 παντως OC | 1 παντες N,W [2%] * **14:64** ειναι ενοχον **f**³⁵ A,N,W [98.5%] HF,RP,TR,OC |

21 κB,C [1.5%] CP,NU | 2 D † **14:65** το προσωπον αυτου **f**³⁵ A(D),N,W [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 312 κB,C [2%] NU

καὶ λέγειν αὐτῷ, «Προφήτευσον.»‡ Καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον.§

Peter's denials

⁶⁶ Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ ἀλύῃ κάτω,* ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως.
⁶⁷ Καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει, «Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ Ἰησοῦ ἦσθα.»† ⁶⁸ Ὁ δὲ ἠρνήσατο, λέγων, «Οὐκ‡ οἶδα οὔτε§ ἐπίσταμαι τί σὺ* λέγεις.» Καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.† ⁶⁹ Καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν ἤρξατο λέγειν‡ τοῖς παρεστηκόσιν§ ὅτι «Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν.»
⁷⁰ Ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. Καὶ μετὰ μικρόν, πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, «Ἀληθῶς ἐξ

‡ **14:65** προφητευσον *rell* | 1 ἡμιν τις ἐστιν ὁ παισας σε OC | 1 ἡμιν χριστε τις ἐστιν ὁ παισας σε N(W) [3%] § **14:65** ἐβαλλον **f**³⁵ (54.8%) HF,RP,CP,TR | ἐβαλον (37.4%) OC | ελαβον κA,B,C,N (5.8%) NU | ελαμβανον D,W (1.7%) | six other variants (0.4%) * **14:66** ἐν τῇ αὐλῇ κατὰ **f**³⁵ A,N,W [97%] HF,RP,CP,TR | 4123 κB,C [2%] OC,NU | 123 D [1%] † **14:67** ναζαρηνοῦ ἰησοῦ ἦσθα **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR | 12 ἦς W [0.5%] | 23 [0.5%] | 13 τοῦ 2 B,C [1%] NU | 23 τοῦ 1 κ | 2 τοῦ 13 D [0.5%] OC (at least six spellings for 'Nazarene') ‡ **14:68** οὐκ **f**³⁵ A,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | οὔτε κB,D,W [2%] NU § **14:68** οὔτε **f**³⁵ κB,C,D,W [50%] HF,CP,NU | οὐδε A,N [50%] TR,OC,RP * **14:68** τί σου **f**³⁵ A [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 κB,C,N,W [4%] NU | 1 D † **14:68** καὶ ἀλεκτωρ ἐφώνησεν **f**³⁵ A,C,D,N (98.5%) HF,RP,CP,TR,OC[NU] | 1 εὐθεὸς 23 (0.9%) | — κB,W (0.6%) (1,623 vs 9 mss.) ‡ **14:69** πάλιν ἤρξατο λέγειν **f**³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | 213 κC [1%] NU | 23 W [0.5%] | εἶπεν B | D is wild § **14:69** παρεστηκόσιν **f**³⁵ A(D)N,W [95%] HF,RP,CP,TR,OC | παρεστῶσιν κB,C [5%] NU

αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει.»* 71 Ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύει† ὅτι «Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.» 72 Καὶ‡ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα§ ὃ * εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι «Πρὶν ἀλέκτορα† φωνῆσαι δίς, ἀπαρνήσῃ με τρίς.»‡ Καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

Crucifixion Day—Friday, 04/05/30 AD

15

1 Καὶ εὐθέως* ἐπὶ τὸ† πρῶί, συμβούλιον ποιήσαντες, οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν τῷ‡ Πιλάτῳ.

Jesus before Pilate

* **14:70** και η λαλια σου ομοιαζει **f**³⁵ A [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D(W) [2.5%] NU | 1234 δηλοι N † **14:71** ομνυται **f**³⁵ B [75%] HF,RP,CP,OC,NU | ομνυειν κA,C,N,W [25%] TR | λεγειν D ‡ **14:72** και **f**³⁵ A,N (96.6%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 ευθεως C,D,W (1.9%) | 1 ευθυς κB (0.8%) NU | — (0.7%) § **14:72** το ρημα *rell* | του ρηματος W [10%] * **14:72** ο **f**³⁵ D,N [96%] HF,RP,CP,OC | ως κA,B,C [2%] NU | ου W [1%] TR | του ιησου [1%] † **14:72** αλεκτορα *rell* | αλεκτωρα N [2%] CP ‡ **14:72** απαρνηση με τρις **f**³⁵ A,N [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 321 κB,C,W [1%] NU | long omission D * **15:1** ευθεως **f**³⁵ A,D,N,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | ευθυς κB,C [1%] NU † **15:1** επι το **f**³⁵ A,N,W (80%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 τω (17.3%) | 2 (0.7%) | 1 (0.3%) | τω (0.3%) | — κB,C,D (1.1%) NU | three other variants (0.2%) ‡ **15:1** τω **f**³⁵ A,N,W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C,D [3%] NU

2 Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλᾶτος, «Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, § «Σὺ λέγεις.» 3 Καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά.* 4 Ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτόν, † λέγων· «Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; Ἴδε πόσα σου καταμαρτυροῦσιν.» ‡ 5 Ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδέν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλᾶτον.

Barabbas

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλευεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον, ὅνπερ ἠτοῦντο. § 7 Ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς, μετὰ τῶν συστασιαστῶν* δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. 8 Καὶ ἀναβοήσας † ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς αἰεὶ ‡ ἐποίει αὐτοῖς. 9 Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων, «Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;» 10 (Ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνου

§ 15:2 ειπεν αυτω f³⁵ A,N [97.5%] HF,RP,CP,TR,OC | λεγει 2 [1%] | 2 λεγει κB,C,D [1%] NU | 1 W * 15:3 πολλα f³⁵ κA,B,C,D [90%] HF,RP,TR,NU | 1 αυτος δε ουδεν απεκρινατο N,W [10%] CP,OC † 15:4 παλιν επηρωτησεν αυτον f³⁵ κA [98%] HF,RP,CP,TR | 231 C,D | 1 επηρωτα 3 B,W [1%] OC,NU | επηρωτα 3 [1%] ‡ 15:4 καταμαρτυρουσιν f³⁵ A,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | κατηγορουσιν κB,C,D,W [2%] NU § 15:6 ονπερ ητουντο f³⁵ C,N [97.5%] HF,RP,CP,TR,OC | ον 2 W [1%] | ον παρητουντο κA,B [0.5%] NU | ον αν 2 D [1%] * 15:7 συστασιαστων f³⁵ (A) [96%] HF,RP,CP,TR,OC | στασιαστων κB,C,D,N,W [4%] NU † 15:8 αναβοησας f³⁵ A,C,N,W [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | αναβας κB [0.5%] NU | αναβας ολος D ‡ 15:8 αιει f³⁵ A,C,D,N [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,W [1%] NU | one other variant [0.5%]

παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς.) 11 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. 12 Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀποκριθεὶς πάλιν εἶπεν[§] αὐτοῖς, «Τί οὖν θέλετε* ποιήσω ὃν λέγετε[†] βασιλέα[‡] τῶν Ἰουδαίων;» 13 Οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, «Σταύρωσον αὐτόν.» 14 Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς, «Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν;»[§] Οἱ δὲ περισσοτέρως* ἔκραξαν, «Σταύρωσον αὐτόν.» 15 Ὁ δὲ Πιλᾶτος, βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν, φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῆ.

Soldiers have a little 'fun'

16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἐστὶν Πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. 17 Καὶ ἐνδύουσιν[†] αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον, 18 καὶ

§ 15:12 ἀποκριθεὶς πάλιν εἶπεν **f**³⁵ A,N [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 213 [0.5%] | 21 ἐλεγεν κB,C [1%] NU | 13 D,W [1.5%] | one other variant * 15:12 θελετε **f**³⁵ A,D,N [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — κB,C,W [1.5%] † 15:12 ον (-ον B) λεγετε **f**³⁵ κ(B)C,N [98.3%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — A,D,W (1.5%) | long omissions (0.2%) ‡ 15:12 βασιλεα **f**³⁵ (D)N [95%] HF,RP,CP,TR | τον 1 κA,B,C,W [5%] OC,NU § 15:14 κακον εποιησεν **f**³⁵ κA,D,N [98.5%] HF,RP,CP,TR | 21 B,C [1.5%] OC,NU (W vacant) * 15:14 περισσοτερω **f**³⁵ N [90%] HF,RP,CP,TR,OC | περισσως κA,B,C,D [10%] NU † 15:17 ενδυουσιν **f**³⁵ A,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ενδιδυσκουσιν κB,C(D) [4%] NU

ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτὸν καὶ λέγειν,‡
 «Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς§ τῶν Ἰουδαίων.» 19 Καὶ
 ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ
 ἐνέπτυνον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα
 προσεκύνουν αὐτῷ. 20 Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν
 αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ
 ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια.* Καὶ
 ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.

The Crucifixion

21 Καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα,
 Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ’ ἀγροῦ (τὸν
 πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ρούφου), ἵνα ἄρῃ τὸν
 σταυρὸν αὐτοῦ. 22 Καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ†
 Γολγοθᾶ‡ τόπον, ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον,
 <Κρανίου Τόπος.> 23 Καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν§
 ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὃ * δὲ οὐκ ἔλαβεν.
 24 Καὶ σταυρώσαντες† αὐτόν,‡ διαμερίζονται§

‡ 15:18 και λεγειν f³⁵ κN [30%] CP | λεγοντες [2%] | — A,B,C,D [68%] HF,RP,TR,OC,NU § 15:18 ο βασιλευς f³⁵ A,N [80%] HF,RP,CP,OC | βασιλευ κB,D [20%] TR,NU * 15:20 ιματια τα ιδια f³⁵ A,N (96.3%) HF,RP,CP,TR,OC | 1 αυτου 23 (1.9%) | 31 αυτου κ (0.3%) | 1 αυτου B,C (0.8%) NU | 31 (0.4%) | 1 D (0.2%) | two other variants (0.1%) † 15:22 επι f³⁵ A,C(D) [95%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 του κB,N [5%] NU ‡ 15:22 γολγοθα f³⁵ A,C,D [90%] HF,RP,TR,OC | γολγοθαν κB,N [10%] CP,NU § 15:23 πειν f³⁵ A(D) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,C [1%] NU * 15:23 ο f³⁵ A,C [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ος κB [1%] NU | και D [1%] † 15:24 σταυρωσαντες f³⁵ κA,C,D [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | σταυρουσιν B [0.5%] NU ‡ 15:24 αυτον f³⁵ κA,C,D [99.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 και B [0.5%] NU § 15:24 διαμεριζονται f³⁵ κA,B,C,D [95%] HF,RP,CP,OC,NU | διεμεριζοντο [3%] | διεμεριζον [2%] TR | three other variants

τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτά, τίς τί ἄρη. ²⁵ Ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²⁶ Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη·

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

²⁷ Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο ληστές, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.

²⁸ Καὶ ἐπληρώθη ἡ Γραφή ἡ λέγουσα, «Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.»*

²⁹ Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, «Οὐά, ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν,† ³⁰ σῶσον σεαυτὸν καὶ κατάβα‡ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.» ³¹ Ὁμοίως§ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων, ἔλεγον· «Ἄλλους ἔσωσεν· ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. ³² Ὁ Χριστός, ὁ βασιλεὺς τοῦ* Ἰσραήλ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν αὐτῷ.»† Καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ‡ ὠνείδιζον αὐτόν.

* **15:28** verse 28 entire **f**³⁵ (88.7%) HF,RP,CP,TR,OC | — **κA,B,C,D** (11.1%) **NU** | two other variants (0.1%) (OC is in small print) † **15:29** εν τρισιν ημεραις οικοδομουν **f**³⁵ **κC** [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 4123 B(D) [1%] **NU** | 234 A [2%] ‡ **15:30** και καταβα **f**³⁵ **A,C** [96.5%] HF,RP,CP,TR,OC | καταβας **κB** [1.5%] **NU** | 1 καταβηθι [2%] § **15:31** ομοιως **f**³⁵ **κA,B,C** [90%] HF,RP,CP,NU | 1 δε [10%] **TR,OC** | — **D** * **15:32** του **f**³⁵ **A,C** [95%] HF,RP,CP,TR,OC | — **κB,D** [5%] **NU** † **15:32** αυτω **f**³⁵ **D** [80%] HF,RP,CP,OC | — **κA,B,C** [20%] **TR,NU** ‡ **15:32** αυτω **f**³⁵ **A,C** (96.7%) HF,RP,CP,TR,OC | συν 1 **κB** (1.2%) **NU** | — **D** (1.9%) | long omissions (0.2%)

33 Γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης, σκότος ἐγένετο ἐφ’ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.*
 34 Καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ† ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων,‡ «Ἐλωί, Ἐλωί, λιμαῖσ σαβαχθανί;» ὁ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον, «Ὁ Θεός,* ὁ Θεός μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες;»†
 35 Καὶ τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον, «Ἴδού,‡ Ἥλιαν φωνεῖ.» 36 Δραμῶν δὲ εἷς§ καὶ* γεμίσας σπόγγον ὄξους, περιθείς τε† καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων, «Ἄφετε, <ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος καθελεῖν αὐτόν.>»
 37 Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀφείς φωνὴν μεγάλην, ἐξέπνευσεν· 38 καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ‡ ἄνωθεν ἕως κάτω. 39 Ἴδὼν δὲ ὁ κεντυρίων, ὁ παρεστηκῶς

§ 15:33 γενομενης δε f³⁵ A,C [96%] HF,RP,CP,TR,OC | και 1 κB,D [4%] NU * 15:33 ενατης f³⁵ κA,B,C,D,N [80%] HF,RP,CP,OC,NU | εννατης [20%] TR (Also in the next verse.) † 15:34 ωρα τη ενατη f³⁵ A,C,N [96%] HF,RP,CP,TR,OC | 31 κB,D [4%] NU ‡ 15:34 λεγων f³⁵ A,C,N [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB,D [1.5%] NU § 15:34 λιμα f³⁵ A [85%] HF,RP,CP,OC | λειμα [10%] | λεμα κC [1%] NU | λαμμα [2%] TR | λαμα B,D,N [1.5%] * 15:34 ο θεος f³⁵ A [45%] | 12 μου κC,D,N [55%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | — B † 15:34 με εγκατελιπες f³⁵ (A)C [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 21 (κ)B [1.5%] NU | ωνιδισας 1 D ‡ 15:35 ιδου f³⁵ A,N [90%] HF,RP,CP,TR | ιδε κB [4%] OC,NU | οτι C [0.5%] | οτι 1 [5%] | — D [0.5%] § 15:36 εις f³⁵ A,C,D,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | τις κB [1%] NU | — [1%] * 15:36 και f³⁵ κA,C,D,N [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC[NU] | — B [1.5%] † 15:36 τε f³⁵ A,C [97%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB(D)N [1.5%] NU | και [1.5%] ‡ 15:38 απο f³⁵ κA,C,N [98%] HF,RP,CP,TR,OC | απ B,D,W [2%] NU

ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κράξας ἔξέπνευσεν, εἶπεν, «Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος Υἱὸς ἦν Θεοῦ.»*

40 Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν† Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ‡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήῤ μητρη καὶ Σαλώμη— 41 αἱ καὶ* ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ—καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

The burial

42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν,† ὃ ἐστὶν προσάββατον,‡ 43 ἐλθὼνῤ Ἰωσήφ ὁ* ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν

§ 15:39 κραξας f³⁵ A,C,N,W (98.6%) HF,RP,CP,TR,OC | κραξαντα D | — κΒ (0.4%) NU | longer omissions (0.9%) * 15:39 ο ανθρωπος ουτος υιος ην θεου f³⁵ A,C,N,W [97.5%] HF,RP,CP,TR,OC | 312465 κΒ [2%] NU | 312645 D | two other variants † 15:40 ην f³⁵ D,W [55%] CP | 1 και A,C,N [45%] HF,RP,TR,OC | και κΒ [0.5%] NU ‡ 15:40 του f³⁵ A [90%] HF,RP,CP,TR,OC | — κΒ,C(D)N,W [10%] NU § 15:40 ιωση f³⁵ κA,C,N(W) [98%] HF,RP,CP,TR,OC | ιωσητος (B)D [2%] NU * 15:41 αι και f³⁵ D (88.8%) HF,RP,CP,TR,OC | 2 A,C,N,W (7.4%) | 1 κΒ (3.7%) NU | 1 δε (0.1%) † 15:42 παρασκευη ην f³⁵ [25%] | 21 κA,B,C,D,W [75%] HF,RP,CP,TR,OC,NU ‡ 15:42 προσαββατον f³⁵ κB,C,W [70%] HF,RP,CP,TR,OC,NU | προσαββατον A [30%] | πρινσαββατον D § 15:43 ελθων f³⁵ κA,B,C,W [35%] OC,NU | ηλθεν D [65%] HF,RP,CP,TR * 15:43 ο f³⁵ κA,C,W [98.5%] HF,RP,CP,TR,OC[N]U | — B,D [1.5%]

τοῦ Θεοῦ,† τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς‡ Πιλᾶτον καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν. 45 Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἔδωρήσατο τὸ σῶμα§ τῷ Ἰωσήφ. 46 Καὶ ἀγοράσας* συνδὸνα καὶ† καθελὼν αὐτόν, ἐνείλησεν‡ τῇ συνδόνι καὶ κατέθηκεν§ αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. 47 Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία* Ἰωσή† ἐθεώρουν ποῦ τίθεται.‡

16

1 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία* Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν† ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν

† 15:43 θεου *rell* | 1 και [2%] CP ‡ 15:43 προς **f**³⁵ A,C,D [99%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 του κB,W [1%] NU § 15:45 σωμα **f**³⁵ A,C,W [99%] HF,RP,CP,TR,OC | πτωμα κB,D [1%] NU * 15:46 αγορασας *rell* | αγωρασας CP † 15:46 και **f**³⁵ A,C(W) [99%] HF,RP,CP,TR,OC | — κB(D) [1%] NU ‡ 15:46 ενειλησεν *rell* | ενειλισε [5%] CP § 15:46 κατεθηκεν **f**³⁵ C (94.1%) HF,RP,CP,TR,OC | εθηκεν κB,D,W (4.6%) NU | τεθηκεν (0.7%) | καθηκεν A (0.3%) | long omission (0.2%) | one other variant * 15:47 μαρια **f**³⁵ D [97%] HF,RP,CP,TR,OC | 1 η A,B,C,W [3%] NU | κ has a long omission [homoioteleuton] † 15:47 ιωση **f**³⁵ C(W) [96%] HF,RP,CP,TR,OC | ιωσηφ A [0.5%] | ιωσητος B [3%] NU | ιακωβου D [0.5%] | — κ ‡ 15:47 τιθεται **f**³⁵ W [97%] HF,RP,CP,TR,OC | τεθειται A,B,C,D [3%] NU | — κ * 16:1 μαρια **f**³⁵ [88%] HF,RP,CP | 1 η του A,B [2%] TR,OC[NU] | 1 η κC,W [10%] | D has a long omission † 16:1 ηγορασαν *rell* | ηγωρασαν CP

τὸν Ἰησοῦν.‡

Resurrection Day—Sunday, 04/07/30 AD

Women go to sepulcher

2 Καὶ λίαν πρῶτὴ τῆς μιᾶς§ σαββάτων, ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 3 Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, «Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;» 4 Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος (ἦν γὰρ μέγας σφόδρα). 5 Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6 Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· «Μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦν ζητεῖτε, τὸν Ναζαρηνόν, τὸν ἐσταυρωμένον. Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε, ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. 7 Ἄλλ’* ὑπάγετε, εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι <Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.>» 8 Καὶ ἐξελθοῦσαι† ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχεν δὲ‡ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ

‡ **16:1** τον ιησουν f³⁵ [30%] CP | αυτον κA,B,C(D)W [70%] HE,RP,TR,OC,NU § **16:2** της μιας f³⁵ A,C [97%] HE,RP,CP,TR,OC | 2 D | 12 των [1%] | τη μια των κ [1.5%] NU | μια των B,W | μια [0.5%] * **16:7** αλλ *rell* | αλλα κA,B,C,D,W [2%] NU † **16:8** εξελθουσαι *rell* | 1 ταχυ [5%] TR ‡ **16:8** δε f³⁵ A,C [99.5%] HE,RP,CP,TR,OC | γαρ κBD(W) [0.5%] NU

οὐδὲν εἶπον, ἐφοβοῦντο γάρ. §

Jesus appears to the Magdalene, first

⁹ Ἀναστὰς δὲ ὁ Ἰησοῦς* πρῶτὴ πρῶτῃ σαββάτου, ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ'† ἧς‡ ἐκβεβλήκει ἐπὶ δαιμόνια. ¹⁰ Ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν. ¹¹ Κάκεῖνοι, ἀκούσαντες ὅτι ζῆ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν.

Emmaus§

¹² Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη, ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. ¹³ Κάκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

Jesus appears to the 'Eleven', fifth

¹⁴ Ὑστερον* ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη· καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι

§ **16:8** have verses 9-20 *rell* [[NU]] | — **κΒ** (For a full discussion of this variant, please see Appendix E in my, *The Identity of the New Testament Text IV*.) * **16:9** ο ιησους **f**³⁵ [30%] CP | — A,C,D,W [70%] HE,RP,TR,OC,NU (**κΒ** omit verses 9-20 and NU puts them in double brackets.) † **16:9** αφ **f**³⁵ A [98%] HE,RP,CP,TR,OC | παρ C,D,W [2%] NU ‡ **16:9** ης *rell* | 1 και CP § **16:11** [This was either the third or the fourth appearance; the 2nd was to the women; Jesus also appeared to Peter, but the Text does not permit us to know for sure if it was before or after Emmaus.] * **16:14** υστερον **f**³⁵ C,W [98%] HE,RP,CP,TR,OC | 1 δε A,D [2%] [NU]

τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον[†]
οὐκ ἐπίστευσαν. ¹⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
«Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα,
κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάση τῇ κτίσει. ¹⁶ Ὁ
πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ
ἀπιστήσας κατακριθήσεται. ¹⁷ Σημεῖα δὲ τοῖς
πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ
ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν· γλώσσαις
λαλήσουσιν καιναῖς·[‡] ¹⁸ ὄφεις ἀροῦσιν·[§] κἂν
θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβη·*
ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ
καλῶς ἔξουσιν.»

The Ascension

¹⁹ Ὁ μὲν οὖν Κύριος,[†] μετὰ τὸ λαλήσαι
αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. ²⁰ Ἐκεῖνοι δὲ
ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου
συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ

[†] **16:14** ἐγηγερμενον *rell* | 1 εκ νεκρων A,C (10.7%) [‡] **16:17**
καιναις **f**³⁵ A,W (97.8%) HF,RP,CP,TR,OC | και εν ταις χερσιν
1 C (2.2%) [NU] [§] **16:18** οφεις αρουσιν **f**³⁵ A,W (97.4%)
HF,RP,CP,TR,OC | και εν ταις χερσιν 12 C (2.2%) [NU] | —
(0.2%) | omit verses 9-20 κ^cB * **16:18** βλαπη **f**³⁵ A,C,W [95%]
HF,RP,CP,NU | βλαπει [5%] TR,OC [†] **16:19** κυριος **f**³⁵ A (94.5%)
HF,RP,CP,TR,OC | 1 ιησους C(W) (5.2%) NU | ιησους (0.2%) | one
other variant

τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. Ἀμήν.‡§,*†

‡ **16:20** αμην **f**³⁵ C,W (97.9%) HF,RP,CP,TR,OC | — A (2.1%) NU

§ **16:20** have verses 9-20 *rell* [[NU]] | — κB (For a full discussion of this variant, please see Appendix E in my, *The Identity of the New Testament Text IV*.)

* **16:20** In the colophons, **f**³⁵ [50%] have, “published ten years after the ascension of Christ”. For 50% of the MSS to have this information probably means that the tradition is ancient; and of course, I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that **f**³⁵ goes back at least to the 3rd century. If this information is correct, then Mark was ‘published’ in 40/41 AD. The same sources have Matthew published two years earlier (38/39) and Luke five years later (45/46), while John was ‘published’ thirty-two years after the ascension, or 61/62 AD. Not only were the authors eyewitnesses of the events, but many others were still alive when the Gospels appeared. They could attest to the veracity of the accounts, but could also be the source of textual variants, adding tidbits here and there, or ‘correcting’ something that they remembered differently.

† **16:20** The citation of **f**³⁵ is based on the following fifty-three MSS—18, 35, 128, 141, 204, 510, 547, 553, 586, 645, 689, 789, 824, 928, 1023, 1040, 1072, 1075, 1111, 1117, 1133, 1145, 1147, 1199, 1251, 1339, 1384, 1435, 1461, 1496, 1503, 1572, 1628, 1637, 1652, 1667, 1705, 1713, 2122, 2221, 2253, 2261, 2323, 2352, 2382, 2466, 2503, 2554, 2765, 2875, 2876, Iviron 2110 and Leukosia 65 [the last two do not yet have a GA number, so far as I know]—all of which I collated myself. None of them is a ‘perfect’ representative of **f**³⁵ in Mark, as it stands [an unreasonable expectation, presumably, for a book this size, besides being a Gospel]. But 586 is only off by one letter, and its exemplar, and that of 35 and 2382, probably were perfect! And several other exemplars come close—that of 1628 was off by one variant, those of 510 and 2253 were off by two variants, those of 824, 1435, 1503 and 1637 were off by three, several by four, and so on. [This refers to the MSS I have collated—there may be even better ones out there! In fact, since I have collated perhaps 20% of the family representatives for this book, there probably are better ones out there.]

The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Cyprus, Patmos, Constantinople, Bucharest, Aegean, Tirana, Mt. Athos [nine different monasteries], Corinth[?], Athens, Grottaferrata,

Η Καινή Διαθήκη
The Greek New Testament According to Family 35,
Wilbur Pickering

Copyright © 2020 Wilbur N. Pickering

Language: Ελληνικά (Greek, Ancient)

Dialect: Koine

Contributor: Dwayne Green, Robert A. Boyd

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Apr 2024 from source files dated 21 Feb 2024

cf64fb6f-e463-5ebb-820f-5a4a7bb37b73